

Komunity, sítě a spolupráce

20 pohledů pro knihovny

Eva Víchová a kolektiv autorů

Komunity, sítě a spolupráce

20 pohledů pro knihovny

Eva Víchová a kolektiv autorů

Tomáš Bouda, Barbora Buchtová, Vladimíra Buchtová, Jan Emmer, Jindřich Fáborský, Libuše Foberová, Helena Gajdušková, Adam Hazdra, Dagmar Chytková, Zuzana Ježková, Jindřich Juráš, Lukáš Křížko, Michal Lorenz, Lenka Navrátilová, Čestmír Štuka, Jaroslav Novotný, Martin Šmíd, Pavla Švástová, Ilona Trtíková, Vlastimil Veselý, Ladislava Zbiejczuk Suchá

Katalogizace v knize – Národní knihovna ČR

Víchová, Eva Komunity, sítě a spolupráce / Eva Víchová a kolektiv. – 1. vyd. – Brno: Masarykova univerzita, 2012. – 100 s. ISBN 978-80-210-6115-6.

komunitní knihovny – Česko – 21. stol. – 027.4/6:316.334.55/56

komunitní vzdělávání – Česko – 21. stol. – 37.0:364-154

internetové sociální sítě – 004.738.5:316.472.4

kolektivní monografie – (048.8:082)

Recenzovali

Mgr. Eva Měřínská

Mgr. Veronika Peslerová

© 2012 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-6115-6

Publikace byla podpořena z projektu Partnerská síť informačních profesionálů (PARTSIP). Registrační číslo projektu CZ.1.07/2.4.00/12.0059.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Obsah

Eva Víchová: Tři věci, které byste měli vědět o této knize 5

Komunitní knihovna

Zuzana Ježková: Krok sun krok ke komunitní knihovně 8

Michal Lorenz: K potřebám komunity: inspirace teorií pro praxi komunitní knihovny 12

Helena Gajdušková: Cesta vsetínské knihovny ke komunitnímu centru 16

Vladimíra Buchtová – Jaroslav Novotný: Úplně dobrovolně do knihovny 19

Pavla Švástová: Help us! 22

Online sociální síť

Jindřich Juráš: Už zase o Facebooku 30

Dagmar Chytková: Informační gramotnost, Facebook a spokojení studenti 36

Ilona Trtíková: Odborně zaměřené sociální síť 40
aneb Kde se může vědec také prezentovat

Barbora Buchtová: Jak mohou knihovny a knihovníci využívat internetových memů 44

Vzdělávání

Libuše Foberová: Výuka komunitního knihovnictví 54

Lenka Navrátilová: Čtecí paní aneb Deník knihovnice, která vzdělává 56

Čestmír Štuka: Spolupráce, wiki, komunity 60

Jindřich Fáborský: O propojování lidí, sdílení nadšení a know-how 64

Vlastimil Veselý: TEDx jako nová forma vzdělávání a lék proti fachidiotismu 68

Spolupráce

Martin Šmíd: Homo Wikinomicus	74
Ladislava Zbiejczuk Suchá: Komunity a sítě se nebudují, ale žijí.....	77
Tomáš Bouda: 10 hodnot Sekce experimentálního knihovnictví	83
Lukáš Křížko: Jak se staví komunita učitelů.....	87
Jan Emmer: Knihovny soukromých vysokých škol – (ne)spolupracující komunita?.....	92
Adam Hazdra: StarCube a JIC: Síťování je o posilování vzájemné energie	97

Tři věci, které byste měli vědět o této knize

1. Napsali jsme společně knihu, která chyběla

Když se v rámci Partnerské sítě informačních profesionálů (PARTSIP) naskytla příležitost vydat knihu k tématu komunit a sítí, zvažovala jsem dvě základní orientace. První z nich vycházela z představy klasické, především na teorii založené, publikace. Vzhledem k minimu originálních zdrojů a výzkumů z českého prostředí jsem však vážala nad reálným přínosem teoretické publikace, která by vycházela především ze zahraničního kontextu. Druhá orientace se objevila právě s tímto přemítáním: ač mapa této oblasti dosud chybí, inspirativních lidí, kteří se na tomto území pohybují, znám nemálo. Rozhodla jsem se tedy pro netradiční formu souzníci s obsahem: složit vedle sebe pohledy jednotlivých autorů, které nabídnou zkušenosti, orientaci, reflexi, dobrou praxi, možnosti. Takovou knihu, kterou bych si sama potřebovala přečíst. Takovou, která by se podobala příběhům a diskuzím, které účastníci akcí PARTSIP hodnotili právě jako ty nejcennější.

2. Jedna kapitola – jeden autor

Nemyslela jsem na pevně daný obsah, pro který budu „ad hoc“ hledat autory. Šla jsem z druhé strany. Přemýšlela, koho sleduji, čtu, poslouchám a setkávám na konferencích, o kom jsem slyšela. A co dělají tito lidé dobře a rádi. Dostali prostor své kapitoly a volnost stylu, aby vyjádřili, co považují za podstatné. Až ve chvíli, kdy se sešly veškeré texty, vynořila se podoba knihy: tvoří ji dvacet samostatných a uzavřených kapitol s vlastním významem a poselstvím. Každá kapitola je zařazena do jedné ze čtyř oblastí (komunitní knihovna, online sociální síť, vzdělávání, spolupráce), které vykrytalizovaly ze samotných textů. Mnohé z kapitol by bylo možné subjektivně zařadit i do jiné z nich či do více oblastí naráz, posuny a přesuny nechť si provede každý při čtení libovolně.

3. Cílem knihy je především inspirovat

Tuto knihu psali lidé z oboru i mimo něj; v souladu s přesvědčením, že mnohé vize, přístupy a postupy, formáty a zkušenosti jsou přenositelné. Nechme se inspirovat právě tímto přesahem. Zkoušet, co a jakým způsobem lze využít, posouvat, přizpůsobit a ideálně dále obohatit ... a až na to budeme přicházet, nezapomeňme si to mezi sebou říkat.

Eva Víchová
Centrum PARTSIP, KISK FF MU

Eva Vichová je odbornou garantkou projektu PARTSIP, kde se starala především o organizování vzdělávacích akcí, sociální sítě a vůbec péči o komunitu. Zajímá se o sociální média, online i „offline“ komunity a sítě, především v marketingu a vzdělávání. Zkušenosti a zážitky z těchto oblastí sbírala třeba v Centru pro výzkum neziskového sektoru, v marketingovém projektu Guerrilla Readers, v čtenářském Bibliothelpu či na komunitním 365.knihovna.cz.

1

Komunitní knihovna

Zuzana Ježková: Krok sun krok ke komunitní knihovně

Michal Lorenz: K potřebám komunity: inspirace teorií pro praxi komunitní knihovny

Helena Gajdušková: Cesta vsetínské knihovny ke komunitnímu centru

Vladimíra Buchtová – Jaroslav Novotný: Úplně dobrovolně do knihovny

Zuzana Ježková: Krok sun krok ke komunitní knihovně

Komunita

To slovo mi chutná různorodě, je mnohobarevné. Evokuje představu hierarchicky neuspořádaného společenství lidí, které pohromadě drží sdílená myšlenka, společný závazek nebo společně řešený problém. Je to pestrost, živost a rovnoprávnost.

Ohlédnutí za vizí komunitní knihovny

Před 10 lety jsem seděla v jedné pizzerii se zástupkyní pražské Nadace OSF a představovala jsem jí myšlenku veřejné knihovny fungující i jako jakési komunitní centrum; od r. 2003 již používám termín komunitní knihovna (Komunitní knihovna, 2004).

Mluvila jsem o knihovně, která by na lokální úrovni pomáhala s komunikací mezi místními nadšenci, nevládními organizacemi, jednotlivými občany i veřejnou správou. O knihovně, která by fungovala jako neformální společenské centrum a současně svou knihovnickou a informační činnost využívala ve prospěch celé komunity.

„Představovala jsem si knihovny, které budou připraveny proměňovat své služby dle skutečných potřeb místa.“

Byla jsem přesvědčena, že to je především pro knihovny menších měst či obcí cesta nejen správná, ale i zcela přirozená, vycházející z běžného fungování dobré knihovny usilující o co nejlepší služby obyvatelům místa. Měla jsem jistotu, že některé knihovny jsou k takové změně připravené. A byla zde společenská poptávka – v mnoha místech chyběl někdo, kdo by neformálním způsobem napomáhal vytváření sítě vztahů mezi občany, občanskými organizacemi, společenskými a ekonomickými organizacemi. Někdo, kdo by pomáhal růstu sociálního kapitálu v místě, kdo by dělal život pestřejší a přívětivější.

Kořeny v průniku s neziskovým sektorem

Na konci 90. let jsem se účastnila prvních setkání zástupců místních nevládních organizací, které s podporou ICN (Informační centrum neziskových organizací o.p.s. – předchůdce nynějších Neziskovky.cz) v řadě okresních měst svolávaly okresní knihovny. Cílem těchto setkání bylo zjišťování potřeb nevládních neziskových organizací (NNO) v regionu a seznámení zá-

stupců nevládních organizací se službami ICN i konkrétní knihovny pro NNO. V jednotlivých regionech se tenkrát sešly různé organizace, na jejich zjištěné potřeby knihovny různě reagovaly, jedno však měla tato setkání společné – i když některé organizace o sobě navzájem věděly, i když působily v jednom místě, k jejich vzájemnému seznámení došlo až při setkání v knihovně. Zde byly prvně formulovány společné problémy, zde se hledaly společné cesty k jejich řešení, zde byly začátky budoucí spolupráce a vznikajících partnerství.

Knihovny tenkrát nebyly facilitátory setkání, ale poskytly pestrému spektru nevládních organizací možnost setkat se na neutrální půdě a setkání organizačně zajistily. Roli facilitátorů setkání občanů v místě s představiteli veřejné správy si několik proškolených pracovníků veřejných knihoven vyzkoušelo o pár let později v rámci projektu Centra pro demokracii a svobodné podnikání. A opět se potvrdilo, že knihovny jsou vhodným místem pro neformální a kultivovanou aktivizaci občanů a sladování různorodých zájmů a potřeb v místě.

Představa komunitní knihovny

Z těchto i dalších zkušeností vycházelo mé přesvědčení o potřebě reflektovat měnící se potřeby společnosti a odpovídajícím způsobem rozšiřovat i služby knihoven. O vhodnosti profilovat knihovny jako organizace, které budou podporovat a rozvíjet komunitní život, které své dveře široce otevřou rozmanitosti místní komunity a budou cíleně podporovat soužití lidí v místě i vytváření vztahu lidí k místu, ve kterém žijí. Představovala jsem si knihovny, které budou připraveny proměňovat své služby dle skutečných potřeb místa. Které budou vnímat tyto potřeby a zamýšlet se, zda mají prostředky na to, aby pomohly s jejich naplňováním. Které kromě své klasické knihovnické činnosti budou v místě síťovat, poskytovat informace všem zainteresovaným, ale i kultivovat komunikaci a třeba i způsob myšlení od asertivního a konkurenčního k týmovému (učit naslouchání, konsensuálnímu rozhodování i zavádění principu win-win). Taková změna v pojmání knihovny by byla samozřejmě značná a není možné ji uskutečnit náhle. Ale dojít k cíli je možné i drobnými krůčky, jdeme-li správným směrem.

„Změníme-li však jen rétoriku a namísto kulturních a kulturně-výchovných akcí začneme říkat akce komunitní jen proto, že se nám slovo „komunitní“ dostalo do slovníku, nezískáme novou kvalitu. Změna v komunitní knihovnu je změnou paradigmatu.“

Cesta za představou

Před deseti lety podpořila Nadace OSF mé představy o možné změně knihovny a vznikla pracovní skupina knihovníků, která se v cyklu tréninkových seminářů seznamovala s principy občanské společnosti a s myšlenkou komunitní knihovny. Prostřednictvím členů skupiny se pak téma šířilo dál. V někom budilo podiv, v někom nechuť, ale našlo se dost těch, kterým téma alespoň do jisté míry souznělo s jejich vlastním směřováním.

A pak se najednou slovo „komunitní“ stalo mezi knihovníky módní záležitostí. Jakoby všichni náhle byli komunitní. A to nejen městské či obecní knihovny, kterým tento přívlastek sluší

(pokud je založen na podpoře rozvoje komunitního života). Posunuli jsme se z období, kdy slovní spojení „komunitní knihovna“ bylo bráno jako něco nepatřičného, do období, kdy se některé knihovny hlásí k označení „komunitní“ jen proto, že jsou ochotny poskytnout nějakou službu i neregistrovanému uživateli, že na své akce zvou i ty, kteří nemají legitimaci knihovny.

Změníme-li však jen rétoriku a namísto kulturních a kulturně-výchovných akcí začneme říkat akce komunitní jen proto, že se nám slovo „komunitní“ dostalo do slovníku, nezískáme novou kvalitu. Změna v komunitní knihovnu je změnou paradigmatu.

Zkusme se nad konkrétní aktivitou knihovny zamyslet. Co tato aktivita přinese pro život lidí v místě? Jak – i když jen maloučko – ho změní? Posílí to neformální vazby mezi lidmi? Nebo pomůžeme místnímu společenství k hledání jeho vnitřních zdrojů? Budou lidé schopnější poradit si s nějakým problémem? Budou umět lépe spolupracovat? Tím nechci říci, že knihovna nemá dělat kulturní akce, které nenesou znaky komunitní aktivity. Jen tvrdím, že to má umět rozlišit.

Mám stále pocit, že se všichni ještě musíme učit žít v demokracii

My občané, politici, úředníci veřejné správy, my všichni. My občané jsme u prvních dětských krůčků a někdo nám svázal nohy. Myslíme si, že to tak musí být a učíme se chodit svázáni. A ono to samozřejmě nejde. Ale nemůžeme donekonečna čekat, že nám naše problémy vyřeší někdo shora či odjinud. K fungující demokratické společnosti patří i ochota občana brát se za věci a sám něco dělat. Dobrovolně tak sami necháváme příliš mnoho v rukou politiků (a to dokonce i tehdy, když už jim nedůvěřujeme). Umíme jim spílat v hospodách, psát ministrově, brblat na všechny a na všechno.

Není jednoduché naučit se participovat na řešení problému. Ale i o tom může komunitní knihovna být. Může svými prostředky a ve spolupráci s dalšími partnery pomáhat zapojovat občany do veřejného života v místě, učit je být aktivním občanem. Knihovny by si ale i v této roli měly uchovat své neutrální prostředí – je pro ně stejnou devizou jako důvěryhodnost.

Být takto pojatou knihovnou není úplně jednoduché ani pohodlné. Vyžaduje opuštění vyjetých kolejí.

Přesto jsou u nás knihovny, které jdou touto cestou. A knihovníci, kteří vnímají a rozumí spojení rozvoje knihovny a komunitního rozvoje. Naplňuje mne optimismem, že jsou mezi nimi i mladí lidé – generace nedávno nastoupená do knihoven. A také skutečnost, že i jiné organizace než právě knihovny si uvědomují komunitní rozměr knihovny. Že knihovnám v tomto směřování nabízejí podporu.

Co si myslím, že ještě potřebujeme?

Otevřít diskusi o komunitní knihovně, její podobě, účelu, směřování. Vzdělávat knihovníky, vybavit je potřebnými dovednostmi. A možná také vytvořit standardy komunitní knihovny, které by pomohly vytyčit cestu k ní.

Zdroje

Komunitní knihovna. 2004. In: *Svaz knihovníků a informačních pracovníků* [online]. [cit. 2012-09-11]. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky. Dostupný z: <http://skip.nkp.cz/akcKom.htm>.

Zuzana Ježková pracovala v prostředí knihoven převážně jako metodik. Od 80. let také aktivně sbírá zkušenosti a znalosti v nevládním neziskovém sektoru. Přinesla knihovnám téma komunitní knihovna. Podílí se na rozvoji dobrovolnictví v knihovnickém prostředí.

Michal Lorenz: K potřebám komunity: inspirace teorií pro praxi komunitní knihovny

---

Ujasněme si, co je (a není) komunita

O komunitách dnes slyšíme všude kolem sebe. Komunita se stala novým populárním slovem, jehož smysl je naplňován řadou dílčích významů, kontextů a perspektiv. Svoji komunitu mají městečka, předměstí i vesnice, sousedé z blízkého okolí, větší podniky, fotbalové týmy, školní třídy, zájmové kluby, firemní značky, vědci, inovátoři či experti. Koncept komunity tak podléhá jisté inflaci, podobně jako například pojem informace – je povrchní, hodí se do všech možných kontextů, ale mnohdy nám uniká jeho pravý význam. Komunita je pojem značně rozostřený. Zjednodušeně můžeme říct, že komunita je větší celek než rodina, jde o skupinu lidí ve vzájemné interakci, která je kohezní díky souboru hodnot společně sdílených lidmi v této skupině. Vzniká tak mezi nimi pouto, na jehož základě buduje skupina vzájemnou blízkost a důvěru mezi členy.

„Koncept komunity tak podléhá jisté inflaci, podobně jako například pojem informace – je povrchní, hodí se do všech možných kontextů, ale mnohdy nám uniká jeho pravý význam.“

Pracujme se zážitkem komunity

Psychologové, kteří zkoumají pocity členů komunity, mluví o zážitku komunity/Sense of Community, který zkoumá sociální klima v komunitách (Pretty, 1990). Koncept psychologického zážitku komunity byl uveden Samuelem Sarsonem v roce 1974 a o dvanáct let později rozpracován Davidem W. McMillanem a Davidem M. Chavisem (McMillan, 1986). Dva posledně jmenovaní ve spolupráci s H. Hoggem a A. Wandersmanem také vyvinuli nástroj pro měření zážitku komunity, tzv. **index zážitku komunity**/Sense of Community Index (Chavis, 1986).

Index původně sloužící k hodnocení sousedských komunit v městských čtvrtích byl postupně rozšířen na testování gay komunit, komunit na pracovištích (Obst, 2004), ve městech a ve školách (Wright, 2004), i ve virtuálním prostředí (Schwier, 2007). McMillan a Chavis definují zážitek komunity jako „pocit členů, že někam patří, pocit, že členům mezi sebou stejně jako celé skupině na sobě vzájemně záleží a sdílení víry, že potřeby členů budou dosaženy prostřednictvím závazku být spolu.“ (McMillan, 1986)

Čtyři elementy zážitku komunity

Zážitek komunity sestává ze čtyř elementů:

Prvním z nich je **členství**, které je charakterizované hranicemi komunity. Hranice komunity označuje používaný jazyk či znaky identifikující příslušníka skupiny. Členové komunity také sdílí společný systém symbolů a kolektivních reprezentací. Součástí členství je také pocit náležitosti a identifikace jedince se skupinou. Vzniká tak to, co B. Anderson označuje jako představovaná společenství (Anderson, 2008). Členové pociťují emoční jistotu a jsou otevření sdílení svých pocitů a vkládají do komunity svůj osobní čas.

Dalším elementem je **vliv**. Ten má jedinec na komunitu, ale i komunita nad jedincem, a dochází tak k fenoménu vzájemného záležen. Vzájemný vliv zakládá jak skupinovou soudržnost, tak i její konformitu, díky níž se utvářejí skupinové normy.

Třetím elementem zážitku komunity je **integrace a naplnění potřeb**, které dále posilují soudržnost skupiny. S přibývajícím úspěchy ve skupině se zvyšuje status členů, což je charakteristické pro další posílení soudržnosti skupiny. Soudržnost skupiny posilují kompetence a dovednosti členů skupiny, které ostatním přinášejí prospěch a možnost uspokojit své potřeby a sdílené hodnoty upevňující víru v soudržnost a schopnost uspokojit tyto potřeby společně.

Posledním elementem zážitku komunity je **sdílená emocionální vazba**, která vzniká jako výsledek interakcí členů při společných událostech. Kvalita interakcí členů, semknutí kolem společně prožívaných událostí a pocit spirituálního pouta pojící členy mohou sílu zážitku komunity ovlivnit pozitivně či negativně. Sdílená emocionální vazba se projevuje identifikací se společnou historií skupiny nebo ještě lépe podílem na ní (McMillan, 1986).

Mapujme komunitní potřeby

Pokud chceme přispět k rozvoji a vzkvétání konkrétní komunity nebo designovat pro komunitu služby, je zapotřebí zmapovat potřeby, které komunita pomáhá uspokojovat.

„Zapojení komunity do procesu výzkumu jejích potřeb a designu služeb vkládá moc do rukou samotné komunity.“

K průzkumu potřeb komunit můžeme použít několik technik – techniku hodnocení potřeb, komunitní konzultace, sociálního auditu nebo komunitního profilu.

Hodnocení potřeb

Hodnocení potřeb slouží pro účely politického plánování a obecně používá již existující data, jako jsou například data o populaci. Není třeba tedy provádět výzkum, ale většinou také ne-

dochází k zapojení komunity do procesu hodnocení. Tato technika je nízkorozpočtová a podporuje uspokojení požadavku, aby zaváděné postupy byly založeny na důkazech.

Komunitní konzultace

Komunitní konzultace používají veřejné orgány či iniciativy k získání zpětné vazby komunity na poskytované služby, k ověření tvrzení či stanovených priorit. Využívají se tak různé metody, včetně dotazníkových šetření a online dotazníků, metody focus group či různých občanských panelů a občanských porot. Nevýhodou metody ovšem je jistá povrchnost takto získaných poznatků o potřebách komunity.

Sociální audit

Sociální audit se zaměřuje na hodnocení sociálních a etických dopadů fungování organizace na komunitu, čímž odhaluje zdraví jak organizace, tak i celé komunity. V sociálním auditu se používají data například ze zdravotních statistik, o nezaměstnanosti či poskytovaných službách, ale shromažďují se i primární data o vnímání členů komunity. Pomocí sociálního auditu je následně možné identifikovat různé nerovnosti mezi komunitami a např. přerozdělit finance.

Komunitní profil

Poslední z technik, komunitní profil se zaměřuje na potřeby komunity z nejširší perspektivy. Hodnotí totiž nejen potřeby a dostupné zdroje, ale i další problémy, které ovlivňují komunitu a kvalitu jejího života. Tato technika také vyžaduje přímou účast komunity na výzkumu, stejně jako její zapojení do tvorby plánu postupu, jak budou využita jednotlivá zjištění (Hawtin, 1994). Právě zapojení komunity do procesu výzkumu jejích potřeb a designu služeb vkládá moc do rukou samotné komunity. To je důležité zvláště v případech využívání informačních technologií a informačních systémů, které snadno mohou přesunout moc z rukou komunity do rukou zájmových skupin nebo vytvořit nový typ nerovností uvnitř samotné komunity (Gurstein, 2007).

Zdroje

Anderson, Benedict R. 2008. *Představy společenství: úvahy o původu a šíření nacionalismu*. 1. české vyd. Překlad Petr Fantys, Miloslav Uličný. Praha: Karolinum, 274 s. ISBN 978-802-4614-908.

Gurstein, Michael. 2007. *What is community informatics: (and why does it matter)?*. Monza: Poli-metrica, 109 s. ISBN 978-887-6990-977.

Hawtin, Murray, HUGHES, Geraint a Janie PERCY-SMITH. 1994. *Community profiling: auditing social needs*. 1st ed. Buckingham: Open university Press, 194 p. ISBN 0-335-19113-4.

Hawtin, Murray - PERCY-SMITH, Janie. 2007. *Community profiling: a practical guide*. 2nd ed. New York, NY: Open University Press/McGraw-Hill Education, 2007, 169 p. ISBN 978-0-33-522164-6.

Chavis, David M. et al. 1986. Sense of Community Through Brunswik's Lens: A First Look. 1986. *Journal of Community Psychology*. (14)1, 24 – 40. ISSN 1520-6629.

McMillan, David W. – CHAVIS, David M. Sense of Community: A Definition and Theory. 1986. *Journal of Community Psychology*. (14)1, 9 – 14. ISSN 1520-6629.

Obst, Patricia L. – WHITE, Katherine M. 2004. Revisiting the Sense of Community Index: A Confirmatory Factor Analysis. *Journal of Community Psychology*. (32)6, 691 – 705. ISSN 1520-6629.

Pretty, Grace M. H. 1990. Relating Psychological Sense of Community to Social Climate Characteristics. *Journal of Community Psychology*. (18)1, 60 – 65. ISSN 1520-6629.

Schwier, Richard A. – DANIEL, Ben K. Did We Become a Community? Multiple Methods for Identifying Community and Its Constituent Elements in Formal Online Learning Environments. In LAM-BROPOULOS, Niki – ZAPHIRIS, Panayiotis (eds.). 2007. *User-Centered Design of Online Learning Communities*. Hershey : Information Science Publishing, 29 – 54. ISBN 1-59904-360-2.

Wright, Stephen P. 2004. *Exploring psychological sense of community in living-learning programs and in the university as a whole*. College Park, University of Maryland. Faculty of the Graduate School. Department of Human Development, 2004. 98 s. Vedoucí disertační práce Prof. Albert H. Gardner.

Michal Lorenz působí jako asistent na Kabinetu informačních studií a knihovnictví na Masarykově univerzitě v Brně. Titul PhD. získal na Ústavu informačních studií a knihovnictví na Karlově univerzitě v Praze. V současnosti se věnuje informační vědě, informační etice, informační ekologii, sociální a komunitní informatice.

Helena Gajdušková: Cesta vsetínské knihovny ke komunitnímu centru

---

Co hrálo pro nás

Když se nad naši cestou ke „komunitní knihovně“ zamýšlím, vidím jako zlomové dvě skutečnosti:

Jednak vytvoření skupiny komunitních knihoven pod vedením Zuzky Ježkové z Národní knihovny v roce 2002, která nám pomohla promyslet a v týmu prodiskutovat ideové, myšlenkové, duchovní zaměření či pojetí komunitní knihovny, a jednak naši snahu dostat se ven z nevyhovujících prostor staré vilky „do lepšího“ a posunout aktivity, připravované (sice s nadšením a snahou o maximální vstřícnost vůči našim klientům, ale) na koleně na profesionální úroveň jak z pohledu umístění knihovny, tak i kvalifikovaných lidských zdrojů.

Naší výhodou byla silná pozice knihovny, vnímané jako stabilní, důvěryhodný, solidní subjekt na území města, dále „dobrý nos“ na problémy současného Vsetína, které jsme měli vůli pomáhat řešit, a „cit pro znamení doby“ – aktuální problémy jsme včas interpretovali a zareagovali na ně. Velkou devízou byl také motivovaný a přátelsky naladěný tým knihovnic a knihovníků vsetínské knihovny, což dokládá i „krédo“ zaměstnanců Masarykovy veřejné knihovny: důvěryhodnost, otevřenost, spokojenost všech obyvatel, zachování kvality tradičních funkcí knihovny (výpůjční a informační), knihovna má být místem setkávání.

„Proč by v našem městě měla roli komunitního centra hrát právě knihovna?“

Určitě nám nahrálo také to, že se začátkem nového tisíciletí se celá Česká republika s očekáváním připravovala na peníze z Evropské unie – a tuto příležitost jsme hodlali poctivě a pozitivně využít.

Co jsme pak pro realizaci „komunitní knihovny“ udělali?

Ptali jsme se, jestli jsme to my

Protože jsme si byli vědomi toho, že komunitní roli může v konkrétním městě plnit jak knihovna, tak také jiná organizace (např. nevládní nezisková), položili jsme si na počátku

základní otázku: Proč by v našem městě měla roli komunitního centra hrát právě knihovna?

A odpovědi? Knihovna je informační uzel. Pracuje zde profesionální tým. Je zde civilní, neformální, neutrální, demokratické, otevřené prostředí. Lidé zde mohou získat praxi a procvičit si získané znalosti. Jsme „finančně dostupní“. Máme širokou nabídku služeb na poli poskytování informací a vzdělávání, ideální prostředí pro sociální integraci a máme do toho odvalu a chuť.

Zapojili jsme se více do aktivit města a evropských projektů

Účastnili jsme se projektu *Neziskové organizace na cestě* do Evropské unie, v němž jsme upřesnili svou představu komunitní knihovny. Zapojovali jsme se výrazně do aktivit města *Zdravé město Vsetín*, komise, pracovní skupiny, komunitní plánování apod. Iniciovali jsme vytvoření pracovní skupiny – zástupci města, MVK, zástupci partnerů pro řešení nevyhovující situace knihovny. Vybudování komunitní knihovny pak bylo zakotveno do priorit Akčního plánu města.

Monitorovali jsme informace o evropských programech, které by pomohly připravit prostory knihovny pro fungování knihovny jako komunitního centra. Hned v prvním kole první výzvy Společného regionálního operačního programu (SROPu) byly podány dva projekty, v rámci investičního projektu jsme získali nové prostory a v měkkém projektu jsme mohli rozjet komunitní a vzdělávací aktivity pro nezaměstnané, maminky (rodiče) na a po MD a ohrožené děti, vyškolit si lektory (vlastní zaměstnance) a dovybavit prostory (učebnu, sál).

Podářilo se nám pokračovat v projektech podpořených EU: návaznost jednotlivých projektů je téměř neuvěřitelná a umožnila nám akcentovat témata, která byla v danou dobu pro Vsetín a společnost velmi důležitá. Po projektu zaměřeném na nezaměstnané a ohrožené děti jsme především pomoc ženám ohroženým na trhu práce mohli dále rozvinout projektem, který byl zaměřen na rovné příležitosti žen a mužů, (2009–2011), následoval československý projekt (2011–2012), kdy jsme zpracovali metodiku práce se seniory, kteří jsou další ohroženou skupinou, a v současné době (2012–2013) realizujeme projekt dalšího občanského vzdělávání, který je otevřen široké veřejnosti, tedy celému spektru našich klientů, a který s komunitním zaměřením knihovny velmi úzce koresponduje a opět reaguje na různé společenské problémy (ekologie, finance, rovné příležitosti, média a další).

Otevřeli jsme se

Knihovna se díky výše řečenému otevírá stále novým skupinám uživatelů, kteří se k ní dostávají jinými cestami než jen přes knihy a četbu. Ty však samozřejmě stále zůstávají alfou a omegou knihovnické činnosti. Neustali jsme ani v práci s dětmi a mládeží a kromě systematické práce se školami si vážíme každého krůčku i kroku, který posiluje vztah mladých lidí ke knihám i ke knihovně jako takové.

„Knihovnu jako komunitní centrum vnímáme jako stále „živý“ měnící se útvar, který společně formuje mnoho faktorů a mnoho lidí – od samotných uživatelů, zřizovatele až po tým pracovníků.“

Pět věcí, které považujeme z dnešního pohledu za důležité pro další fungování komunitní knihovny

- 1. Participace na životě města** – vnímat aktuální témata, vnášet nová, sledovat témata, která „hýbou“ městem. Aktivně být při aktivitách města – například kampaň „Zdravé město“, komunitní plánování, účast v komisích, pracovních skupinách, kulturně-společenských akcích města.
- 2. Akceptace** různých věkových, sociálních, zájmových skupin – dát prostor pro jejich svébytné zapojení – například klub SenSen nebo 13+.
- 3. Netradiční a neobvyklé aktivity venku** – happeningy, společná čtení s doprovodem hudby apod. Reakce? „Teda já do knihovny nechodím, ale to jsem nevěděl, že dělá TAKOVÉ akce...“
- 4. Sociální rovinu knihovny** – věnovat se těm, o které „nikdo nestojí“.
- 5. Partnerství** – spolupracovat s různými subjekty ve městě (veřejná správa, neziskové organizace, komerčně zaměřené subjekty) na partnerské bázi. Podpora dobrovolnictví, síťování. Propojovat komunitní a vzdělávací roli knihovny. Posilovat pozitivní vnímání knihovny komunikací směrem k veřejnosti i dalším subjektům – například public relation, tiskové výstupy, web, facebook a podobně.

Knihovna v pohybu

Knihovnu jako komunitní centrum vnímáme jako stále „živý“ měnící se útvar, který společně formuje mnoho faktorů a mnoho lidí – od samotných uživatelů, zřizovatele až po tým pracovníků.

Tuto změnu chceme vnímat pozitivně, jako výzvu, posun a cestu, na které se učíme nové věci, kterými chceme přinášet smysl a užitek společnosti – komunitě. Změnu je možné ovlivnit naší aktivitou, schopností naslouchat a pozorovat, ale také předvídat a být ve správný čas na správném místě.

Knihovna je centrem knih, četby a vědění. Knihy jsou plné příběhů, osudů a hrdinů. Jsme rádi, když naší aktivitou přispíváme k lepšímu prožívání i těch každodenních příběhů skutečných lidí, kteří se třeba jen na chvíli nebo pravidelně do naší knihovny vydají.

Helena Gajdušková pracuje jako vedoucí Masarykovy veřejné knihovny ve Vsetíně. Ke svým profesním úspěchům přičítá zejména koncipování knihovny jako komunitního a vzdělávacího centra regionu – získání prostor pro vybudování komunitní knihovny, systematickou a úspěšnou práci se seniory a přínosné vzdělávací projekty pro různé věkové a sociální kategorie. V současné době realizuje spolu se svými kolegyněmi a kolegy projekt zaměřený na další vzdělávání dospělých, podpořený dotací z evropských fondů. K jejím dlouhodobým profesním zájmům patří témata jako komunitní a vzdělávací role knihovny, vybavení knihoven a nové trendy v práci se čtenáři.

Vladimíra Buchtová, Jaroslav Novotný: Úplně dobrovolně do knihovny

---

Začíná to velmi nevinně

Jemným cinknutím, které upozorní na to, že jste právě obdrželi mail. A přesně toto se mi stalo koncem roku 2009. Zpráva byla od nějakého naivního studentíka, který měl „představu“, jak by mohla být naše knihovna lépe propagována. Protože s podobnými mailly mám už svou zkušenost, byla jsem poměrně skeptická. Ach jo. No tak nějak vyhýbavě odpovím. (To známe, navymýšlí si spoustu nesmyslů, které budou stát hodně peněz a času, a já pak budu těžko vysvětlovat, že takhle teda ne.) Učinila jsem tak. Pohříchu se jednalo o celkem vytrvalého mladíka, a tak mi nezbylo než se poradit s dalšími kompetentními spolupracovníky a jít do toho. Ti další kompetentní si mysleli přibližně to, co já. Tak jo, pozveme ho na pohovor, ono ho to přejde.

„Přinesl pohled zvenčí – viděl nedostatky, které knihovníci ranějí profesionální slepotou už neviděli. Proběhlo na dvacet akcí, které knihovnu opravdu významně zviditelnily.“

Omyl. Mladík přišel a předložil jasný návrh téměř celého projektu a co víc, všechny akce, které do projektu zahrnul, se nabídl uskutečnit se svými spolužáky jako akce dobrovolné. Přinesl pohled zvenčí – viděl nedostatky, které knihovníci ranějí profesionální slepotou už neviděli. Proběhlo na dvacet akcí, které knihovnu opravdu významně zviditelnily.

Příměstská letní škola

Další roky nebyly tak plodné jako rok 2010, nicméně nějaké akce proběhly a letos stejný student opět požádal knihovnu o spolupráci, protože potřeboval prostory, kde by probíhala příměstská letní škola. Podal žádost o grant a uspěl. My jsme se samozřejmě nebránili, protože už jsme znali jeho kreativitu i spolehlivost, a že uspěl při žádosti o grant, to nás taky nepřekvapilo. A tak tento rok proběhla v prostorách SVK – i když nejen v nich – příměstská letní škola globální rozvojové výchovy.

Hlavní část programu probíhala v 5. podlaží SVK HK, kde se během jednoho odpoledne kompletně „změnil“ interiér. Pro děti zde byla připravena multikulturní jídelna, mučírna (neboli výuková třída), recyklační koutek, chat room, vodní bar a kuchyňka. Kuchyňka sloužila k přípravě svačín, o obědy bylo postaráno díky rozvozu jídel z Bazalky, alternativní jídelny. Setkání se zdravým jídlem byla pro mnohé účastníky další premiéra.

Rozvojová výchova – co si pod tím představit?

Témata byla následující: přírodní zdroje, kulturní rozmanitost, rozvojová spolupráce, migrace a lidská práva a ekonomická globalizace.

Tak, přiznejme si, že takový program mohl znít pro patnáct mladistvých účastníků poněkud školně, a tudíž nevábně. Rovněž termín zážitková pedagogika je podezřelý. A taky ano. Děti byly donuceny vyjádřit aktivně prostřednictvím videoartu svůj názor k probírané problematice, byly drsně rozsazeny dvojice, které se přihlásily spolu, byly nuceny se zamyslet a vůbec byly uplatňovány další tvrdé praktiky. Na druhou stranu děti viděly filmy, a to i animované, zúčastnily se exkurzí do hradecké vodárenské věže a elektrárny Hučák, zkusily si pantomimu, bowlingový turnaj či navštívily v horkých letních dnech plovárnu. Pozitivní ohlasy byly na organizátory coby vtipné a pohotové, negativní na vegetariánskou stravu. Nuda to tedy nebyla. Jen za některé:

„... dobrá nálada, výborný program, vy dva, jste výborní. Fakt se mi tady líbí...“, „Líbí se mi jídlo, je přča.“ nebo „Mně se program moc líbí. ... jste moc hodní. Dneska se mi to moc líbilo. Včera byla exkurze nudná, ale dneska mě to bavilo. My jako skupina pracujeme docela dobře a tenhle kolektiv je fajn. Jsem spokojena...“

I přesto, že program končil v „pátek 13.“, nic nešťastného se nestalo. Naopak. Program sklídl dle průběžných evaluací úspěch. První den děti přiznaly, že je povětšinou přihlásili rodiče. Poslední den se děti samy ptaly, zda bude škola i příští rok. Autoři myšlenky naučit něco zábavně tedy pochopili, že to vyšlo:

Počítače proti bariérám

Dalším, kdo nás opravdu mile překvapil, byli neslyšící. V rámci projektu Nadace Charty 77 Konto Bariéry šlo o projekt Počítače proti bariérám. Podporu nadace jsme získali. Setkání bylo naplánováno do počítačové učebny knihovny a já jsem měla obavy, že kurz nenaplním. Když se počet přihlášených přiblížil k požadovaným deseti, začala jsem pomalu brzdit, protože e-mailové dotazy ve stylu „ještě místo – chtít počítač – možná – bude“ a podobně se množily a já nestačila odpovídat.

Nakonec se počítačová učebna naplnila celá a ještě se v jednom případě dva účastníci dělili o jeden počítač. V první hodině jsem za asistence překladatelky do znakového jazyka účastníky přivítala a zodpověděla několik organizačních dotazů, přičemž na mne neslyšící povzbudivě pomrčkávali, takže obavy z jakékoli komunikační bariéry okamžitě padly. Naši noví žáci se nic neostýchali a vesele se mnou komunikovali – podotýkám, že i po odchodu překladatelky, a tak jsem se dozvěděla i mnohé z jejich zajímavých životů. Zájem o pokračování kurzu byl velký a do budoucna s ním počítáme.

Koncem tohoto roku jsme ještě začali s přípravami na otevření klubu seniorů. Stačila malá nabídka prostřednictvím e-mailu a zájem je opravdu překvapivě velký. Zatím nabízíme přednášky, výlety a další akce, ale od začátku roku příštího už nabízíme pro naše „starší a pokročilé“, aby oni sami popustili uzdu své aktivitě, a pak uvidíme, co z toho všeho vznikne. O tom snad někdy příště...

Vladimíra Buchtová pracuje ve Studijní a vědecké knihovně v Hradci Králové od roku 2007 v Oddělení vnějších vztahů a marketingu služeb.

Jaroslav Novotný je organizátor a iniciátor dobrovolnického studentského projektu „Kreativní knihovna“. Student bakalářského studia Managementu ochrany životního prostředí na Fakultě chemicko-technologické Univerzity Pardubice.

Pavla Švástová: Help us!

Digitalizace dneska frčí. Předchystat – naskenovat – ořezat – narovnat – ócéerkovat – vyrobit metadata – archivovat – zpřístupnit. Hotovo a konec? Naštěstí ne všude mají knihovnický pocit, že jejich práce je jedinečná a nenahraditelná a rozhodli se pustit do svých dat obyčejné lidi...

„Co takhle pustit do textů jejich uživatele?“

Noviny od protinožců

<http://trove.nla.gov.au/newspaper>

Tak třeba v Australské národní knihovně zjistili – jako ostatně všude jinde ve světě – že přes všemožné snahy není OCR starých novin dobré, ba naopak, že je vyloženě špatné. Jenže co s tím? Rozhodně není v silách knihovny, obzvláště ne ve finančních silách, najímat lidi na kontroly a opravy statisíců stran novin. Co takhle pustit do textů jejich uživatele? Tento, na knihovníky poměrně odvážný nápad vznikl v roce 2007. Zvážili všechna pro (spousta opravených slov) a proti (textový vandalismus lidský i strojový, nepochopení v řadách uživatelů, technická a implementační náročnost atd.) a šli do toho.

Vznikl projekt na kolaborativní opravy OCR. Každý uživatel, který vyhledává v novinových článcích digitální knihovny Trove, vidí vlevo od zobrazené stránky tabulku s editovatelným plným textem vyčteným metodou OCR. Špatně vyčtený text člověka, který má aspoň elementární smysl pro povinnost, bije do očí. Nejčastěji prý historiky, genealogy a pedagogy v důchodu. Mají neodolatelnou touhu ho opravit. Soutěživým povahám nahrává síň slávy, která zobrazuje top korektory měsíce. A tak se od spuštění v roce 2008 do srpna letošního roku podařilo opravit neuvěřitelných 73 793 436 řádků textu, přičemž každý měsíc se už od začátku roku 2011 stabilně opraví kolem 2,4 milionů řádku. Slušný výkon.

Druhotným efektem, se kterým v Australské národní knihovně při spuštění projektu nepočítali, bylo vytvoření nové sociální sítě specializované na lidi, kteří často vyhledávají v jejich starých novinách a z důvodu přebytku času je i opravují. Pokud jste totiž v systému přihlášení (bez toho se do síně slávy nedostanete, že jo), ostatní uživatelé, když najdou vámi opravený článek, vidí váš nick. Pokud pořád narážíte na stejný nick objevující se u článků, které vyhledáváte na základě vašeho bizarního zájmu o lodní jeřáby z konce 18. století, máte nutkavou potřebu svou spřízněnou duši kontaktovat. U článků lze naštěstí diskutovat, psát komentáře a tagovat je, takže z toho nakonec bude třeba velká láska...

Trove Digitised newspapers and more
Home About Browse Help

Singleton Argus (NSW : 1885 - 1954) [about](#) Friday 31 August 1951

PDF JPG TXT Cite Buy

Lists (None yet) [Login to create lists](#)

Tagged (None yet) [Add Tags](#)

Comments (None yet) [Add New Comment](#)

Electronically Translated Text
Why may this text have mistakes?
How to correct this text? [Fix this Text](#)

No corrections yet

NEW DESIGNS IN BRITISH FURNITURE

THE skill and ingenuity of British craftsmen who are producing furniture for overseas is reflected in the multi-purpose dining-lounge table and combination side-board-dining table seen in this picture. The lounge table (foreground) can be used as a cocktail cabinet, or as a gramophone cabinet holding up to 100 full size records. As a table, with the two leaves fully extended it can seat eight persons. The combination side-board-dining table has the normal two drawers for cutlery and table linen, but on extracting the table from

THE skill and ingenuity of British craftsmen who are producing furniture for overseas is reflected in the multi-purpose dining-lounge table and combination side-board-dining table seen in this picture. The dining-lounge table (foreground) can be used as a cocktail cabinet, or as a gramophone cabinet holding up to 100 full size records. As a table, with the two leaves fully extended, it can seat eight persons. The combination-side-board-dining table has the normal two drawers for

Ukázka z <http://trove.nla.gov.au/newspaper>

Co mají dnes k obědu v NewYorské veřejné knihovně?

<http://menus.nypl.org>

V New Yorku se s OCR ani nenamáhalo a nechali vše na uživatelích jedinečné sbírky historických restauračních menu, kterou začala v roce 1900 kompletovat snaživá knihovnice Frank E. Buttolphová. Do roku 1924 stihla nasbírat neuvěřitelných 25 tisíc kousků a knihovna se rozhodla sbírat je i nadále. Od roku 2011 zdigitalizovali na 45 tisíc jídelních lístků z fondu knihovny, datovaných od 40. let 19. století do současnosti, a rozhodli se to nenechat jen tak. Požádali veřejnost, zda by nebyla tak laskavá a nepřepisovala jim jednotlivé položky včetně cen a veřejnost je vyslyšela a přepisovala. Z výsledků přepisů dělají newyorští knihovníci na svých stránkách zajímavé statistiky, a tak se můžete například dozvědět, že největším favoritem všech přepsaných menu je překvapivě kafe, které se mezi lety 1854 až 2012, kdy se objevilo na 7185 jídelních lístcích, podávalo za minimální cenu 0 dolarů a maximální 160 jenů. Dokonce zjistíte, v jaké části strany jídelního menu je umístěno (nejčastěji dole uprostřed) a jak se pohybovala jeho popularita na časové ose.

NYPL Labs

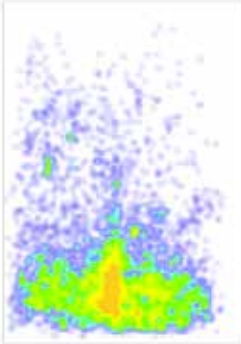
What's on the menu? Dishes

Menus | **Dishes** | Data | Blog

Coffee

Price
Low: \$0 → High: ¥160

Date appearing
Earliest: 1854 → Latest: 2012

Placement map: where this dish appears on the page.

More information on "Coffee":
Images
NYPL Digital Gallery, Flickr, Google Images.

Coffee popularity
Appears in **7185** menus. Showing first 128: [View all 7185 menus](#)

			
Hotel Marlborough 1900	Oceanic Steamship Co. Sonoma 1901	Park Ave. Hotel 1900	Hotel Marlborough 1900
			
Red Star Line Antwerpen Ny 1901	Red Star Line Antwerpen New... 1901	Nippon Yusen Kaisha 1900	Red Star Line 1901

Ukázka z <http://menus.nypl.org>

Kdo si hraje, pomáhá

<http://www.digitalkoot.fi/en>

Finská národní knihovna využila boom Facebooku a spolu s firmou Microtask vytvořila dvě legrační primitivní facebookové hry. Jejich hlavní hrdinové připomínající legendární mumínky (oficiálně to však jsou krtci) pochodují po hrací ploše podobně jako (opět legendární) Lemmings. A vy jim v tom máte pomoci tak, že co nejrychleji stavíte chodníček, most nebo lávku, aby nespadli do vody nebo propasti. A teď ten figl – chodníček stavíte tak, že přepisujete slova se špatně vyčteným OCR textu a tím ho vlastně opravujete. Jednoduché, geniální. Samozřejmě počítají s textovým vandalismem, kdy člověka, který staví mostěček napadne psát místo nabízených slov nějaké bláboly. Vypořádávají se s ním tak, že nechávají slova hráče opravovat opakovaně a věří, že statisticky ho více lidí opíše správně. Slova dále ověřují pomocí druhé hry, kdy vám krtke ukáže originál slova a jeho přepis a vy určujete, zda je přepsané správně či ne. Do opravených a ověřených slov míchají nová neopravená a tím mají alespoň základní kontrolu nad důvěryhodností hráče. Na webových stránkách uvádějí, že 108 063 hráčů hrálo dohromady 427 640 minut a za tu dobu proběhlo 7 771 767 operací.

dosentti

IMPOSSIBLE
(TAB)

LEVEL 1
SCORE 0
MOLES 4
SAVED MOLES 0/1
BLOCK BUFFER

=	Aa	Uu	Ää	Åå	Öö	fff	lft
-	A a	U u	Ä ä	Å å	Ö ö	s f f	l k t
S	G	T	I	P	V	B	N n
S	G	T	I	P	V	B	N n
W	M	w	m				
W	M	w	m				

Ukázka z <http://www.digitalkoot.fi/en>

Hlava mapa

<http://www.georeferencer.org>

Ani v České republice nezaostáváme, i když tady je to trošku z jiného soudku. Moravská zemská knihovna vlastní ojedinělou sbírku asi 12 tisíc map, které sbíral pan Bernard Pavel Moll v polovině 18. století. Sbírkou byla zdigitalizována a zpřístupněna a místní nadšence, konkrétně Petra Žabičku a Petra Přidala, napadlo, že by s tím taky šlo dělat něco víc a využít potenciál rozkošných starých map. A tak vznikl mimo jiné nástroj zvaný Georeferencer. Po dobrovolnících požaduje relativně jednoduchou věc – označit totožná místa na staré mapě vlevo a na současné mapě vpravo. Záměrně píšu relativně jednoduchou, protože vyznat se někdy ve staré mapě, kde místní názvy se od těch současných liší nejenom jazykem, bývá často detektivní práce, při které doufáte, že aspoň ta řeka tekla před třemi stovkami let stejně jako dneska.

Označením místa, např. města, vrcholku kopce nebo soutoku řek, přiřazujeme staré mapě zeměpisnou polohu, tedy čím více bodů rovnoměrně po celé ploše staré mapy je naklikáno, tím lépe. Výsledky z Georeferenceru jsou použity jednak při vyhledávání podle území, zobrazují odchylku od reálného umístění zgeoreferencovaných míst a dokáží mapu efektně přilepit na Google Earth. U nás se zatím chystá pilotní provoz, takže označení nástroje nese přívlastek beta. Georeferencer využívají také v dalších zemích, úspěšný pilot proběhl v nizozemském Národním archivu nebo v Britské národní knihovně.

Ukázka z <http://www.georeferencer.org>

Let's collaborate!

Očividně to funguje, tak proč to taky nezkusit? Let's collaborate!

Zdroje

Digitalkoot [online]. [cit. 2012-08-31]. Dostupné z: <http://www.digitalkoot.fi/en>.

Dufka, Jiří. 2011. Projekt Georeferencer a MapRank Search. Duha [online]. 2011-06-30 [cit. 2012-08-31]. ISSN 1804-4255. Dostupné z: <http://duha.mzk.cz/clanky/projekt-georeferencer-maprank-search>.

Georeferencer [online]. [cit. 2012-08-31]. Dostupné z: <http://www.georeferencer.org>.

Holley, Rose. 2009. *Many Hands Make Light Work: Public Collaborative OCR Text Correction in Australian Historic Newspapers*. National Library of Australia. ISBN 978-0-642-27694-0. Dostupné z: http://www.nla.gov.au/ndp/project_details/documents/ANDP_ManyHands.pdf

Trove: Digitised newspaper and more [online]. [cit. 2012-08-31]. Dostupné z: <http://trove.nla.gov.au/newspaper>.

What's on the menu? [online]. [cit. 2012-08-31]. Dostupné z: <http://menus.nypl.org>.

Pavla Švástová studovala v letech 2003 až 2008 na Kabinetu informačních studií a knihovnictví FF MU, kde při psaní diplomové práce získala povědomí o tom, co jsou to metadata. Tuto svou informační výhodu rafinovaně využila pro získání práce v Moravské zemské knihovně v Brně, kde se zabývá vším, co se týká digitalizace. Jejím snem je uskutečnit originální kolaborativní projekt na opravu OCR i v České republice a tím se stát hrozně slavnou a váženou osobou. Bez legrace.

2

Online sociální sítě

Jindřich Juráš: Už zase o Facebooku

Dagmar Chytková: Informační gramotnost, Facebook a spokojení studenti

Ilona Trtíková: Odborně zaměřené sociální sítě aneb Kde se může vědec také prezentovat

Barbora Buchtová: Jak mohou knihovny a knihovníci využívat internetových memů

Jindřich Juráš: Už zase o facebooku

K čemu je knihovně dobrá stránka na Facebooku? Vyplatí se to vůbec? Stojí to za tu námahu? Před těmito otázkami jsem stál v době, kdy jsme o založení stránky pro naši knihovnu teprve uvažovali. Před stejnými otázkami stojím i dnes. Přemýšlím nad nimi. Váhám. Říkám si, že pro knihovnu je to dobře. Je dobré být na Facebooku.

„Tohle je podle mého názoru ta nejužasnější věc, kterou knihovně přinesl Facebook. Být tady nejen pro lidi. Být s lidmi.“

Na počátku, v roce 2010, jsme se chtěli lidem hlavně přiblížit, knihovnu více zpropagovat, zlepšit komunikaci. A právě komunikace se ukázala jako naprosto klíčová. Dříve jsme se setkávali se čtenáři přímo v knihovně, u výpůjčního pultu... Tyto možnosti existují dodnes. Kromě toho však vznikl nový typ komunikace. Komunikace na Facebooku. Čtenář s knihovnou mluví ráno, mluví s ní večer, čte si její příspěvky v pondělí, v úterý... čte si je téměř každý den, po celý rok. A tak, jako v běžném životě, se s knihovnou sblíží, komunikace s ní se stává součástí příběhu jeho života. Časem začne mít knihovnu rád, to okénko na obrazovce u nového statusu, knihovnu jako instituci, knihovnu jako lidi v ní.

Řadu fanoušků na naší stránce známe jménem, pravidelně nám statusy „palcují“ a komentují, leccos na sebe prozrazují, věří nám. Tomáš, Pavlína, Michal, Jana, Anastázie, Marie, Dana. Tohle je podle mého názoru ta nejužasnější věc, kterou knihovně přinesl Facebook. Být tady nejen pro lidi. Být s lidmi.

Jaká bude vaše stránka?

Na to, jak bude stránka knihovny na Facebooku vypadat, mají vliv tři faktory:

- 1. Knihovna.** Pokud máte knihovnu, kde se pořád něco děje, pořádáte spoustu akcí, zajímáte se o své čtenáře a snažíte se stále zlepšovat, bude práce na Facebooku velká radost.
- 2. Fanoušci.** Pro koho budete psát? Jste univerzitní, vědecká nebo městská knihovna? Chodí k vám náctiletí nebo jen nāžehlení právníci? Cílové skupině by měl odpovídat styl a obsah.
- 3. Osobnost správce/správců.** Správce, autor statusů (copywriter), je velice důležitý. Dobrý a protřelý správce dokáže stránku knihovny pozvednout, naopak špatný správce (anebo nepodporovaný, vyhořelý) může vyvolat dojem, že knihovna nestojí za nic.

Právě na osobnost správce bych se rád nyní soustředil.

Nejprve se zastavme u zdrojů

Literatury o Facebooku je v současné době velké množství. Já sám si občas přečtu něco na

All Facebook (<http://allfacebook.com>) a Social Media Examiner (<http://www.socialmediaexaminer.com>);

v češtině stojí za pozornost Tyinternety.cz (<http://www.tyinternety.cz>) a svérázný Daniel Dočekal (<http://www.justit.cz/wordpress>).

„Pochopitelně to neznamená, že musíte pročíst všechno. Berte to jen jako inspiraci. Nesnažte se být Adamem nebo Olgou, zůstávejte sami sebou. Jen tak to bude zábava.“

Pokud jde o texty určené přímo knihovníkům, tak nej kvalitnější jsou práce Adama Zbiejczuka (Zbiejczuk, 2011); Olgu Biernátovou je podle mě lepší poslechnout si naživo (Biernátová, 2012); něco najdete i pod mým jménem (Juráš, 2012).

Zapomínat byste neměli ani na sledování jiných stránek na Facebooku. Moje tipy:

- **Knihovna UP** (www.facebook.com/knihovnaup),
- **SEX** (www.facebook.com/sex.knihovna),
- polepšil se **SKIP** (www.facebook.com/skipctr),
- skvělá je **Milujem knihy!** (www.facebook.com/knihy),
- plná humoru **Knihovna Chrášťany** (www.facebook.com/knihovna.chrastany); zabrousit lze i do zahraničí, například **Seattle Public Library** (www.facebook.com/SeattlePublicLibrary).

Pochopitelně to neznamená, že musíte pročíst všechno. Berte to jen jako inspiraci. Nesnažte se být Adamem nebo Olgou, zůstávejte sami sebou. Jen tak to bude zábava.

Pokračujme samotným facebookem

Nebuďte jen správcem, staňte se také fanouškem; jen používáním vlastního profilu porozumíte motivacím vašich fanoušků (King, 2012). Fanděte jiným knihovnám i dalším stránkám dle vašeho zájmu; pozorujte, co dělají a jak to dělají, všimněte si, co přináší úspěch. Také se dostatečně seznámte s vlastní stránkou.

Timeline

Přechod všech fanouškovských stránek na Timeline přinesl celou řadu změn (Juráš, 2012), zejména „Panel pro správu“ pak správcům hodně usnadnil práci. Kontrolovat reakce čtenářů je mnohem snadnější, stačí sledovat „Upozornění“ vlevo nahoře; v oddíle „Komu se to nově líbí“ je přehled nových fanoušků, po rozkliknutí „Zobrazit vše“ můžete zjistit třeba fanoušky z řad stránek; ve „Zprávách“ máte soukromé dotazy uživatelů – kontrolujte je! – sám dodnes čekám na odpověď z několika stránek; v „Přehledech“ jsou podrobné statistiky – výtečná zpětná vazba; a konečně hodně zajímavostí skrývá horní panel „Upravit stránku“.

Tvorba příspěvků

Za vůbec nejdůležitější na celém Facebooku považuji vlastní tvorbu příspěvků. Nám se během dvou let podařilo vytvořit dlouhodobě úspěšný styl, jehož základními kameny jsou plá-

nování a pečlivá příprava. Plánujeme statusy několik dnů dopředu. Díky tomu se nám daří udržovat rozmanitost, vážné příspěvky jsou střídány vtipnějšími. Když narazíme na zajímavý status, který se nám nehodí do plánu, ukládáme si jej do budoucna. Pochopitelně v případě aktualit se vůbec nerozpakujeme použít je ihned.

Samotný příspěvek se také snažím psát minimálně několik hodin dopředu, některé statusy vytvářím více dnů. Jen málokdy použiji první verzi, text naopak různě měním, hledám to nejlepší řešení. Jednoduché „spontánní“ statusy jsou paradoxně často výsledkem dlouhého a náročného procesu. Hlavní výhodou je vybroušenost stylu, snížení chyb a nejasností na minimum. Často používám www.pravidla.cz a www.ujc.cas.cz.

Několik obecných zásad

Co mít neustále na paměti?

- 1. Rozmanitost** – už jsem se o ní zmiňoval, přesto, pamatujte na to!
- 2. Tvořivost** – snažte se psát zajímavě; neformální prostředí Facebooku je k tomu jako stvořené.
- 3. Stručnost** – statusy by měly být co nejkratší.
- 4. Otázky** – dobře formulované dotazy dokážou fanoušky přimět k odpovědím a zvyšují hodnocení stránky.
- 5. Vtipy a klíčové informace** – stránku udržujte živou pomocí vtipných statusů přinášejících interakce. Přesto nezapomínejte na klíčové informace – je potřeba najít tu správnou míru. Obrázkové vtipy nesdílejte bez svého vlastního popisku.
- 6. Obrázky** – sdílení obrázků je nejlepší cesta k úspěšné stránce.
- 7. Pochlubte se** – pokud se vaší knihovně něco podařilo, přišla s něčím novým, určitě o tom své fanoušky informujte.
- 8. Tvořte vlastní obsah** – nekopírujte bezhlavě ostatní, snažte se i o vlastní tvorbu. Všimněte si světa kolem sebe, využijte potenciálu šikovných kolegů.
- 9. Nenechte se vyprovokovat** – pokud vás některý fanoušek naštvě, nejdříve se snažte uklidnit.
- 10. Pište** – zkušenosti získáte jen tím, že budete psát.

Co facebooková stránka přináší knihovně

Když jsem v úvodu přemýšlel o přínosu facebookových stránek pro knihovnu, zaměřoval jsem svou pozornost na uživatele, na kontakt se čtenáři a jeho nové podoby. Facebook však může knihovně přinést ještě něco jiného. Je to působení dovnitř knihovny, na její zaměstnance a jejich aktivitu. Po spuštění facebookových stránek jsme začali daleko více uvažovat nad tím, co knihovna čtenářům přináší. A také co zde chybí. Postupně jsme zorganizovali několik výstav, večerních čtení, soutěží, pořídili jsme mikrovlknku... Facebook přitom nebyl prvotní příčinou, touha po změnách zde existovala i dříve. Facebook se stal spíše jakýmsi katalyzátorem. Urychlovačem, který přispívá k tomu, aby knihovna byla ještě lepší, ještě krásnější.

A to je vlastně fajn, co říkáte?

Zdroje

All Facebook [online]. c2012 [cit. 2012-09-09]. Dostupné z: <http://allfacebook.com>.

Bednář, Vojtěch. 2012. Co o komunikaci na Facebooku říká 10 příspěvků s nejvíce Like. *Tyinternety.cz* [online]. 2012-08-23 [cit. 2012-09-10]. Dostupné z: <http://www.tyinternety.cz/socialni-site/co-o-komunikaci-na-facebooku-rika-10-prispevku-s-nejvice-like-7490>.

Bednář, Vojtěch. 2012. Čtvrtina značek je na Facebooku omylem, většina neodpovídá. *Tyinternety.cz* [online]. 2012-06-21 [cit. 2012-09-10]. Dostupné z: <http://www.tyinternety.cz/socialni-site/ctvrtina-znacek-je-na-facebooku-omylem-vetsina-neodpovida-7036>.

Beese, Jennifer. 2012. How to See Who Subscribes to Your Facebook Page. *SproutInsights* [online]. 2012-08-17 [cit. 2012-09-10]. Dostupné z: <http://sproutsocial.com/insights/2012/08/facebook-page-subscription/>.

Biernátová, Olga. 2012. Facebook není nástrojem přímého marketingu. *ProInflow* [online]. 2012-08-21 [2012-09-12]. ISSN 1804–2406. Dostupný z: <http://pro.inflow.cz/facebook-neni-nastrojem-primeho-marketingu>.

Carter, Brian. How to get more likes and comments on Facebook. 2012. *All Facebook: Unofficial Facebook Resource* [online]. 2012-01-20 10:15 [cit. 2012-09-12]. Dostupné z: <http://www.allfacebook.com/how-to-get-more-likes-and-comments-on-facebook-book-excerpt-2012-01>

Červáková, Hana. 2011. Jak zvýšit zobrazovanost svých příspěvků na Facebooku. *Tyinternety.cz* [online]. 2011-05-10 [cit. 2012-09-10]. Dostupné z: <http://www.tyinternety.cz/socialni-site/jak-zvysit-zobrazovanost-svych-prispevku-na-facebooku-3664>

Dočekal, Daniel. 2012. Infografika: Edgerank a Graphrank mýtů zbavený. *JustIt.cz* [online]. 2012-09-09 [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://www.justit.cz/wordpress/2012/09/09/infografika-edgerank-a-graphrank-mytu-zbaveny/>

Dočekal, Daniel. 2012. Infografika: Obrázky a videa jsou sexy (a nejenom na sociálních sítích). *JustIt.cz* [online]. 2012-08-22 [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://www.justit.cz/wordpress/2012/08/22/infografika-obrazky-a-vidoa-jsou-sexy-a-nejenom-na-socialnich-sitich/>

Dočekal, Daniel. 2010. *JustIT.cz* [online]. c2012 [cit. 2012-09-09]. Dostupné z: <http://www.justit.cz/wordpress>

Dočekal, Daniel. 2012. Záložky na firemních stránkách spadly na 50% používání od zavedení Timeline. *JustIt.cz* [online]. 2012-07-06 [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://www.justit.cz/wordpress/2012/07/06/zalozky-na-firemnych-strankach-spadly-na-50-pouzivani-od-zavedeni-timeline>

Giebisch, Roman. Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky. In: *Facebook* [online]. [cit. 2012-10-10]. Dostupné z: <http://www.facebook.com/skipcr>

Hoffman, Michael L. 2012. How to Write a Facebook Post with a Great Call to Action. *TM blog* [on-line]. 2012-06-08 [cit. 2012-09-13]. Dostupné z: <http://www.tmprod.com/blog/2012/how-to-write-a-facebook-post-with-a-great-call-to-action/>

Hutníková, Eliška. 2009. Nejzajímavější zdroje o copywritingu. *NaH1* [online]. 2009-06-23 [cit. 2012-09-13]. Dostupné z: <http://blog.h1.cz/nejzajimavejsi-zdroje-o-copywritingu/>.

Juráš, Jindřich. 2012. Timeline – co nového pod sluncem? *Inflow: information journal* [online]. (5) 4 [cit. 2012-09-12]. ISSN 1802-9736. Dostupný z: <http://www.inflow.cz/timeline-co-nove-ho-pod-sluncem>.

Juráš, Jindřich. 2012. Z Facebooku jsem tak trochu naměkko. *Inflow: information journal* [online]. (5) 4 [cit. 2012-09-12]. ISSN 1802-9736. Dostupný z: <http://www.inflow.cz/z-facebooku-jsem-tak-trochu-namekko>.

King, Cindy. 2012. 9 Facebook Marketing Tips From Top Experts. *Social Media Examiner* [online]. 2012-08-21 [cit. 2012-09-11]. Dostupné z: <http://www.socialmediaexaminer.com/9-facebook-marketing-tips-from-top-experts/>.

Knihovna Chrášřany. 2012. In: *Facebook* [online]. [cit. 2012-10-10]. Dostupné z: <http://www.facebook.com/knihovna.chrastany>.

Lauschmann, Jindřich. 2012. Facebook radí, jak správně psát příspěvky a co nedělat. *Tyinternety.cz* [online]. 2012-07-31 [cit. 2012-09-10]. Dostupné z: <http://www.tyinternety.cz/socialni-site/facebook-radi-jak-spravne-psat-prispevky-a-co-nedelat1-7312>.

Milujem knihy! 2009. In: *Facebook* [online]. [cit. 2012-10-10]. Dostupné z: <http://www.facebook.com/knihy>.

Pokorný, Antonín. Knihovna Univerzity Palackého v Olomouci. In: *Facebook* [online]. [cit. 2012-10-10]. Dostupné z: <http://www.facebook.com/knihovnaUP>.

Seattle Public Library. In: *Facebook* [online]. [cit. 2012-10-10]. Dostupné z: <http://www.facebook.com/SeattlePublicLibrary>.

Šauer, Martin. [2011]. 5 blogů, které musí znát každý copywriter. *Slovotepec* [online]. [cit. 2012-09-13]. Dostupné z: <http://www.slovotepec.cz/5-blogu-ktere-musi-znat-kazdy-copy-writer>

Social Media Examiner [online]. c2012 [cit. 2012-09-09]. Dostupné z: <http://www.socialmediaexaminer.com>.

TAY, Aaron. 2012. What are library facebook pages using as cover photos? A survey. *Musing about librarianship* [online]. 2012-03-25 [cit 2012-09-12]. Dostupné z: <http://musingsaboutlibrarianship.blogspot.fr/2012/03/what-are-library-facebook-pages-using.html>.

Tyinternety.cz [online]. c2009 - 2012 [cit. 2012-09-09]. Dostupné z: <http://www.tyinternety.cz>.

Jindřich Juráš vystudoval historii a češtinu na Univerzitě Palackého v Olomouci. Ke knihám a literatuře měl vždy blízko, řízením osudu se ocitl v Knihovně Univerzity Palackého v Olomouci. Pracuje ve výpůjčním oddělení a spolu s kolegou Antonínem Pokorným se stará o facebookové stránky knihovny. Kromě toho se podílí na dalších aktivitách – například organizaci večerních čtení, přípravě fotografické soutěže nebo tvorbě knihovnických stripů.

Dagmar Chytková: Informační gramotnost, facebook a spokojení studenti

---

KPI na facebooku

V předmětu Kreativní práce s informacemi (KPI) jsme se rozhodli použít Facebook k podpoře výuky: <https://www.facebook.com/kurz.kpi>.

Předmět KPI rozvíjí informační gramotnost pomocí netradičních témat. Jedná se o e-learningový předmět, který s sebou nese všechny výhody i nevýhody takto vyučovaného předmětu.

„Naším cílem bylo především vytvořit komunitu účastníků kurzu, ve které by byla uvolněná atmosféra. Tutoři měli být spíše průvodci než autorita.“

Pomocí Facebooku jsme se snažili eliminovat právě ony nevýhody. Naším cílem bylo především vytvořit komunitu účastníků kurzu, ve které by byla uvolněná atmosféra. Tutoři měli být spíše průvodci než autorita. V prostředí si mohli všichni navzájem vyměňovat zkušenosti ohledně nabízených témat.

Vytvořili jsme tedy na Facebooku skupinu, na kterou jsme v našem e-learningovém předmětu odkazovali. Skupina zůstala otevřená i dalším zájemcům, zejména těm, kteří předmět absolvovali např. předešlý rok. V průběhu výuky se do skupiny přidávali studenti postupně, účast ve skupině nebyla povinná. Sešlo se nám přes 100 studentů, aktuálně je ve skupině 180 uživatelů, většina jsou účastníci různých ročníků předmětu a tutoři, výjimku tvoří několik knihovníků.

V praxi to pak probíhalo tak, že jsme vyučovali předmět, každý týden se spouštělo jedno téma, studenti plnili úkoly atd. Vedle toho jsme tvořili obsah i na Facebooku – odkazovali jsme na zajímavosti, které se týkaly aktuálního tématu, ptali jsme se studentů na různé otázky. Ze začátku převažovala spíše aktivita tutorů. Postupně se však studenti začali aktivně zapojovat sami. Nejdříve dávali „like“, postupně odpovídali na otázky a během několika dnů se objevily i první příspěvky. Někdo doporučil zajímavou knihu, zajímavou akci. Mnoho lidí reagovalo v komentáři, kde se nebáli vyjádřit vlastní názor.

Jako tutorský tým jsme kladli důraz na upozorňování, že to je nepovinná aktivita, že nemá vliv na hodnocení, že slouží jen pro jejich rozvoj. Zároveň jsme jako tutoři odhalili svoji soukromou tvář, což zřejmě přispělo k uvolněnější atmosféře.

Největší diskuzi rozpoutalo téma prokrastinace, kde si studenti vyměňovali své zkušenosti s touto problematikou, svoje úspěchy a neúspěchy se zvládním prokrastinování.

 taky používám barvičky v diáři, je to skvěle přehledné, prostě super :-)
26 březen v 20:34 · To se mi líbí · 1

 Já zase používám on-line úkolníček www.ukolnicek.zipnet.cz. Je to jednoduchá aplikace, není to zatím moc promyšlené, ale připojím se všude, takže mám pořád přehled o tom co mám na starost.

Registrace **Úkolníček**
www.ukolnicek.zipnet.cz
Úkolníček: Jednoduchá aplikace pro zaznamenávání úkolů. Rychlé založení účtu zdarma.

26 březen v 21:31 · To se mi líbí · [Odebrat náhled](#)

 barvičky jsou fajn i u učení, lépe se pak v poznámkách orientuješ a nezabere Ti to tolik času, třeba i u opakování. =)
z vlastní zkušenosti- začala jsem používat i malé lístečky a kartičky s důležitými úkoly, o musím udělat hned a co stačí zítra, za týden atd. nejlépe je nalepit na zrcadlo, počítač, diář nebo kdekoli a na čemkoli, kde jsem a s čím každý den pracuji. takhle se na nic nezapomene. =)

28 březen v 11:10 · To se mi líbí

 Taky budu muset asi vyzkoušet barvičky - zatím jsem je používala jen na odskrtávání splněných úkolů v diáři:) Jinak se mi osvědčilo, pokud mám některý den opravdu hodně různých úkolů, každý napsat i s předpokládaným trváním plnění. Mám pak lepší přehled o čase, který si ten den musím vyhradit na práci a jak dlouho se můžu "flákat":)

28 březen v 14:04 · To se mi líbí

 Dělam něco podobného. Mám klasický diář, kam si všechno zapisuju. A když toho mám některý den opravdu moc, nebo mám třeba hodně věcí, které mohu udělat od pracovního stolu, vezmu si obyčejný kus papíru a všechno si vypíšu. Potom vezmu tlustou černou fixu a jednotlivé úkoly, které jsem zvládla, hustě zaškrtnám. Mám ráda, jak zmizí pod vrstvou barvy.

28 březen v 14:32 · To se mi líbí

Ukázka komunikace ve skupině

K aktuálnímu tématu bych poznamenala jednu věc "dobře jsem to vychytala" :-D V pátek jsem si byla půjčit právě vámi doporučovanou knihu "Mít vše hotovo", teď po ní bude sháňka, ale já už ji mááám! :-D Jinak, jsem asi v půlce. Půjčila jsem si ji na základě toho, že nic nestáhám, ač mám plno času :-D Tak, doufám, že po přečtení se mi povede zavést onen systém a dodržet ho :-)

[Už se mi to nelíbí](#) · [Přidat komentář](#) · [Sledovat příspěvek](#) · 26 březen v 16:17 v okolí místa Brno

Ukázka příspěvku studenta

Nevýhody a výhody

Přes všechny klady, které nám skupina přinesla (příjemné prostředí, výměna zkušeností ...), vidím za sebe i několik záporů, které by však šly eliminovat. A to je výzva!

Nevýhodu vidím v tom, že jsme si jako tutoři nestanovili, jak se skupinou budeme průběžně zacházet. Nechali jsme jí téměř volný průběh a aktivně jsme se podíleli v podobě příspěvků a komentářů. Ve školním systému jsme na Facebook příliš často neodkazovali, abychom se vyhnuli stížnostem lidí, kteří Facebook nepoužívají.

„Naopak za velkou výhodu považuji fakt, že se nám studenti nebáli dávat přesnou zpětnou vazbu. Cítili se v tomto prostředí příjemně a nebáli se nám říct, když nebyli s něčím spokojeni, případně když měli tipy na vylepšení kurzu.“

Také jsme nevyužili všechny možnosti, které nám Facebook nabízí. Nepoužili jsme např. tvorbu událostí a studenty jsme na reálné lekce zvali jen v holém textu. Naopak za velkou výhodu považuji fakt, že se nám studenti nebáli dávat přesnou zpětnou vazbu. Cítili se v tomto prostředí příjemně a nebáli se nám říct, když nebyli s něčím spokojeni, příp. když měli tipy na vylepšení kurzu.

Zpětná vazba pomocí dotazníku

Na konci semestru jsme všem studentům zaslali dotazník, ve kterém jsme se kromě hlavního kurzu ptali i na facebookovou skupinu. Z 280 celkových studentů nám jich odpovědělo 105. Z nich se 69 % zapojilo do činnosti na Facebooku, 11 % se nepřihlásilo, neboť Facebook nepoužívají, 5 % o tom nevědělo a 15 % studentů se nepřihlásilo z jiného důvodu. Ptali jsme se také na názor používání Facebooku ve výuce. 64 % to považuje za dobrý nápad, na kterém by nic neměnili. 14 % v tom nevidí smysl. 8 % cení dobrý nápad, ale realizace podle nich pokulhávala, ocenili by větší aktivitu. Dalších 14 % má jiný názor.

Co jsme se naučili

I přes relativně dobré výsledky z dotazníku soudím, že je potřeba na koncepci zařazení Facebooku do výuky zapracovat. Vytvořit si plán a cíle, nebát se měřit dopad této aktivity. Měli bychom vědět, za čím jdeme, čeho chceme dosáhnout.

Myslím, že uvolněné atmosféry se nám podařit dosáhlo, dopad to však nemělo takový, jaký bychom chtěli. Je to pro nás tedy nyní výzvou. Udělat skupinu, kde si budou studenti vyměňovat zkušenosti, budou aktivní i bez naší přílišné aktivity. Již nyní doufáme, že jdeme správným směrem. Na nás tedy bude si tento směr udržet a nevzdat se. A to je to, co mohu doporučit i ostatním. Nebojte se zkoušet nové prvky, lidé si na to chvíli zvykají, mají nejdříve nedůvěru. Později však zjistí, že je pro ně výhodou. Začnou prvek využívat. Pro nás je problematické zejména to, že semestr trvá docela krátkou dobu. Studenti začali být aktivní až v druhé půlce semestru, přičemž činnost klesla úměrně s přibývajícím termínem zkoušek. Celkově pak tedy byla využívána jen z třetinové doby semestru. Výhodou však je, že studenti

ve skupině zůstávají i po skončení semestru. Mohou tak sledovat aktivitu tutorů a nových studentů nadále a do dění se zapojovat.

Dokud bude Facebook vyhovovat alespoň relativně našim představám, hodláme jej využívat a činnost předmětu zde vylepšovat. Nebráníme se ani jiným možnostem, ke kterým nás to časem pravděpodobně dovede.

Co bych vám doporučila na základě mých zkušeností, pokud byste chtěli udělat něco podobného?

- 1. Nebojte se zkoušet nové věci:** na Facebooku nemusíte mít jen stránku, využijte skupiny, osvědčily se nám více.
- 2. Nebojte se prvotní neaktivity:** studenti to nečekají, je to pro ně novinka, v kterou mohou mít nedůvěru. Důvěru musíte vybudovat.
- 3. Využijte všech možností, které se vám nabízí:** zamyslete se, co vám daný nástroj nabízí, jaké má funkce, které se vám mohou hodit.
- 4. Buďte aktivní:** nečekejte, že studenti sami budou skupinu využívat bez vašeho přičinění.
- 5. Stanovte si cíle a měřte dopad těchto aktivit.** Jinak nikdy ne zjistíte, jestli to má smysl.
- 6. Vytrvejte:** všechno chce svůj čas a dobrá práce vždy přinese koláče. Vám i studentům.

Těším se

... až se výuka stane méně jednostrannou a stane se více partnerstvím učitele a studenta.

Zdroje

KPI – Kreativní práce s informacemi. 2011 [online]. [cit. 2012-09-07]. Dostupné z: <https://www.facebook.com/kurz.kpi>

Dagmar Chytková je lektorkou a tutorkou informačního vzdělávání. Pracuje v projektu CEINVE (Centrum informačního vzdělávání na MU) na KISK FF MU. Věnuje se tvorbě a rozvoji e-learningových předmětů, ve kterých rozvíjí tradiční i netradiční informační vzdělávání, objevuje a aplikuje nová témata a přístupy. Kromě toho pořádá lekce technik kreativního a kritického myšlení, jako je brainstorming, myšlenkové mapy, techniky učení atp. Je fanyinkou nových přístupů ve výuce a nebrání se výzvám.

Ilona Trtíková: Odborně zaměřené sociální sítě aneb kde se může vědec také prezentovat

---

„Musím konstatovat, že na osobních webových stránkách se dozvíte překvapivě mnoho aktuálních informací, kromě těch odborných třeba i jméno manželky a psa. Jeden z odkazů možná vede i na sociální síť Facebook, ale je běžné, že vědec si tam pouze vytvořil profil a za přátele má jen několik kolegů“

Kde obvykle začínáme

Kde online najít vědce? Jakým způsobem najít špičkového odborníka, který je uznávaným expertem ve svém oboru? A kde a jak ještě kromě odborných článků vůbec vědci prezentují svoji práci?

Jednou z možností, kde začít, je vyzkoušet **citační rejstříky**: v těch naleznou autory zabývající se konkrétní tematikou a ze záznamu se dozvím, za jakou instituci vědec publikoval. Z údaje o výši **H-indexu** lze také usuzovat, zda je považován za významného autora. Co se zde ale nedozvím je, jestli stále působí v uvedené instituci a zda se ještě stále zabývá danou problematikou. A pochopitelně v citačních rejstřících nenajdu toho vědce, který ještě nepublikoval v impaktovaném časopise.

Další možností je zadat dotaz do vyhledávače, třeba Googlu. Ve velkém množství odkazů jich většinou několik odkazuje na osobní webovou stránku konkrétního vědce. Na stránce o sobě vědec prozrazuje řadu údajů, jako profesní životopis, vědecký záměr, pedagogickou činnost, publikační výstupy. Musím konstatovat, že na osobních webových stránkách se dozvíte překvapivě mnoho aktuálních informací, kromě těch odborných třeba i jméno manželky a psa. Jeden z odkazů možná vede i na sociální síť Facebook, ale je běžné, že vědec si tam pouze vytvořil profil a za přátele má jen několik kolegů.

Odborné sociální síť

Co tedy vyzkoušet odborné sociální síť? Používají je vůbec vědci, objevili jejich přínos v udržování a nacházení kontaktů?

Všeobecně známou je profesně zaměřená sociální síť **LinkedIn**. V profilu uživatele LinkedIn se zveřejňují informace z profesního životopisu, jako jsou pracovní místa, vzdělání, odborné zaměření. LinkedIn je využíván i personalisty pro vyhledávání vhodných zaměstnanců. Od doby, kdy je možné do profilu přidat i informace o publikační činnosti, stoupla využitelnost této sítě i pro vědce. Ovšem pokud se nalezený odborník nachází mimo vámi vybudovanou síť kontaktů v rámci LinkedIn, zobrazí se vám pouze jeho křestní jméno. Pro zobrazení celého jména musíte mít placenou verzi svého účtu v LinkedIn.

Na podporu vědecké práce jsou vyvíjeny odborně zaměřené sociální síť, v literatuře označované jako **Scientific Social Networks** nebo **Social Research Network Sites** (SRNS). K dispozici jsou síť volně dostupné i komerční.

Příklady

- **COS Research Support Suite** (<http://www.cos.com>) je komerčně nabízená služba. Vědcům je automaticky vytvářen profil podle údajů převzatých z informačního systému instituce, kde působí. Z mé zkušenosti s tímto systémem vyplývá, že pouze někteří vědci si sami vlastní profil aktualizují.
- **ResearcherID** (<http://www.researchgate.net>) je sice služba nabízená komerčním producentem, ale přístupná je zdarma. Výhodou je její propojení s citačním rejstříkem Web of Science. Je velmi pravděpodobné, že v ní najdete vědce odpovídající zadané tématice.
- **ResearchGate** (<http://www.researchgate.net>) je sociální síť, která nabízí řadu funkcí pro sdílení informací a práci týmu. Řada profilů odborníků z České republiky, které se vám s ní podaří vyhledat, obsahuje pouze základní údaje – je jasné, že vědci službu pouze krátkodobě vyzkoušeli.
- **Mendeley** (<http://www.mendeley.com>) je progresivně rozvíjená služba, i když původně se jednalo jen o citační manager. V současnosti již nabízí i sociální síť a řadu dalších služeb. Zde mnoho relevantních výsledků (profilů) nenajdete, ale zato získáte spoustu tipů na odborné články.

Všechny uvedené síť a webové služby jsou vyvíjeny na podporu šíření a sdílení ověřených informací, navazování nových kontaktů a v neposlední řadě možnost prezentace výsledků výzkumu. Zvolila jsem pouze všeobecně zaměřené síť, ale existuje i řada oborově zaměřených jako např. **BiomedExperts** (<http://www.biomedexperts.com>).

Není jedno „správné“ místo, kde hledat

Jak jsem zjistila, vyhledat vědce, kteří se zabývají konkrétní tematikou, není jednoduché. Neexistuje jedno místo, kde tyto informace získat. Odborně zaměřené sociální síť mohou při hledání pomoci, ale v České republice nejsou příliš využívány. Je ale patrné, že vědci se sociálními sítěmi experimentují: zkouší si vytvářet profily a využívat nabízené funkce. Problémem může být volba vhodné sociální sítě. Výběr závisí na samotném vědci, který se orientuje podle zaměření svého oboru, na instituci, kde působí, i na tom, co vidí u ostatních členů svého týmu.

Jak to bude dál?

Do budoucna lze očekávat rozšiřování nabídky jak samotných systémů, tak i jejich funkcí ve smyslu nového pojetí vědy, tzv. e-science. Pro univerzity mají odborně zaměřené sociální sítě velký potenciál, mohou být využívány ke sdílení informací a komunikaci mezi vědeckými a akademickými pracovníky v rámci univerzitního prostředí. Mohou poskytovat nové možnosti pro analýzy a hodnocení vědeckovýzkumných činností univerzity. Například **ResearchGate** se používá na některých univerzitách jako privátní sociální síť. **COS Research Support Suite** může zřehlednit práci týmů v rámci univerzity, případně pomoci nalézt nové partnery výzkumu nebo grantové nabídky.

A jaká je role informačního pracovníka?

Musí znát informační potřeby konkrétních vědců, sledovat a mapovat současný vývoj a nabídku nabízených nástrojů a služeb na podporu vědecké práce. Získané poznatky a informace pak musí umět aplikovat na konkrétní potřeby vědce, vědeckého týmu, nabízet jim dostupná řešení. Měl by propagovat i jiné sítě než Facebook a LinkedIn a umět vysvětlit přínos odborně zaměřených sítí tak, aby se vědci nezviditelňovali pouze v rámci svých webových stránek, které potenciálními spolupracovníky nemusí být snadno vyhledatelné, ale využili i všechny výhody, které jim nabízejí odborné sociální sítě.

Zdroje

BiomedExperts [online]. Elsevier, c2012[cit. 2012-08-22]. Dostupné z: <http://www.biomedexperts.com>.

Bullinger, Angelika et al. 2010. Towards research collaboration – a taxonomy of social research network sites. In: *Proceedings of the Sixteenth Americas Conference on Information Systems* [online]. [cit 2012-08-22]. Dostupné z: http://wi1.uni-erlangen.de/sites/wi1.uni-erlangen.de/files/Bullinger_Hallerstede_Renken_Soeldner_Moeslein_2010_Towards_Research_Collaboration_-_a_Taxonomy_of_SRNS_AMCIS2010.pdf.

COS Research Suite [online]. ProQuest, c2012[cit. 2012-08-22]. Dostupné z: <http://www.cos.com>

Facebook [online]. [cit. 2012-08-22]. Dostupné z: <http://www.facebook.com>.

Mendeley [online]. Mendeley Ltd, c2012 [cit. 2012-08-22]. Dostupné z: <http://www.mendeley.com>

LinkedIn [online]. LinkedIn Corporation, c2012 [cit. 2012-08-22]. Dostupné z: <http://www.linkedin.com>.

ResearchGate [online]. Researchgate.net, [cit. 2012-08-22]. Dostupné z: <http://www.researchgate.net>.

ResearcherID [online]. Thomson Reuters, c2012 [cit. 2012-08-22]. Dostupné z: <http://www.researcherid.com>.

Trtíková, Ilona. 2012. Vědecká komunikace a sdílení informací v rámci odborně zaměřených sociálních sítí. *ProInflow* [online]. (4)1 [cit 2012-08-22]. ISSN 1804–2406. Dostupné z: <http://pro.inflow.cz/vedecka-komunikace-sdileni-informaci-v-ramci-odborne-zamerenych-social-nich-siti>.

Ilona Trtíková se od počátku svého profesního působení zabývá webem. Přirozeným vývojem se tento zájem rozšířil o online sociální sítě. Pracuje v Ústřední knihovně ČVUT, kde se mimo jiné věnuje podpoře vědy a výzkumu. Velmi jí baví oblast e-science a e-research, webové nástroje a služby na podporu vědecké práce jednotlivců i týmů. I její disertační práce na Ústavu informačních studií a knihovnictví na FF UK se točí právě kolem těchto témat.

Barbora Buchtová:

Jak mohou knihovny a knihovníci využívat internetových memů

Internetové memy? Co to je?

Pojem mem označuje replikátor (prvek, který se množí, kopíruje). Je to pojem analogický k biologickému termínu gen. Memy tedy můžeme chápat jako takové základní kameny všech myšlenek a idejí, které jsou dále rozšiřovány. Pod pojmem internetový mem si můžeme představit cokoli, co se rozšiřuje v prostředí internetu – ať už si představíte nejrůznější trendy, virální videa, nové platformy, 10x předělávané a parodované obrázky.

„Memy v užším pojetí můžete znát jako nejrůznější virální videa, vtípky či obrázky a informace, které se šíří internetem lavinovou rychlostí.“

Rozlišuji memy v užším a širším pojetí (Buchtová, 2011). Memy v užším pojetí můžete znát jako nejrůznější virální videa, vtípky či obrázky a informace, které se šíří internetem lavinovou rychlostí. Díky „lidové tvořivosti“ jsou často různě modifikovány, kombinovány, mutovány či parodovány. Často také vznikají jako reakce na nějakou současnou situaci nebo událost. Důležitá je, že jsou mutace i původní verze masově sdíleny. (Bednář, 2010)

Klasické internetové memy s knižní tematikou

V širším pojetí však jako internetový mem můžeme chápat prakticky cokoliv, co se v prostředí internetu šíří (někdy se dokonce mohou šířit velice pomalu a zasáhnout jen nepatrnou část populace). V tomto pojetí mohou být memem myšlenky, funkcionality i různé platformy (například blog, OS Android, knihovní katalog). V podstatě můžeme říct, že internet je jedno velké síťově propojené uskupení memů.

K čemu mohou být internetové memy dobré knihovněm a jak s nimi pracovat?

S nastolením internetizace knihoven se řada knihovnických témat přesunula do virtuálního světa. Každý problém a rovněž i každá funkce knihoven se nyní částečně týká internetu. Především však funkce vzdělávací, informační, společenská a kulturní.

Podle koncepce rozvoje knihoven knihovny "plní funkci přístupových bodů ke znalostem, informacím, zajišťují informační zdroje pro výzkum, vývoj a inovace i pro oblast kreativního průmyslu" (Koncepce (...), 2007–2010).

„Knihovny by měly rovněž pozorovat veřejné mínění o knihovnách a knihovnictví jako takovém, aby měly povědomí o své online reputaci a na základě toho mohly neustále vylepšovat své služby a vztahy se svými čtenáři.“

Z toho důvodu by knihovny měly sledovat současné internetové trendy, které jim mohou pomoci získat přehled o aktuálním dění na internetu i ve světě (připustíme-li, že virtuální svět je obrazem světa reálného). Knihovny by měly rovněž pozorovat veřejné mínění o knihovnách a knihovnictví jako takovém, aby měly povědomí o své online reputaci a na základě toho mohly neustále vylepšovat své služby a vztahy se svými čtenáři.

Jak na monitoring internetových memů

Tyto trendy a také online reputaci je možné zaznamenat pomocí monitoringu internetových memů. Monitoring je možné provádět prostřednictvím několika různých metodologií. Jednou z těchto metodologií je i webová memetika, která prostřednictvím několika kroků monitoruje online vývoj určitého memu (trendu, obrázku, tématu, principu).

Těmito kroky jsou:

- 1. Sběr URL adres stránek, na kterých je zmíněn vyhledávaný mem**, a vytvoření seznamu těchto stránek (pro další analýzy). Tento krok využívá různých vyhledávačů pro získání požadovaného výsledku.
- 2. Výběr náhodného vzorku URL adres (potážmo webových stránek) a jejich klastrování do skupin s podobným obsahem/výsledkem.** Tento krok identifikuje nejrozšířenější variace memu a oddělí je od minoritních variant.
- 3. Kvalitativní analýza klastrů vytvořených v bodu 2.** Tento krok identifikuje základní ideologie a témata v rozdílných variantách memů.
- 4. Uspořádání memů do časové osy**, která nám pomůže identifikovat memy, jež jsou nejstarší a ty, které jsou nejnovější. Pomocí této osy je možno zachytit online vývoj memu.

5. **Zhodnocení online přítomnosti memů na webu v jiných jazycích.** Mem je v tomto kroku přeložen do jiných jazyků a na základě toho jsou zkoumány jeho mutace v jiných geografických oblastech.
6. Vyhledané výsledky jsou porovnány a vyhodnoceny. (SHIFMAN, 2009)

K těmto krokům je možné přiřadit různé nástroje využitelné v praxi:

1. **Vyhledávače** – mimo samotného **Googlu a jeho jednotlivých podvyhledávačů** (Google Obrázky, Google Zprávy, Google Vídea, Google Blogy, Google Trendy atd.) je zajímavý například vyhledávač **Creative Commons Search** (<http://search.creativecommons.org>), jenž dokáže vyhledávat mezi soubory různých typů, které jsou pod licencí Creative Commons. Pro vyhledávání obrázků je zase zajímavý **Veezle** (<http://www.veezle.com>), který umí prohledávat databáze volně dostupných obrázků, volně dostupné fotky z instagramu apod.
2. **Klastrovací nástroje** – neboli nástroje, které vám pomohou uspořádat vyhledané soubory do skupin s podobným obsahem. Zde můžete využívat různé bookmarkovací nástroje (nástroje, díky kterým je možno přidávat k různým stránkám určité tagy) či nástroje pro osobní správu dat. Mezi takové nástroje patří např. **Diigo** (<http://www.diigo.com>), **Delicious** (<http://delicious.com>) či **Zootool** (<http://zootool.com>). K tomuto účelu však může posloužit i sociální síť **Pinterest** (<http://pinterest.com>), kde je možno vytvářet online nástěnky (boardy) obsahující nejrůznější (většinou však vizuální) soubory.
3. **Kvalitativní analýza** by měla probíhat spíše “ručně” – bez pomoci automatizovaných nástrojů. Cílem tohoto kroku je především vyhodnocení rozdílů uvnitř jednotlivých skupin, do kterých byly memy rozřazeny v bodě 2.
4. **Nástroje na tvorbu časových os** – ty pomohou vizualizovat časový vývoj jednotlivých memů. Mezi takové nástroje patří např. **Dipity** (<http://www.dipity.com>), **Tiki-Toky** (<http://www.tiki-toki.com>), či **Time Rime** (<http://timerime.com>).
5. **Překladače a vizualizátory na mapě** – které pomohou identifikovat přítomnost memů v globálním měřítku.
6. **Nástroje na tvorbu dashboardů** typu **Netvibes** (<http://www.netvibes.com>), který vám může pomoci se získanými memy hlouběji pracovat a vyhodnotit všechny předešlé kroky, a zachytit tak “online evoluci” memů.

Tento postup může jednoznačně vymezit vývoj a kontext jednotlivých memů. To může zaručit, že bude jednotlivých memů užito vždy správně a v adekvátním kontextu.

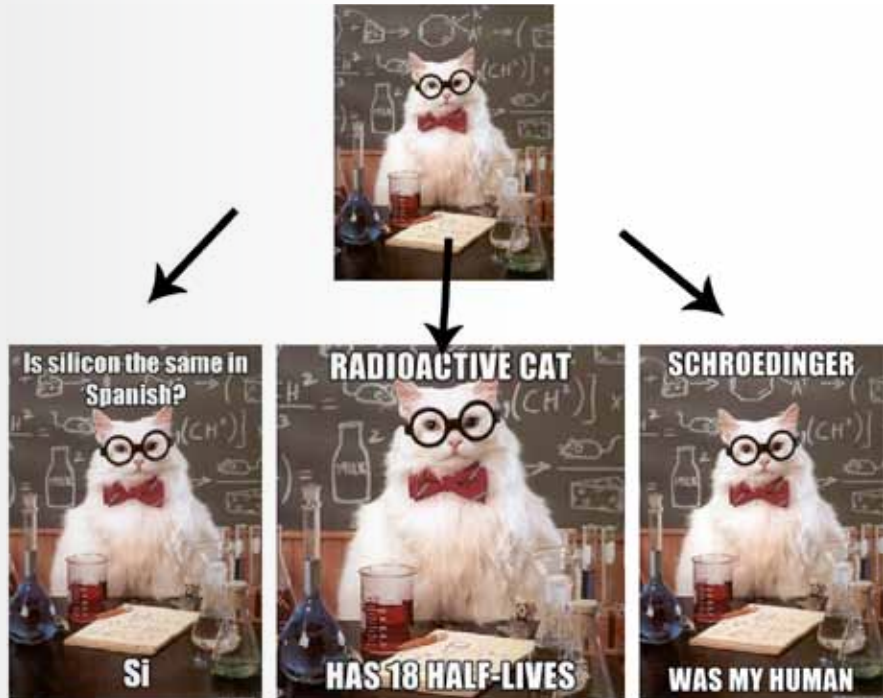
V čem ještě mohou nalezené internetové memy knihovnám pomoci?

Memy a vzdělávací materiály

Když se zaměříme na internetové memy v užším pojetí – neboli různá virální videa, obrázky, vtipné texty, probíraná témata a jiné trendy, mohou internetové memy knihovnám určitě pomoci zpestřit jejich vzdělávací funkce. Osvojení informací totiž proběhne daleko efektivněji, je-li na základě něčeho, co je nám něčím známé a co je vtipné. Internetové memy většinou

splňují oboje, jelikož vždy něco kopírují (tedy něco, co už je známé) a často se snaží propagovat prostřednictvím humoru. Internetové memy tedy mohou například ozvláštnit výukové materiály.

Internetový mem Chemistry cat (nebo také Science cat)

„Chemistry cat“ (Chemistry Cat, 2011) je mem, který má původ v jiném internetovém memu – tzv. „LOLcat“. Šířil se nejdříve prostřednictvím sociální sítě Reddit, ale jeho obměny se rychle rozšířily do mnoha dalších serverů, diskuzních fór či memedatabází.

Memy a tvorba obsahu webu

Ovšem nejen vzdělávací či výukové materiály potřebují **obsah**. Je možné najít spoustu dalších memů, které mohou knihovně pomoci vytvořit obsah webu. Obsah nemusí tvořit jen sami knihovníci, ale klidně i sami čtenáři. Knihovny k tomu mohou využívat např. různých meme-generátorů jako je **Memegenarator** či **Cheezburge ger**, které jim mohou výrazně usnadnit vytvoření vlastního kreativního obsahu. Nabízí se také např. **Strip Generator** pro tvorbu Stripů popisujících například nové služby v knihovně nebo např. **Wanted Poster Generator**, který může být využitelný pro vymáhání dlužených knih (viz obrázek).

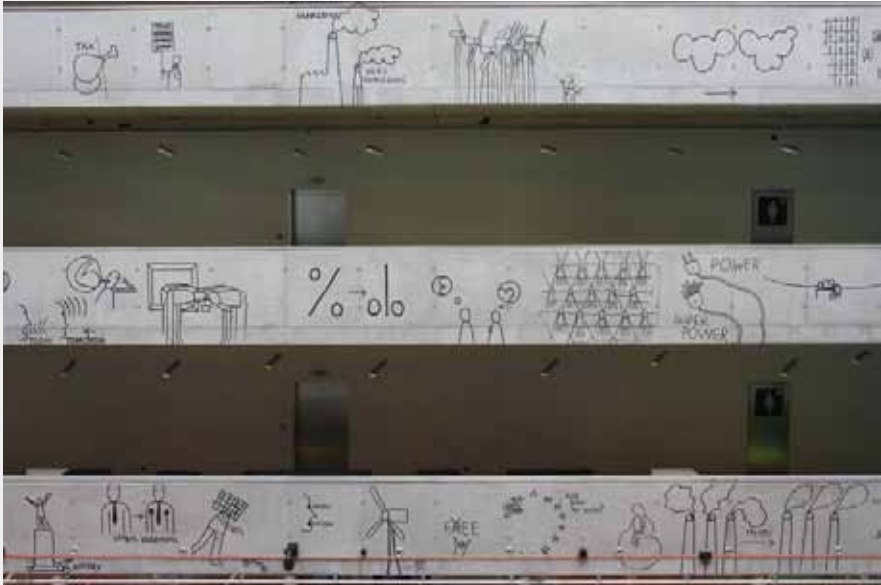

Memy jako inspirace k neobvyklým událostem či akcím

Toto video ukazuje jednu z performací skupiny Improve Everywhere uskutečněnou v The New York Public Library (Improve Everywhere, 2010).

Memy v interiéru knihovny

Interiér Národní technické knihovny

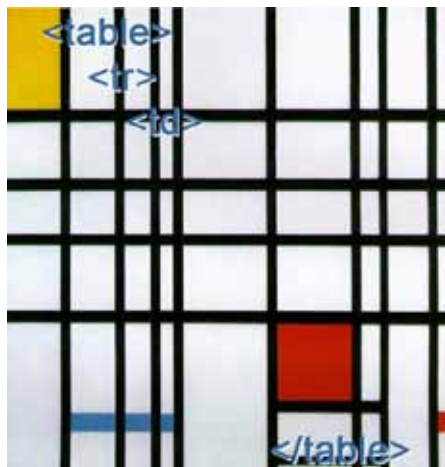
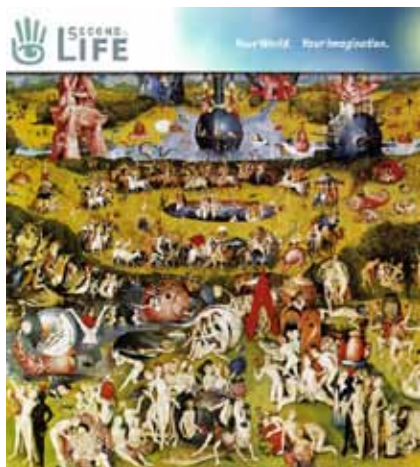
Komické obrázky na stěnách Národní technické knihovny mohou být v jiných knihovnách nahrazeny různými internetovými memy. (HRADILEK, 2009)

Memy jako součást informačních služeb

Knihovna může zpracovávat memy a upozorňovat skrze ně na zajímavosti z okolí, ze světa, z kultury, z historie. Například cyklus obrázků označovaných jako *Understanding arts for geeks* se snaží technicky zaměřeným lidem přiblížit klasické umění. (Understanding art for geeks, 2008)

Z cyklu obrázků *Understanding arts for geeks*

Memy v marketingu knihovny

Internetové memy mohou být v neposlední řadě prospěšné pro propagaci knihoven – a to ať už využíváním vzniklých internetových memů v propagačních materiálech a plakátech, či vytvářením internetových memů nových.

Memy jako podnět k inovacím

Na konec je už jen třeba dodat, že internetové memy mohou knihovnám přinést nové podněty k různým vylepšením a inovacím. Vyhledáním a vyhodnocením internetových memů

a zhodnocením online reputace knihoven a knihovnictví je možno zjistit, co se lidem v souvislosti s knihovnami vybaví, jaké kauzy se v souvislosti s knihovnami či knihami řeší a jaké stereotypy o knihovnách či knihovnicích panují. Jestliže knihovníci budou s těmito kauzami a stereotypy obeznámeni, může to pro ně být podnětem k tomu, aby tyto kauzy začali řešit a snažili se prolomit panující stereotypy.

Zdroje

Bednář, Vojtěch. 2010. Memy a jejich marketing – tanec v porcelánu. *Marketing Journal* [online]. c2004 - 2011 [cit. 2012-09-28]. Dostupné z: http://www.m-journal.cz/cs/marketing/memy-a-jejich-marketingtanecv-porcelanu_s277x7372.html.

Buchtová, Barbora. 2011. *Mapování internetových memů v prostředí blogosféry a sociálních sítí*. Brno, 116 s. Diplomová práce. Masarykova Univerzita. Filozofická fakulta. Ústav české literatury a knihovnictví. Vedoucí práce PhDr. Michal Lorenz PhD. [online] Dostupné z: http://is.muni.cz/th/216424/ff_m/Diplomova_prace.pdf.

Creative Commons Search [online]. [c 2010] [cit. 2012-09-28] Dostupné z: <http://search.creativecommons.org>.

Delicious [online]. [cit. 2012-09-28] Dostupné z: <http://delicious.com>.

Diigo [online]. c2012 [cit. 2012-09-28]. Dostupné z: <http://www.diigo.com>.

Dipity [online]. c2011 [cit. 2012-09-28]. Dostupné z: <http://www.dipity.com>.

Hradílek, Ludvík. 2009. Nová Národní technická knihovna. *Aktuálně.cz* [online]. [cit. 2012-09-28]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/zivot-v-cesku/fotogalerie/2009/04/29/knihovna-praha-architektura/foto/248037>.

Chemistry Cat. *Know Your Meme* [online]. [cit. 2012-09-28]. Dostupné z: <http://knowyourmeme.com/memes/chemistry-cat>.

Improve Everywhere. 2010. Who Who You Gonna Call? In: *YouTube* [online]. 2010-05-17 [cit. 2012-09-28]. Dostupné z: <http://www.youtube.com/watch?v=wKB7zfopiUA&feature=youtu.be>.

Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2011 – 2015 včetně internetizace knihoven. Ministerstvo kultury [online]. 2007 - 2010 [cit. 2012-09-28]. Dostupné z: http://www.mkcr.cz/assets/literatura-a-knihovny/Koncepce_rozvoje_knihoven_2011-2015.pdf.

Netvibes [online]. c2011 [cit. 2012-09-28]. Dostupné z: <http://www.netvibes.com>.

Pinterest [online]. [cit. 2012-09-28]. Dostupné z: <http://pinterest.com>.

Shifman, Limor – Thelwall, Mike. 2009. Assessing global diffusion with Web memetics: The spread and evolution of a popular joke. *Journal of the American Society for Information Science and Technology* [online]. 60(12) [cit. 2012-09-28]. ISSN: 1532-2890. DOI: 10.1002/asi.21185. Dostupné z: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/asi.21185/pdf>.

Time Rime [online]. c2010 [cit. 2012-09-28]. Dostupné z: <http://timerime.com>.

Tiki-Toky [online]. c2011 [cit. 2012-09-28]. Dostupné z: <http://www.tiki-toki.com>.

Understanding art for geeks. 2008. *Placebokatz.blogspot.cz* [online]. [cit. 2012-09-28]. Dostupné z: <http://placebokatz.blogspot.cz/2008/01/understanding-art-for-geeks.html>.

Veezzle [online]. c2010 - 2012 [cit. 2012-09-28]. Dostupné z: <http://www.veezle.com>.

Zootool [online]. c2007 - 2012 [cit. 2012-09-28]. Dostupné z: <http://zootool.com>.

Barbora Buchtová vystudovala magisterský obor Informační studia a knihovnictví na Masarykově univerzitě. Svou diplomovou práci zaměřila na internetové memy a monitoring sociálních sítí a blogosféry. Sbírala zkušenosti organizací soukromých projektů, především projektu Audioknihy.net, zaměřeného na propagaci audioknih. Dále pracovala ve vydavatelství Knihovnička.cz, agentuře RobertNemec.com a v informačním centru či jako pomocná vědecká síla v univerzitní knihovně.

3

Vzdělávání

Libuše Foberová: Výuka komunitního knihovnictví

Lenka Navrátilová: Čtecí paní aneb Deník knihovnice, která vzdělává

Čestmír Štuka: Spolupráce, wiki, komunity

Jindřich Fáborský: O propojování lidí, sdílení nadšení a know-how

Vlastimil Veselý: TEDx jako nová forma vzdělávání a lék proti fachidiotismu

Libuše Foberová:

Výuka komunitního knihovnictví

Zpět k informační vědě, službám, komunitě

Výuka knihovnictví se v minulých letech soustředila spíše na technologická řešení informačních problémů, kladla důraz na informační a komunikační technologie, které ovládly svět informací a vřítily se do života knihoven a knihovníků.

Dnes jsou informační a komunikační technologie samozřejmostí, pracovním nástrojem a výuka knihovnictví ve světě inklinuje znovu k informační vědě. Univerzity se vracejí k občanskému poslání, hledají cesty, jak nejlépe připravit studenty na občanskou angažovanost. Odbornost profese je důležitá, avšak hlavním tématem ve výuce knihovnictví by měl být ideál angažovaných služeb. Univerzity by měly u studentů pěstovat občanskou odpovědnost a pochopení pro sociální spravedlnost. Měly by se zapojit do služeb veřejnosti a místních komunit a hledat odpovědi na palčivé společenské problémy. Jde o propojení univerzitního života s životem místní komunity. Komunity usilují o kvalitnější život a veřejné knihovny a samotní knihovníci by měli být hlavními aktéry tohoto procesu.

Kurikulum jako reakce na prostředí

Knihovnictví je řemeslo, kde se studenti učí zejména získávat, zpracovávat, ukládat a zprostředkovávat dokumenty/informace v jakékoliv podobě (tištěné/elektronické). Tento základ realizujeme při výuce na bakalářském stupni, a proto je postavení výuky knihovnictví v Opavě specifické a žádané jak ze strany zaměstnavatelů, tak ze strany studentů. Kurikulum v Opavě vychází z požadavků zaměstnavatelů a ty se za posledních dvacet let prudce mění. U nás i ve světě. V USA se jádro kurikula zaměřovalo nejprve na knihu, později na techniku a dnes se zaměřuje na lidi. Školy/výuková pracoviště Library and Information Science (LIS), které nepochopily nutnost změn, zanikly. Oproti tomu v Chorvatsku neexistují nezaměstnaní knihovníci. Ne že by jich studovalo méně než v jiných zemích, ale jejich kurikulum je adaptabilní a řada absolventů nachází uplatnění v komerční sféře.

Jádro kurikula nelze paušalizovat, záleží na místních podmínkách, kultuře země, její výspělosti apod. Současní zaměstnavatelé požadují zejména lidské kvality, týmovou spolupráci, iniciativu, komunikační schopnosti a technické kompetence. Informační prostředí se mění na znalostní, což se opavské kurikulum snaží zohlednit. „Nepřežije nejsilnější, ani nejinteligentnější, ale nejvíce adaptabilní na změnu!“ (Darwin)

Kurikulum komunitního knihovnictví v opavě

Jádro kurikula dnes tvoří praxe, zdroje (tištěné/elektronické) a služby. V USA kladou zaměstnavatelé důraz na schopnosti interpersonální, technologické (online vyhledávání zdrojů) a tradiční (zpracování a znalost zdrojů – tištěných/elektronických).

V Opavě jsme si při tvorbě kurikula nového oboru Knihovnictví se zaměřením na veřejné knihovny komunitního typu (magisterský stupeň) položili základní otázku: Jaká bude budoucnost knihoven? Jedna z vizí zní: nebudou existovat fyzické knihovny (bude Library 2.0, Library 3.0), druhá: budou existovat, ale navázány na lokální podmínky. Druhá vize určila směr výuky knihovnictví v Opavě.

Ve všech evropských i českých dokumentech týkajících se budoucnosti knihovnictví se objevuje nový pojem – komunita. Ve světě (v USA, Anglie, Nizozemí atd.) se tento trend rozvíjí už řadu let na základě propracovaného systému. Funkce a úkoly komunitní knihovny chápeme jako naplnění vzdělávacích, informačních, čtenářských, kulturních, zájmových a občanských potřeb a zájmů všech příslušníků komunity.

Akreditace nového oboru vychází z jádra kurikula Informačního studia a knihovnictví, což je získávání, zpracovávání, uchovávání a zprostředkování dokumentů, komunikace a management. Dále se ptáme: Má být knihovna jednou z mnoha, nebo zcela unikátní? V Opavě jsme vsadili na knihovnu jako komunitní centrum, podle nás by měla být unikátní. Součástí komunitního centra by měly být knihy v jakémkoliv podobě. Informatika je dobrá, ale dobrý knihovník znamená víc. Samotný termín „knihovnictví“ se ukazuje zastaralý, už není tzv. „cool“. Komunitní knihovnictví je něčím novým, zajímavým a pro společnost potřebným.

Nový obor knihovnictví vzdělává zejména v oblasti občanské angažovanosti, aby v praxi dokázali posílit životaschopnost komunit. Předměty Organizace veřejných knihoven komunitního typu, Služby pro specifické kategorie uživatelů, Komunitní informatika ad. sledují zejména sdílení znalostí a podporu rozvoje občanské společnosti. Veřejné knihovny vždy sloužily komunitě a angažovaly se zejména v místní kultuře a potřebě celoživotního vzdělávání. Návrat ke komunitní roli knihoven neznamená nic jiného než definování starých a nových možností, jak přispět ke kvalitnějšímu životu komunit.

Libuše Foberová je odbornou asistentkou na Ústavu bohemistiky a knihovnictví na Filozoficko-přírodovědecké fakultě Slezské univerzity, členkou redakční rady časopisu DUHA – Informace o knihách a knihovnách z Moravy a členkou ediční komise SKIP časopisu Bulletin SKIP. V roce 2001 založila časopis Knihovnický zpravodaj Vysočiny, který vedla do roku 2011. Knihovnickým časopisům se věnuje více než jedenáct let. Budoucnost veřejných knihoven vidí v jejich komunitní práci. Ztotožňuje se s mottem autorů stavby The Seattle Public Library: „Knihovna se z prostoru ke čtení proměňuje na společenské centrum s mnohonásobnými kompetencemi.“

Lenka Navrátilová: Čtecí paní aneb deník knihovnice, která vzdělává

Jako absolventka oboru Informační věda a knihovnictví nastupuji do Městské knihovny Polička. Mám jasný cíl: vytvořit koncepci informačního vzdělávání, připravit pro poličské školy nabídku a nadchnout je, vzdělat je a konat dobro! Taky vysvětlit zřizovateli, co je to informační vzdělávání a proč je důležité. To je ale naštěstí také parketa Honzy Jukla, ředitele, který se rozhodl zaměstnat v malé knihovně člověka na pozici lektora a metodika informačního vzdělávání, nevídaný počin dodnes!

Můj první školní rok (2010/2011)

Září–říjen 2010

Domlouvám si schůzky na školách, hlavně s učiteli prvního stupně a češtiny. Jdu tam s ukázkami lekcí informačního vzdělávání a nabídkou spolupráce. Ráda bych, aby každá třída přišla aspoň jednou ročně do knihovny na lekci IV (dvě vyučovací hodiny). Než se stihnu nadechnout, učitelky mi řeknou, že do knihovny chodit nebudou, exkurze je nezajímají. Moje předpoklady o jejich zapojení byly úplně mylné. Skáču jim do řeči a v učebně druhé třídy na malých židličkách trávíme další dvě hodiny. Povídáme si o tom, jak mají nastavenou výuku, co probírají v literatuře a jak děti nebaví číst. K popisu informačního vzdělávání se nedostanu, ale na spolupráci se domlouváme. Přivedou pár tříd a já zrealizuji lekce. Platí činy, ne řeči.

Poučena křečemi v nohou z mini židliček, domlouvám na další týden schůzku v kavárně, tentokrát s učitelkami z gymnázia. Probíráme témata lekcí. Shodujeme se na vyhledávání a hodnocení informací, práci s naučným textem, etiku práce s informacemi a kreativní metody práce. O kritickém myšlení nikdy neslyšely, ale se studenty přijdou. Sázím na jejich zvědavost a hlava mi těžkne. Musím naplnit jejich očekávání, překvapit a dokázat, proč mají část výuky strávit v knihovně. Ale hlavně se těším na studenty a snažím se vyladit lekce tak, aby je to bavilo a zároveň si odnesli nové znalosti.

Honza domluvil spolupráci s mateřským centrem. Jednou týdně budou chodit maminky s dětmi na čtení. Program budu vést já. Dětem nejsou ani tři roky. Podléhám panice.

Listopad 2010–duben 2011

Postupně první lekce v knihovně absolvuje celý první stupeň jedné základní školy. S některými učitelkami se scházím a řešíme čtenářskou gramotnost, čtení s porozuměním a kritickou práci s textem. Já řeším formu, obsah a výstupy lekcí. Ony dodávají témata. Hledáme průřezová témata ve školních vzdělávacích plánech, aby mohly do knihovny chodit častěji.

Druhý stupeň jde trochu ztuha. Učitelky mají představu, že čas trávený v knihovně bude sloužit k opakování látky probrané v literatuře. Vysvětlování moc nepomáhá, evidentně to není moje nejsilnější stránka. Metody práce a cíle lekcí s učiteli prozatím přestanu řešit a témata přijímám. Literární téma lekcí přece nevylučuje efektivní výuku práce s informacemi!

Lekce s gymnazisty jdou skvěle. Učitelky se zajímají i o metody práce a další témata, ale nestíhají probírat učivo, a tak letos už nepřijdou.

Každý týden ve čtvrtek dopoledne trávím s nejmenšími dětmi, které když přijdou poprvé ani pořádně nemluví. Výsledky jsou neuvěřitelné. Rozmlouvají se, rozvíjíme slovní zásobu, soustředěnost, čteme spoustu knih, hrajeme příběhy s loutkami, děti se socializují, maminky jsou spokojené a dožadují se doporučení knížek pro sebe i děti.

Červen–září 2012

Hodnotíme první rok spolupráce a plánujeme další. Do školních vzdělávacích plánů se snažím protlačit časovou dotaci pro informační vzdělávání v knihovně. První stupeň jde jasně do toho, každá třída absolvuje minimálně dvě lekce IV. Druhý stupeň nezávazně slibuje alespoň jednu lekci IV. Gymnázium chybí časové dotace, chodit budou třídy, jejichž učitelé obětují svoje hodiny. Navazují spolupráci se střední školou obchodní a služeb.

Školní rok 2011/2012

Lekce informačního vzdělávání absolvuje téměř dva tisíce žáků a studentů napříč všemi stupni počátečního vzdělávání. Od mateřských školek po maturanty. S učiteli mám navázanou opravdu dobrou spolupráci, na jednotlivých školách mám tzv. náčelníky, kteří domlouvají termíny a témata pro všechny třídy. Vyprofilovala se skupina učitelů, které IV zajímá, a tak vím, že prvky IV mám naději dostat i do běžné školní výuky. Další výzva. Ti, kteří jenom přivedou třídu a jdou si nakoupit, mi náladu už nekaží. O ně totiž vůbec nejde.

První stupeň dochází dvakrát ročně na podzimní a jarní běh. Učitelky dostávají nabídku lekcí, ze kterých si vybírají často podle doporučení. Společně hodnotíme reálné dopady na žáky, zpětnou vazbu se snažím dostat i přímo od dětí. Nápadů a lekcí přibývá, potřebujeme jen víc času.

Druhý stupeň se stabilizoval a učitelé jsou mnohem přístupnější. Honza začal docházet do škol a mluvit o bezpečnosti chování na sociálních sítích. Osmé a deváté třídy pracují ve skupinách na projektu příruček na vybrané odborné téma, společně řešíme informační zdroje, jejich ověřování, relevanci, citace, strukturu odborného textu a prezentaci výsledků.

Pro střední odbornou školu zkusím speciální lekce dokumentové gramotnosti – pro kašeřnice s návody míchání barev na vlasy i obchodními smlouvami. První výsledky jen dokazují nezbytnost IV. Jsem ráda, že si vlasy nebarvím, protože podle výstupů práce s textem na

první lekci u kadeřnic ve třetím ročníku by mi vlasy vypadaly, v lepším případě měly barvu brčálu. Schopnosti a dovednosti studentů se ale výrazně lepší lekci od lekce.

Červenec–září 2012

Předchozí školní rok proběhl uspokojivě, ale stále mi chybí opravdu pevná koncepce IV, která by stanovovala výstupy jednotlivých ročníků a stupňů počátečního vzdělávání. Vysokoškoláci standard mají, ale o úroveň níž je temno. Po dvou letech zkušeností věřím, že jsem schopná vypracovat seriózní systém IV pro Poličku, nejen tím, co prakticky dělám, ale i do metodiky. Konzultuji s ostatními knihovníky a kolegy z městských, krajských i vysokoškolských knihoven, kteří přidávají svoje zkušenosti a postřehy. Mluvíme, voláme, mailujeme a sjíždíme se na kafe přes půl republiky, protože bez ostatních si práci v knihovnictví nedokážu představit. A výsledky veškerého snažení snad budou přenositelné a využitelné i pro ostatní.

Uvědomuji si, že potřebuji víc zdrojů, lidí i času, aby informační vzdělávání nejen v Poličce mohlo být koncepční a komplexní. Reagujeme s Honzou a Martinou na grantovou výzvu EU Vzdělávání pro konkurenceschopnost, pomáhají nám kolegové přátelé ze všech stran. Projekt Centra informačního vzdělávání je na světě a odevzdaný na úřadech. Jeho cílem je realizace IV lekcí v plné míře na jednotlivých stupních poličských škol (tři lekce ročně na třídě), vznik metodiky a učebních materiálů v podobě příručky, semináře pro učitele, knihovníky i veřejnost. Jestli grant nevyjde, stejně na projektu budeme pracovat, jen pomaleji a v menším měřítku.

Příprava na další školní rok vrcholí, ozývají se tři menší školy z okolních vesnic se zájmem dojíždět do knihovny za informačním vzděláváním. Učitelky letos zvou na kafe mě a já s radostí přijímám, plánujeme volnočasové aktivity pro studenty, které by rozvíjeli oblast IV. Když procházím městem, slyším křik Mamí, čtečí pani!, nohu mi objímá čtyřletý Adam a nedá jinak, než že se mnou jde do knihovny, asi pro to, že je zvyklý tam týdně chodit už dva roky. Těším se, až začne v první třídě docházet se třídou na lekce IV! V ideálním případě bude na vysokou školu nebo do pracovního procesu odcházet informačně vzdělaný Adam.

Pět „K“ informačního vzdělávání

Pokusím se nyní shrnout, co jsem si dosud ze své praxe odnesla a považuji pro svou činnost za opravdu zásadní.

Koncepce

Pro systematické zavedení informačního vzdělávání jako komplexní služby je nezbytné znát cílový stav, naplňovat koncepci lze postupně.

Komunikace

Neopomíjme žádnou ze zapojených cílových skupin – žáky a studenty, pedagogy, knihovníky a v důsledku i rodiče a zřizovatele instituce. Mluvme s nimi o tom, co děláme, jak a proč, výsledky budou o mnoho intenzivnější.

Kontext

Uvědomujeme si specifika své komunity a informační vzdělávání přizpůsobujeme jejím potřebám. Třída od třídy, škola od školy, pedagog od pedagoga...modelujeme koncepci dle aktuálních potřeb. Aktualizujeme a upravujeme lekce podle zpětných vazeb a ohlasů.

Kompetence

Stejně jako vzděláváme ostatní, vzděláváme sami sebe. Udržujeme kontakt s odborníky v oboru a budme specialisty ve své práci.

Kooperace

Spolupracujeme s kolegy i zapojenými cílovými skupinami. Chápejme je jako partnery ve vzdělávacím procesu, kteří mohou obohatit celkový výsledek aktivit. Sdílejme svoji práci.

Lenka Navrátilová po studiu bakalářského oboru Mediální a komunikační studia podlehla volání knihovnictví a absolvovala magisterské studium na Kabinetu informačních studií a knihovnictví FF MU v Brně. Pracuje v Městské knihovně Polička, kde rozběhla systém spolupráce škol a knihovny. Jako lektorka vede a tvoří lekce informačního vzdělávání pro děti a mládež (od mateřských školek po střední školy). Je členkou Sekce experimentálního knihovnictví, v rámci sdílení a spolupráce mezi knihovnami vede semináře o informačním vzdělávání.

Čestmír Štuka: Spolupráce, Wiki, komunity

Otevřené vzdělávání

Jako odpověď na rostoucí náklady na vzdělávání nastal ve Spojených státech prudký rozvoj „masivních otevřených online kurzů“. Ačkoli online vzdělávání je známé řadu desetiletí, tato nová vlna je odlišná svým rozsahem. V bezplatných online kurzech jsou zapsány desetitisíce studentů z celého světa. Nikoli nadarmo je tato nová vlna přirovnávána k tsunami ve výuce (Mossberg, 2012). V Evropě, a ještě zřetelněji v našem národním kontextu, je otevřenost a bezplatné sdílení výukových materiálů podpořena navíc i tím, že veřejné vysoké školy jsou financovány z jednoho rozpočtu a jejich sdílení proto maximálně racionální.

Nová vlna zájmu o „online“ a „open access“ výuku doráží i k nám. A protože žijeme daleko od Stanfordu a nadto ve vnitrozemí, nemá tato vlna úplně povahu tsunami, ale spíše vlny zájmu a podpory pro „open access“.

Wikiskripta

Jedním z otevřených zdrojů pro vzdělávání, které v předzvěsti této vlny vznikly již před několika lety, jsou i WikiSkripta (www.wikiskripta.eu). Slouží především medikům pro sdílení a tvorbu výukových materiálů. Podobně jako Wikipedie jsou založena na platformě Mediawiki. Ale na rozdíl od Wikipedie nejsou jednotlivé články hesly ve slovníku, nýbrž spíše kapitolami ve skriptech.

Pro studenty mohou WikiSkripta být jedním ze zdrojů pro přípravu ke zkouškám. Zvláště pokud má student pochybnost, zda jeho vlastní poznámky z přednášek jsou úplné a správné.

Přípravy ke zkouškám v podobě vypracovaných otázek kolovaly mezi studenty vždy. Původně tištěné, barevně podtrhané, později sdílené ve studijním kruhu jako textový soubor. Kvalita takových materiálů oscilovala v širokém rozmezí a nezdědila se prostřednictvím těchto textů tradovaly chyby opakované studenty při zkouškách mnoho let.

Prostřednictvím WikiSkript mají učitelé možnost původně studentské materiály nejen vidět, ale hlavně je doplnit a opravit. Nemusí to dělat přímo, ale třeba zadáním seminární práce, jejíž výsledky pak zkontrolují. Pokud je pedagog s textem ve WikiSkriptech spokojen, případně jej sám napsal, může článek označit jako „zkontrolovaný“, čímž samozřejmě hodnota materiálu vzroste. Ale i pedagogy nezkontrolované články se postupným působením mnoha studentů a externích odborníků vylepšují. I přesto je pravda, že část článků nepřekonává úroveň

poznámek z přednášek. Ve výjimečných případech lze narazit i na tak problematická tvrzení a formulace, že je na místě se ptát, zda mohla vzniknout při záznamu přednášky, vytržením pasáží z kontextu, či zda snad nebyly řečeny přímo přednášejícím. V každém případě však zveřejnění vede k postupné korekci mylných informací a nápravě věci.

Kvalitně zpracované články ve WikiSkriptech se tradičně umísťují na nejvyšších pozicích ve vyhledávacích, takže touto cestou lze velmi efektivně sdělovat informace i širší odborné veřejnosti. Projekt vykazuje zajímavé výsledky. Počet obsahových článků přesáhl 6000 a počet unikátních návštěvníků je více než 9 tisíc denně. Rezervy má projekt v podílu článků zkontrolovaných pedagogy. Větší zapojení pedagogů by vyžadovalo buď větší finanční prostředky na jejich motivaci, nebo započítávání této práce k „akademickému výkonu“.

Redakční tým WikiSkript

Ačkoli sama vize sdílení výukových materiálů existovala v myšlenkovém podhoubí lékařských fakult poměrně dlouho, její konkrétní realizace na sebe nechaly chvíli čekat. Instalace platformy wiki jako prostředí pro spolupráci bylo nezbytným předpokladem vzniku projektu. Oživujícím šémem do Golemova čela však bylo zapojení studentů do projektu. Je podivuhodné a povzbudivé, že studenti se pro entuziastické vize projektu nadchli a jejich přínos překonal všechna očekávání.

Pro podporu tvorby článků do WikiSkript vznikla organizace s hierarchickou strukturou:

- **Autoři** jsou nejpočetnější a privilegovanou vrstvou projektu. Od těch, kteří bez přihlášení opraví interpunkci, až po ty, kteří vloží ucelené pedagogické dílo. Všem je věnována pozornost a podpora ze strany redakce. Každý měsíc přispěje asi stovka lidí, celkový počet autorů přesahuje tisícovku.
- **Redaktoři** tvoří hlavní sílu redakce WikiSkript. Převážně jde o studenty lékařských fakult. Jsou pravidelně školeni v redakčních dovednostech a jsou to vesměs lidé nadšení a obětaví. Jejich hlavním úkolem je zajistit takovou podporu autorům, aby se tvůrce obsahu nemusel starat o technické a formální záležitosti, ale mohl se plně soustředit na věcnou stránku svého příspěvku. Redaktoři také střeží dodržování autorského zákona a šíří „dobrou vůli“ – důležitou součást projektu. Pokud jim zbývá čas, přispívají též k obsahové stránce. Redaktorů je několik desítek – prakticky ze všech lékařských fakult, neboť je důležité, aby podpora autorům byla „místní“.
- **Správci** jsou nejpokročilejší redaktoři, kteří mohou školit ostatní. Řídí práci redaktorů a řeší složitější problémy. Správců je kolem dvaceti.
- **Administrátoři** jsou osoby, na kterých leží zodpovědnost za projekt. Přispívají ke koncepci projektu a kreativně se podílejí na jeho směřování. Starají se o ostatní a o fungování systému. Administrátorů je přibližně desítka.

Konkrétně zvolená organizační struktura však není zásadní. Stejně by pravděpodobně fungovala i jinak organizovaná komunita.

Komunita a komunikace

Celý projekt je postaven na spolupráci velkého počtu lidí. Nějaká organizační struktura redakce je pravděpodobně podmínkou nutnou, ale nikoli však postačující pro chod projektu.

Sám projekt svou povahou přitahuje nadané a pozitivně motivované jedince. Prof. Štípek to na jednom z wikivíkendů komentoval slovy, že „při práci na WikiSkriptech poznal studenty, jaké do té doby jako učitel neviděl“.

K předávání zkušeností mezi začínajícími redaktory a správci či administrátory patří mechanismus osobních setkání.

Nejběžnější formou kontaktu správců s redaktory jsou „**Wiki-čaje**“, na kterých správci konzultují s redaktory práci na projektu a domlouvají se na dalším postupu. Jak název napovídá, jsou přednostně pořádány v přílehlých čajovnách. Navzdory neformálnímu prostředí mají tato setkání svou doporučenou strukturu a vyžadují přípravu ze strany správce.

Redakce WikiSkript pořádá pro nováčky, redaktory a celý tým víkendové akce zvané „**Wiki-víkendy**“. Jejich náplní je školení redakčních dovedností, sdílení zkušeností a vytváření neformálních vztahů mezi redaktory, správci a administrátory. Součástí víkendů jsou i team-buildingové aktivity, které rozpouštějí poslední zbytky formálnosti ve vztazích týmu. Jednou za rok pak bývá speciální wikivíkend určený pro správce, kde se probírají vize dalšího rozvoje a řeší další koncepční záležitosti.

Redaktoři a všichni stálí účastníci projektu jsou vedeni k rozvíjení svých sociálně-komunikačních dovedností – od slušnosti a ohleduplnosti, přes pochopení pro chyby, až po sofistikované umění „pochválit autora i za chybu“. Ukazuje se, že pochvala a pozitivní motivace zможou víc, než restriktce a vynucování řádu. Uvedme zde příklad komunikace studentského redaktora s autorem z akademických řad:

„Vážený pane doktore, s úžasem a neskonálním obdivem sleduji Vaši záviděníhodnou schopnost ve čtyři hodiny ráno sepsat pojednání o slabých jaderných interakcích. Jestli mohu, rád bych Vám jen velice nesměle poradil ...“

Kromě osobních setkání se pro rozvoj projektu ukázalo jako důležité udržovat i čilou písemnou komunikaci. Email tuto funkci plní jen v malých skupinách. V případě WikiSkript však bylo třeba oslovovat velký tým, který podobně jako při brainstormingu produkoval nápady i tam, kde byste to nečekali. Pro volnou organizační strukturu a velký počet účastníků se nejlépe osvědčil nástroj Google Wave. O užitečnosti tohoto konkrétního komunikačního nástroje se redakce měla možnost přesvědčit, když společnost Google ukončila jeho provoz. I když byla výběru nového komunikačního nástroje věnována velká pozornost, byl pokles komunikace i její efektivity více než zřetelný, a původní efektivita nebyla dodnes dosažena.

Závěr

Využití WikiSkript a jejich návštěvnost dnes vysoce převyšují očekávání vycházející z počtu studentů na lékařských fakultách. Z WikiSkript se během tří let stal neznámější web pro podporu pregraduální výuky medicíny. Domníváme se, že část úspěchu tohoto projektu spočívá v tom, že umožnil velké skupině lidí naplnit jejich reálnou potřebu – přístup ke kvalitním studijním materiálům. Současně svým účastníkům umožnil, aby se plnohodnotně zapojili do pozitivně orientované, tvořivé komunity vzešlé z akademického prostředí a založené na akademických principech, a to rovnou jako její plnoprávní členové.

Zdroje

Mossberg, W. 2012. Changing the Economics of Education, John Hennessy and Salman Khan on how technology can make the college numbers add up. *The Wall Street Journal* [online]. 2012-06-12 [cit. 2012-10-10]. Dostupné z: http://online.wsj.com/article/SB10001424052702303640104577440513369994278.html?mod=WSJ_Careers_PublicSearch

WikiSkripta [online]. [cit. 2012-10-10]. Projekt sítě lékařských fakult MEFANET. ISSN 1804-6517. Dostupné z: <http://www.wikiskripta.eu/index.php/Home>

Čestmír Štuka vystudoval fyziku na MFF UK. Věnuje se informatice na 1. LF UK v Praze. Spolupracuje na projektu sdílení výukových materiálů lékařských fakult. Podílel se na vzniku a rozvoji WikiSkript, především společně s kolegy Martinem Vejražkou, Petrem Kajzarem a Stanislavem Štípkem.

Jindřich Fáborský: O propojování lidí, sdílení nadšení a know-how

---

Přemýšlím, jak nejlépe nazvat to, čemu věnuji posledních 12 měsíců podstatnou kapacitu mého myšlenkového i časového potenciálu. Přemýšlím tedy, jak zachytit aktivitu, ze které mám ještě větší radost a uspokojení než z mého hlavního profesního zaměření – marketingu.

Vše začalo před pár lety přihlášením do soutěže o nejlepší podnikatelský záměr – Podnikavá hlava. Ačkoliv jsou podobné soutěže a aktivity, obzvláště financované ze státních peněz, ve společnosti často atakovány mnohými profesionály, já jsem přesvědčen o jejich hlubokém smyslu. Myslím si, že jakákoliv aktivita, která propojuje lidi, nabízí jim realizaci a zpětnou vazbu či vytváří výzvy, je správná. Když zůstanu u soutěže Podnikavá hlava, přihlášení pro mě znamenalo otevření očí, které byly předtím zavřené vinou přinejmenším „pofiderního“ vzdělání, které uplatňovala (a zřejmě stále uplatňuje) moje tehdejší domovská fakulta – Fakulta Podnikatelská VUT v Brně. Za 3 roky jsem nevěděl o podnikání, marketingu či managementu zhola nic, pokud tedy pominu historii těchto oborů. Naopak soutěž mě zpětnou vazbou, výzvou, poznáním nových lidí a názorů dostala o několik mil kupředu – do reálného businessu, projektů a nadšení.

Tato zkušenost je ve zkratce mou motivací pořádat nové akce, podporovat praktické vzdělání, tvořit výzvy pro studenty VŠ i SŠ a propojovat nadšené s nadšenými. A má motivace se nutně prohlubuje s každou další akcí, protože lidé sami přijdou a děkují. Akce, které pořádám, posouvají mne stejně jako ostatní účastníky a tvoří obchodní kontakty stejně jako nové přátele. Pokud máte stejnou motivaci v pořádání komunitních akcí, nemůžete narazit a pochybuji, že se Vám nebude dařit.

3 příklady akcí a získaných zkušeností

Marketingový škopek

V září roku 2011 jsem začal svou první velmi jednoduchou akcí. „Baví vás marketing či reklama a jste v Brně? Poďte jednou za čas na pivo.“ Marketingový škopek byl odstartován diskusí na sociální síti LinkedIn. Podařilo se mi vytvořit úvodní šum kolem projektu a získal jsem spoustu podnětů, jak by akce mohla vypadat. Obsahu je třeba si cenit a využít jej na více frontách –

diskusi na LinkedInu jsem tedy sdílel na dalších sociálních sítích a zároveň použil jako pozvánku na novou událost v elegantní službě srazy.info.

Pro pořádání jednoduchých akcí je tento nástroj k nezaplacení. Za takřka nulové časové náklady máte vlastní URL adresu události, kam se mohou lidé jednoduše hlásit, zvat a sdílet mezi své kontakty.

A skutečně to funguje. Kolem Škopku se velmi rychle utvořila celistvá komunita zhruba 25 lidí, kteří jej pravidelně navštěvují. Nyní jsme pořádali 6. sraz. A jaký je výstup?

„Připravte si jeden zdroj, který vás v poslední době zaujal, inspiroval či jenom rozesmál a chcete o něm dát vědět. Může to být kniha, blog, myšlenka, člověk, film, přednáška na TEDu či váš nápad. Proč ji sdílet na Facebooku, když ji můžete předat osobně, s gesty, lidem, kteří o to stojí.“

Prakticky se neumím dopočítat, kolik osobních i obchodních vazeb jsem zde vytvořil. A to prosím nejde o „stupidní networking 1.0.“ v podobě arogantního vyměňování vizitek. Díky této akci jsem poznal kamarády, bez kterých si už dnes život prakticky nedovedu představit, stejně jako lidi, se kterými má smysl dělat business. A to rozhodně nejsem sám. Škopek má celkově minimální náklady a skvělé výstupy. V tomto ohledu radím každému, navštěvujte podobné komunity a pokud je ve vašem okolí nemáte, založte je. Je to skvělý pocit.

Inspiration exchange

S blížící se zimou roku 2011 jsem se hodně pohyboval ve specifické komunitě lidí kolem TED konferencí, freelance podnikání, inovací a startupů. V té době jsem narazil na největší problém nekončících zdrojů informací a inspirace, ať už se jedná o TED.com, YouTube nebo třeba online přednášky zahraničních univerzit.

Problém, který brání rozšíření projektů za hranice výše vymezené komunity, je jednak špatná komunikace, které masa (tedy drtivá většina populace) nerozumí a rozumět nechce, ale jednak právě nekonečnost obsahu, ze které si nikdo nemůže vybrat. Tak ano, přednášky na TED.com si mohu srovnat dle oblíbenosti, ale to ještě pořád není všechno. Chybí doporučení. Doporučení dnes dostáváme skrze sociální sítě. Ale to stále není všechno. Zapomeňme na digital a předejme si doporučení osobně. A tady začíná myšlenka nazvaná Inspiration Exchange.

Připravte si jeden zdroj, který vás v poslední době zaujal, inspiroval či jenom rozesmál a chcete o něm dát vědět. Může to být kniha, blog, myšlenka, člověk, film, přednáška na TEDu či váš nápad. Proč ji sdílet na Facebooku, když ji můžete předat osobně, s gesty, lidem, kteří o to stojí. Tento koncept vyžaduje od lidí aktivitu a přípravu, a proto už automaticky není pro každého. Vytipoval jsem si lidi s názorem a ty jsem se pokusil oslovit a nadchnout prostřednictvím emailu. A povedlo se. Na IE se poprvé sešli podnikatelé, doktoři, umělci, vysokoškolští lektori i studenti v únoru 2012 v jedné z brněnských kaváren. Doporučování a diskuse, která se zde odehrála, brala dech. Mluvílo se o svobodných firmách stejně jako teorii chaosu, o de-

signu služeb či psychiatrické léčbě. Lidé si psali do bločků či iPadů a odnesli si spoustu zdrojů, které chtějí zkonzumovat. Mají na to čas do příští IE.

Tahle akce tvoří emoce, silná přátelství mezi lidmi, nabízí možnost sdílet obsah, který sdílet chcete, a hlavně nabízí inspiraci pro každého. Takový crowdsourcing inspirace mimo internet. Potenciálním problémem podobné akce je její úzké zaměření, co se cílové skupiny týče. Je vyloučeno takovou akci udělat jako veřejnou a komunikovat ji všem prostřednictvím například sociálních sítí. Nefungovalo by to. Funkčnost této akce stojí na správném zacílení a přestování exkluzivity. Účastníci akce musí vnímat hodnotu své časové investice. Stačí trocha elitářství: vstupenkou na akci je pozvánka. Každý bývalý účastník má vstupenku na další akci + 1. A může s ní naložit dle svého uvážení. Občas nepotřebujete web či Facebook stránku, právě naopak. Anonymita dodá akci šmrnc.

Jsme marketing

Poslední a největší akcí, kterou jsem spustil v únoru, je JsmeMarketing (www.facebook.com/JsmeMarketing). Na podzim roku 2011 jsem byl tak trochu zklamán tím, že ekonomické obory na vysokých školách prakticky nepracují s moderními trendy online marketingu či nedej bože sociálními sítěmi. Takové znalosti u studentů souvisejících oborů považují dnes za klíčové. A právě to byla hlavní motivace ke startu projektu, který učí aktuální trendy marketingu studenty a další zájemce, dává jim prostor dané věci si vyzkoušet na workshopech a zaměřuje se na reálnou praxi.

„Protože jsou všechny události zdarma, je jejich vnímání hodnoty velmi nízké, tedy velmi blízké nule. Tomu také odpovídá rozdíl mezi počtem přihlášených a lidí, kteří na akci ve skutečnosti dorazí. Částečně můžete problém eliminovat opravdu kvalitním emailingem či jinou formou komunikace před konáním samotné akce.“

Nebudu dále marnit čas popisem projektu, vše podstatné si můžete přečíst na jeho webu (jsmemarketing.cz), a raději se pustím do klíčových zjištění, která jsem získal.

Projekt jsem zahájil sepsáním určité kostry či poslání projektu a popisem jednotlivých akcí (cca 3 strany) a následným crowdsourcingem – tyto 3 stránky jsem nabídl zhruba dvacíctce osob s prosbou o zpětnou vazbu. Vřele doporučuji. Na základě názorů jsem projekt upravil do konečné podoby a měl jsem prvních 20 lidí, které budu o spuštění projektu zcela přirozeně jako první informovat.

Pokud chcete získat hodně pozornosti, mluvíte o projektu od úplně té první chvíle. Založte Facebook stránku už v době příprav a informujte o postupu a ptejte se lidí. Nám se podařilo ve 21 hodin, kdy došlo k oficiálnímu spuštění, připravit takové napětí, že v prvních minutách web netrpělivě prohlíželo téměř 800 lidí v jeden čas! Na menší olomoucký projekt, myslím, slušné.

Pokud aplikuji na projekt určité postupy z marketingu a businessu, musím říci, že máme

problém s vnímáním hodnoty našich událostí. Protože jsou všechny události zdarma, je jejich vnímání hodnoty velmi nízké, tedy velmi blízké nule. Tomu také odpovídá rozdíl mezi počtem přihlášených a lidí, kteří na akci ve skutečnosti dorazí. Částečně můžete problém eliminovat opravdu kvalitním emailíngem či jinou formou komunikace před konáním samotné akce. Jak si s problémem poradíte, však nechám na vás. Klasickým problémem je pak malý zájem o workshopy v porovnání s přednáškami. Kdykoliv chcete od studentů aktivitu, je to problém. Příčiny tohoto jevu mohou těžko ovlivnit, a tak jen upozorňuji předem. Workshopy jsou prima, ale reálná účast bývá slabá.

Moc rád jsem představil 3 akce, které dělám opravdu rád a s nadšením. Škoda, že nemám více místa – takových akcí mám více a jsem si navíc vzhledem ke svému věku jistý, že je to všechno jenom začátek. Pro různé akce se vyplatí různé komunikační kanály, různé typy motivace lidí k účasti a různé přístupy.

Jedno by však mohlo platit vždy: Pokud uplatníte trochu tržního přístupu, nemůžete razit. Řeší vaše událost či komunita nějaký reálný problém? Existuje pro to trh? A dokážete se dostat k potenciálním lidem, kteří takový problém řeší? Ne?

Zdroje

Fáborský, Jindřich. 2011. JsmeMarketing. [cit. 2012-10-10]. Dostupné z: www.facebook.com/JsmeMarketing

Jindřich Fáborský tvoří, konzultuje a vyučuje reklamní kampaně na sociálních sítích, PPC kampaně a internetový marketing obecně. Pracuje pro malé a střední firmy, internetové projekty, neziskovky, komunity, soutěže, hudební kapely či celovečerní filmy. Na komerčních zakázkách pracuje v rámci brněnského Igloonetu. Školení v této oblasti ho opravdu baví, za posledních 12 měsíců školil na 300 lidí a nemá snad žádnou špatnou referenci. Své zkušenosti se snaží prohlubovat a předávat také studentům a komunitě prostřednictvím projektu JsmeMarketing na Univerzitě Palackého v Olomouci. Je fascinován propojováním lidí, sdílením know-how a celkově vytvářením příležitostí pro tyto aktivity.

Vlastimil Veselý: TEDx jako nová forma vzdělávání a lék proti fachidiotismu

---

TED a TEDx konference patří k dnešní době a k osobnímu rozvoji stejně samozřejmě jako knihy. Vyspělý svět je poslední dobou považuje za alternativní formu mimoškolního vzdělávání, kde se s nadšením a vtipem potkává teorie a praxe a kde lídři svých oborů nebo místních komunit nabízejí své zkušenosti a dodávají odvalu k tomu, jak změnit svůj pracovní nebo osobní život.

Unikátní formát spojuje chytré, nápadité a komunikativní lidi napříč oborovými škatulkami a dává jim možnost nahlížet za hranice profesních světů, kde se obvykle pohybují. Pokud cítíte někdy únavu z prostředí svého profesního světa a potřebujete se občerstvit novými nápady a zkušenostmi, TEDx konference jsou právě pro vás. Každý den se konají na několika místech planety. Kromě Brna také (obvykle jednou ročně) v Praze, Hradci Králové, Bratislavě, Vídni, Krakově – pokud se poohlížíte po nejbližších místech a nechcete právě do Melbourne nebo do Afriky.

První TED konference, která svedla dohromady účastníky tří různých světů – **Technology, Entertainment, Design**, se konala v roce 1984. Od roku 2009 se prestižní neziskové konference založené na „nápadech, které stojí za to si vyměňovat“ začaly lavinovitě šířit do dalších zemí díky licenčnímu programu TEDx. Místní TEDx organizátoři pořádají nezávislé (a finančně mnohem dostupnější) akce propojené přes společnou značku do celosvětové sítě.

„Unikátní formát spojuje chytré, nápadité a komunikativní lidi napříč oborovými škatulkami a dává jim možnost nahlížet za hranice profesních světů, kde se obvykle pohybují.“

Přednášky striktně omezené osmnácti minutami propojují někdy vzdálené ostrovy vědy, umění, podnikání, občanských iniciativ atd. Často objevují nový pohled na známé věci a střejí prach v zákoutích mysli, kam jsme se nepodívali od dětství. Ve více než stovce zemí se konalo již přes dva tisíce TEDx akcí a další stovky se právě chystají. V TED videoarchivu najdete záznamy více než 1200 vystoupení, která už viděly stovky milionů diváků. Desítky z nich jsou navíc opatřeny českými nebo slovenskými titulky.

Líbí se mi vyjádření Josefa Šlerky, že TEDx je lékem proti fachidiotismu. Všichni jsme nuceni se více specializovat a máme stále méně času dozvědět se o tom, co vzrušujícího se děje za hranicemi našeho oboru. Masmédia se stále více přizpůsobují vkusu a současným potřebám průměrného diváka a čtenáře, a tak je čím dál obtížnější objevovat to, co bude důležité zítra a za rok. TED a TEDx se tak stávají navigátorem pro přemýšlivé a odpovědné lidi, kteří umějí nadchnout pro svoje nápady i ostatní.

Co předcházelo TEDxBrno

Když jsme před sedmi lety začali s **FIRST Innovation Park** pořádat v Brně diskusní večery **Inovace & Inspirace, Inteligence & Instinkt** (Veselý, 2005), byli jsme zvědaví, jak se spolu snesou podnikatelé, umělci, vědci ad. Asi tady někde začalo uvažování o **sdružení Brnopolis** jako platformě pro seznamování kreativních lidí různých profesí, kteří si chtějí vyměňovat nápady i zkušenosti ze zahraničí a kultivovat prostředí, kde se nám bude úspěšněji pracovat a příjemněji žít.

Když jsem pak pro sebe objevil videa z konferencí TED spojující lidi a nápady okolo technologií, zábavy a designu, cvaklo to v hlavě skoro nahlas. To je přece fungující komunita, které se již léta globálně daří to, o co my se tady v malém nesměle pokoušíme.

Nejvíce lidí v mém okolí přivedlo k TEDu video Kena Robinsona s jeho přednáškou „**How schools kill creativity**“ o současném vzdělávacím systému. Přijde mi příznačná pro české prostředí, kde už se na základních školách pěstuje strach chybovat, neochota riskovat a nést odpovědnost, konformita, uzavřenost a nutnost názorového zařazení do skupiny.

Náš první brněnský TEDx na podzim 2010 byl jen půldenním experimentem se stovkou nadšených účastníků (na první akci licence více nedovoluje), kteří si vydrželi s několika vystupujícími povídat v blízkém baru až do ranních hodin.

O rok později pojmul TEDxBrno již 250 hostů s celodenním simultánně tlumočeným programem v hlavním sále i s doprovodným programem v předsáli divadla Reduta. Vstupenky byly vyprodány během dvou hodin asi měsíc před akcí, kdy ještě zdaleka nebyla známa konečná podoba programu ani jména všech vystupujících.

Kdo jsou vystupující a účastníci TEDx

Vybíráme lidi, kteří umějí poutavě vyprávět a mají za sebou výjimečný životní příběh. Inspirativní osobnosti ve svém oboru, které mají co nového sdělit (tedy nebudou opakovat přednášku z jiných konferencí), kteří umějí představit svoji práci z nového pohledu, dokáží pro svoje nápady nadchnout ostatní včetně neoborníků a podle pravidel TED nezneužívají vystoupení k reklamě pro konkrétní produkt nebo firmu.

Největší povědomí i zájem o TEDx je vidět u mladší a střední generace – největší podíl tvoří technologicky zaměřeni absolventi vysokých škol a pracovníci univerzit, případně podnikatelé, kteří díky videozáznamům přednášek z TED vzdělávají sebe nebo své studenty. Věkový průměr se pohybuje okolo 32, nejmladšího a nejstaršího z registrovaných dělilo 50 let.

Na Facebooku (www.facebook.com/TEDxBrno) sleduje kanál TEDxBrno přes 2 000 fanoušků. Převažují muži v poměru 2:1 a skoro polovina příznivců je ve věku 25–34 let. O zá-

V některých městech TEDx organizátoři nedávají do volného prodeje ani vstupenku a všechna místa rozdělují sami (na základě vlastního výběru, výběru vystupujících, partnerů nebo předem registrovaných zájemců). Jinde jdou do volného prodeje naopak všechna místa a vyhrávají ti s nejrychlejší rukou při klikání.

„Líbí se mi vyjádření Josefa Šlerky, že TEDx je lékem proti fachidiotismu.“

V Brně (a v řadě dalších měst) jsme zvolili kombinaci obou přístupů. Ten umožňuje mít v sále zastoupení jak těch, kteří podle nás na TEDx patří, protože vytvářejí potřebnou pestrost věku, pohlaví, zkušenosti, profesního zázemí, tak i těch nejrychlejších ze zájemců, mezi nimiž nechceme nikoho selektovat, abychom nedělali TEDx příliš elitářský.

S chytrými mobily můžete záznamy vystoupení nejlepších speakerů planety z prestižních TED konferencí i ta nejlepší videa z nezávislých TEDx akcí sledovat např. při čekání ve frontách nebo v MHD (k dispozici jsou aplikace i s českými titulky). Ostatní mohou vybírat z rozsáhlé sbírky videí na webu podle tématu, délky, počtu zobrazení aj. Na shledanou na příštím TEDxBрно, aktuální informace najdete na www.tedxbrno.cz.

Zdroje

BrnoPolis. [online]. [cit 2012-09-12]. Dostupný z: <http://www.brno.polis.eu/p/o-brno.polis.html>.

TED: Ideas worth spreading. [online]. c2005 – 2012 [cit 2012-09-12]. Dostupný z: <http://www.ted.com>.

TedxBrno. 2010 - . In: Facebook [online]. Dostupný z: <http://www.facebook.com/TEDxBrno>.

TEDxBрно: Nápady hodné šíření [online]. c2005 – 2012 [cit 2012-09-12]. Dostupný z: <http://www.tedxbrno.cz/napady-hodne-sireni>.

VESELÝ, Vlastimil. 2005. Inovace & Inspirace, Inteligence & Instinkt [Online]. [cit 2012-09-12]. In: c1995 – 2010. ISSN: 1212 - 1347. Dostupný z: http://www.park.cz/inovace_inspirace_inteligence_instinkt.

Vlastimil Veselý je zakladatel FIRST Innovation Park, s nímž už více než 12 let propojuje kreativní lidi, nápady, investory a ICT technologie – především prostřednictvím mezinárodních projektů na podporu výzkumu a vývoje. Spoluzakladatel a předseda sdružení Brnopolis, které provozuje Brno Expat Centre a pořádá multioborové konference TEDx Brno. Zvaný evaluátor Evropské komise pro evaluaci návrhů mezinárodních ICT projektů v rámci programů EU. MBA z Nottingham Trent University se specializací na Informační management, Ph.D. v oboru Ekonomika a řízení.

4

Spolupráce

Martin Šmíd: Homo Wikinomicus

Ladislava Zbieczuk Suchá: Komunity a sítě se nebudují, ale žijí

Tomáš Bouda: 10 hodnot Sekce experimentálního knihovnictví

Lukáš Křížko: Jak se staví komunita učitelů

Jan Emmer: Knihovny soukromých vysokých škol – (ne)spolupracující komunita?

Adam Hazdra: StarCube a JIC: Síťování je o posilování vzájemné energie

Martin Šmíd:

Homo wikinomicus

I když to z Tapscottovy populární **Wikinomie** (2010) explicitně nevyplývá, z hlediska ekonomického zkoumání existují dvě značně odlišné „wikinomie“: pracovně bych je nazval „**wikinomie komerční**“ a „**wikinomie nezisková**“.

Zatímco ta první není o moc více než aplikací „učebnicových“ ekonomických pouček na nové skutečnosti vyplývající z technologického pokroku (snižování ceny komunikace, nové možnosti organizace práce, pokroky v personální psychologii a coachingu), „nezisková wikinomie“ je z teoretického hlediska mnohem zajímavější, protože se zabývá jevy, které se ekonomickým poučkám (zdánlivě) vymykají, a to zejména přežitím a udržením neziskových alternativ komerčních projektů.

„Vstoupit do wikipedistické komunity je jednodušší než do komunity vědecké (vystudovat univerzitu a založit si účet je opravdu rozdíl). Skoro by to vypadalo, že Wikipedie je jakousi „light“ verzí vědy.“

Nezisková wikinomie

Zkusme se ale na „nekomerční wikinomii“ podívat ve světle „tradiční“ ekonomie, stojící na předpokladu, že základním hybatelem všech (ekonomických) dějů je sebezájem, tj. snaha jednotlivců a organizací maximalizovat vlastní užitek. O tom, zda je tato teze pravdivá, lze vést nekonečné diskuse, my ji ale na chvíli za pravdivou mějme, tj. předpokládejme, že při svých rozhodnutích se ohlížíme pouze na to, co nám přinese největší užitek, a za tohoto předpokladu si položíme otázku, jak mohla vzniknout a udržet se například taková Wikipedie.

První vysvětlení, které by pro její prosperitu „učebnicový ekonom“ asi navrhl, by bylo to, že lidé vytvářejí Wikipedii jako svého koníčka, podobně jako kdyby jezdili po horách na kole nebo hráli v tamburašském orchestru – zkrátka dělali činnosti, které je baví a přináší jim uspokojení (tedy užitek). Toto vysvětlení však na Wikipedii, která na rozdíl od volnočasových aktivit vytváří hodnotný výstup, užitečný i mimo komunitu tvůrců, příliš nesedí.

Další možné vysvětlení je více psychologické: podobně jako se lidé účastní diskusních skupin, píšou komentáře pod články na zpravodajských serverech nebo sbírají obrovská množství „přátel“ v sociálních sítích, stipendisté svou encyklopedii vytvářejí proto, že jim tato činnost přináší uspokojení z účasti v komunitě wikipedistů. Tuto hypotézu v podstatě potvrzuje studie Forte a Bruckman (2005) analyzující 22 rozhovorů s wikipedisty, podle níž lidé do Wikipedie přispívají z podobných důvodů, z jakých jiní dělají vědu: aby získali (ve společnosti) určitý kredit. Proti vědě jsou zde však dosti podstatné rozdíly: kredit získaný psaním Wikipedie je omezen pouze na komunitu wikipedistů (informace, kdo je autorem kterého článku, je ve

Wikipedii dost obtížně dohledatelná) a tento kredit nelze, na rozdíl od vědy, „zpeněžit“ ve formě univerzitních pozic, grantů či vybavení laboratoří. Kromě toho, vstoupit do wikipedistické komunity je jednodušší než do komunity vědecké (vystudovat univerzitu a založit si účet je opravdu rozdílné). Skoro by to vypadalo, že Wikipedie je jakousi „light“ verzí vědy.

(Abychom se vyhnuli kontroverzím, které by na tomto místě mohly vzniknout, připomeňme, že zde věc zkoumáme pouze z jednoho, dosti vyhraněného pohledu, přičemž těm ostatním nijak neubíráme platnost.)

Posuňme se ale dále a uvažujme nyní další učebnicovou ekonomickou poučku, a to tu, že každá zisková příležitost je někým využita, jinak řečeno: jakmile lze něco získat levně a zpeněžit to, někdo to udělá a dělá to tak dlouho, dokud se jeho zisk vlivem konkurence nesníží pod přijatelnou úroveň.

Jak je na tom z tohoto hlediska Wikipedie? Jako kandidát „levného nákupu a drahého prodeje“ se zde nabízí hned dvojí zboží: jednak informace, které lze na Wikipedii zadarmo získat a následně je využít k ziskovým účelům, kromě toho je zde (nejspíš mnohokrát vyslyšené) pokušení (zadarmo) měnit obsah tak, aby sloužil například propagaci (Bergstein, 2007).

Zatímco první případ Wikipedii nijak neohrožuje (naopak je možná největším strůjcem její popularity), druhý je vážnou hrozbou jejího fungování a i když se komunita s těmito věcmi snaží vypořádat, z podstaty věci jde o nikdy nekončící boj (podobný tomu, který vedou finanční regulátoři proti zneužívání vnitřních ekonomických informací).

Dalším nebezpečím pro projekt Wikipedie by mohlo být to, že oním „levným zbožím“ bude celý projekt, jinými slovy že Wikipedii postihne podobná „privatizace“ jako Youtube. Zdá se však, že možnost, že by **Wikimedia Foundation** (2010) jednoho dne prodala Wikipedii některému dravému investorovi, nehrozí, a to z důvodu, že Wikipedie negeneruje žádný přímý zisk, pro který by akvizice stála za to (nevím, zda to bylo zamýšleno či ne, ale nedovolit na stránkách Wikipedie reklamu byl z tohoto hlediska geniální tah). Jistě by šlo projekt koupit a reklamu tam přidat, ale v tom případě by šlo o mnohem rizikovější byznys, než kdyby projekt již v době koupě generoval milionů „prokliků“.

(Znovu připomeňme, že jsme nepřestali předpokládat, že jediným motivem rozhodování je vlastní užitek, opomíjejíce například zásadovost „majitelů“ Wikipedie, i když i ta zde jistě může hrát velkou roli.)

Aplikujeme-li již zmiňovaný princip maximalizace vlastního užitku ještě jednou, tentokrát na samotné wikipedisty, dojdeme k dalším nebezpečím pro fungování celého projektu: možnému „přeplacení“ mozků ze strany komerce či využití Wikipedie samotným wikipedistou, který by účastí v tomto neziskovém projektu získal popularitu či prestiž, které by pak mohl zpeněžit jinde. Kupodivu, i zde nalézáme (vědomou či nevědomou) prozíravost zakladatelů projektu: obojí je totiž značně ztíženo již zmíněnou „skoroanonymitou“ autorů.

Reálnější se zdá hrozba „odpadání“ jednotlivých přispěvatelů, kteří změní své životní priority či stav a dobrovolnická práce pro ně přestane být uspokojivou nebo se stane ekonomicky neprůchodnou. Z tohoto důvodu je pro přežití projektu nutné, aby se jeho komunita dostatečně rychle doplňovala – pokud by se naopak měla velikost komunity nějak zásadně zmenšovat, uspokojení z „existence komunity“ by klesalo, takže by celý projekt mohl upadnout do marginality.

(Co říct závěrem? Asi znovu poprosit čtenáře, aby text vzal spíše jako hru, v nejlepšíhém případě pohled z určitého úhlu, který by snad mohl poodhalit nějaké to zrunko pravdy.)

Zdroje

Forte, Andrea, Bruckman, Amy. 2005. Why do People Write for Wikipedia? Incentives to Contribute to Open-Content Publishing. *Jellis.org* [online]. GROUP 05 workshop position paper in GROUP 05 Workshop: Sustaining Community: The Role and Design of Incentive Mechanisms in Online Systems, 6-9. [cit. 2012-10-20]. Dostupné z: <http://jellis.org/work/group2005/papers/forteBruckmanIncentivesGroup.pdf>.

Bergstein, Brian. 2007. Microsoft offers cash for Wikipedia edit. *NBC News* [online]. 2007-01-23 [cit 2007-02-01]. Dostupné z: <http://www.msnbc.msn.com/id/16775981>.

Wikipedia. [?]. In: Wikipedia: The Free Encyclopedia [online]. Wikimedia Foundation, Inc., [cit. 2010-02-28]. Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/Wikipedia>.

Tapscott, Don - Williams, Anthony D. 2010. Wikinomie: *Jak masová spolupráce mění svět a obchod*. 1. vyd. Praha: Fragment. 332 str. ISBN978-80-253-0863-9.

Wikimedia Foundation. 2010 - . In: *Wikipedie: Otevřená encyklopedie* [online]. Wikimedia Foundation, Inc., [cit. 2010-11-28]. Dostupné z: http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikimedia_Foundation.

Martin Šmíd je vědeckým pracovníkem oddělení Ekonometrie v Ústavu teorie informace a automatizace AV ČR, zabývající se primárně aplikací matematických metod v ekonomii a financích, ale zajímavější se též o mezioborové přesahy své disciplíny.

Ladislava Zbiejczuk Suchá: Komunity a sítě se nebudují, ale žijí

Tři roky jsme se v Kabinetu informačních studií a knihovnictví (KISK) na Filozofické fakultě MU věnovali projektu, který jsme nazvali Partnerská síť informačních profesionálů (PARTSIP).

Na začátku byla myšlenka na užší propojení KISKu a profesionálů z praxe – zejména z akademických a vědeckých knihoven. Propojování mělo stát na třech hlavních pilířích: (1) vzdělávacích akcích o managementu, marketingu, networkingu, inovacích, technologiích, prezentačních dovednostech a dalších tématech, ušité přímo na míru informačním profesionálům, (2) online prostředí, které by umožňovalo lepší sdílení zkušeností a znalostí a (3) na vytváření prostoru pro více či méně neformální setkávání, například na konferencích a při stážích.

Projekt je oficiálně u konce. Uspořádali jsme 40 vzdělávacích přednášek a workshopů, 5 konferencí, 2 zážitkové workshopy a sérii stáží pod hlavičkou zážitkové Cesty za lepším rozhraním knihovních služeb. Pro tyto aktivity jsme založili několik webů, vzniklo více než 200 videí a prezentací, které jsme zveřejnili online. Naše akce navštívilo přes 1000 účastníků, spolupracovali jsme celkem se stovkou lektorů a přednášejících. Pracujeme na vydání několika publikací, aby informace a znalosti, které jsme si tři roky předávali, byly někde zaznamenány. Je tedy na čase shrnout i některé naše zkušenosti s životem s oborovou komunitou a v síti kolem ní.

„Za tři roky fungování projektu jsme ale na KISKu získali hlavně řadu věcí, které lze těžko kvantifikovat – zkušenosti, kontakty, zahájili jsme spolupráci s řadou knihoven, institucí i nezávislých profesionálů.“

Pokusím se je vměstnat do několika rad, které by mohly být užitečné pro každého, kdo s komunitami pracuje, kdo chce objevovat a využívat sociální sítě (nejen ty onlinové). Nejedná se o žádnou vědeckou typologii podloženou striktním výzkumem, spíše o užitečné věci, které jsme se naučili díky lidem kolem nás.

Komunity se nebudují

Jednou z nejdůležitějších rad, kterou jsem slyšela před několika lety od Dana France (ten se později stal jedním z lektorů PARTSIP), byla věta „Komunity se nebudují, o komunity můžete jen pečovat“. Komunity zkrátka mají tu vlastnost, že existují, ať už o nich víte, či ne, ať už je podporujete, nebo ne. Organizují, řídí a kontrolují se samy (Mládková, 2005). To ale neznamená, že komunitu nemůžete založit a podporovat v růstu. Komunita ale nevzniká z cizinců, základem jsou vztahy a společný zájem.

Ze semináře PARTSIP

Nepodceňujte společný zážitek

Společný zájem je jedna věc, ale společný zážitek může pro komunitu znamenat průlom – pro spolupráci v komunitách jsou totiž klíčové emoce. Participace je záležitostí celé osobnosti, včetně našich těl, myslí, emocí a sociálních vztahů (Wenger, 1998). V PARTSIPu jsme si ověřili, jak je klíčové nechat prostor aktivitě účastníků i neformálním aktivitám v rámci workshopů (při přestávkách se vymění možná více taktických znalostí než při přednáškách). Nejkoncentrovanějšími zážitkovými akcemi byly workshopy s názvem *Metody a techniky pro spolupráci*, které probíhaly vždy pro malou skupinu účastníků a mimo obvyklou komfortní zónu. Na prvním workshopu se například setkala jádro budoucí Sekce experimentálního knihovnictví.

*Z workshopu *Metody a techniky pro spolupráci**

Nebud'te anonymní

Komunita není jen o společném zájmu – jsou to především lidé a právě s nimi se ostatní identifikují. Stůjte si za svou věcí a staňte se její tváří – nebojte se veřejně vystupovat a poskytnete také stejnou možnost ostatním členům komunity. Hýčkejte si ambasadory, kteří o vás mluví a šíří společný zájem dál, ať už se jedná o insidery (v našem případě knihovníky), nebo členy širší sítě (v našem případě zapálené lektory, konzultanty a lidi, kteří v sobě objevili fanoušky knihoven).

Z konference PARTSIP

Pomozte a poté se teprve ptejte na pomoc

Cílem propojování by měla být pomoc. Máte co nabídnout druhé straně? Na laskavost se ptejte až ve chvíli, kdy jste sami něco nabídli. Souvisí s tím i poznání potřeb lidí a komunit. Vyplatí se nejprve pozorovat a pozorně naslouchat, až potom začít mluvit. V PARTSIPu jsme se snažili přizpůsobovat aktivity potřebám naší komunity – průběžně jsme měnili i náplň seminářů a upravovali svou představu o spokojeném účastníkovi našich aktivit. Snad se nám to (alespoň občas) dařilo. Knihovny jsou úžasné, sexy, mnoho lidí je má spojené s příjemnými zážitky, využijte toho a nabídněte tyto benefity svým komunitám a sítím!

„Stále čekám na první velký „LibraryCamp“ v České republice a myslím, že by bylo skvělé, kdyby se jeho organizace ujala některá knihovna.“

Inspirujte se u jiných

Zaujal vás formát konference, způsob setkávání mimo váš obor? Zkuste jej převzít a zapojit do svého prostředí. Sledujte TEDy, TEDxy, Barcampy, klasické konference i nekonference, chodte na open coffee, sledujte blogy jiných síťářů. Berte si ze všech to, co se vám líbí a hodí. Stále čekám na první velký „LibraryCamp“ v České republice a myslím, že by bylo skvělé, kdyby se jeho organizace ujala některá knihovna. Inspiraci lze načerpat jak u barcampů v ČR (barcamp.cz), tak u oborových LibraryCampů v zahraničí (librarycamp.co.uk, librarycampaustralia.com, liswiki.org/wiki/Library_Camp).

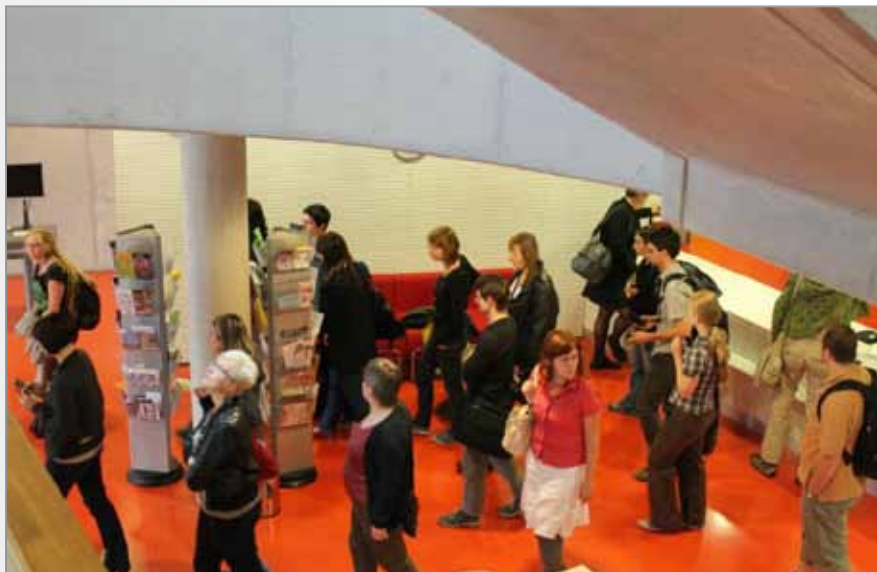

Z konference PARTSIP – Library Marketing Tuesday

Nebojte se experimentovat

Přenesení praxe z jiného oboru či komunity do druhé je vždy experimentem. Sami jsme si za tři roky vyzkoušeli několik nových formátů setkávání a propojování lidí, od budování online sociální sítě, přes open coffee a nekonference až po zážitkovou stáž, která kombinovala prvky vzdělávací akce a vyzkoušení nástrojů designu služeb (především průchodu službou) v praxi. Ne vždy jsme uspěli (například od nekonference jsme si slibovali větší zájem účastníků), ale i samotný zážitek z akce byl obohacením do budoucna. Navíc – téměř vždy platí, že pokud do přípravy akce investujete dostatek času, invence a energie, vše se vám vrátí.

Největší obavy jsme měli z **Cesty za rozhraním knihovnických služeb** – přesvědčit 40 knihovníků a knihovnic, aby si vzali téměř na celý týden volno, objeli s námi ve čtyřech dnech sedm knihoven a absolvovali sedm teoretických seminářů a sedm průchodů službou, se nejprve zdálo jako napůl utopie. Nakonec z toho byla jedna z nejuspěšnějších akcí PARTSIP – právě díky kombinaci odhodlání na straně organizátorů, motivace účastníků a intenzivních zážitků z cesty.

Z Cesty za lepším rozhraním

Sbírejte zpětnou vazbu

Kde můžete, sbírejte zpětnou vazbu. Můžete mít sebelepší pocit z realizované akce, ale uvidíte, že by se dala udělat ještě o něco lépe. Ptejte se chytře, abyste zjistili, co chcete vědět. Nezůstávejte jen u dotazníků, mluvejte s lidmi, ptejte se jich na jejich názor, sbírejte inspiraci a získané informace využívejte dál.

... a co dál?

Možná nejdůležitější rada vyplývá už z té první. Komunity a sítě se nebudují, musí se žít. A ideální je, když vás to navíc i baví. Počty účastníků, realizovaných seminářů a jejich výstupů jsem shrnula na začátku textu. Za tři roky fungování projektu jsme ale na KISKu získali hlavně řadu věcí, které lze těžko kvantifikovat – zkušenosti, kontakty, zahájili jsme spolupráci s řadou knihoven, institucí i nezávislých profesionálů. Udržovat síť i bez podpory velkých projektů je další velká výzva.

Zdroje

Mládková, Ludmila. 2005. *Moderní přístupy k managementu: tacitní znalost a jak ji řídit*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck. 195 s. ISBN 80-717-9310-8.

Wenger, Etienne. 1998. *Communities of practice: Learning, meaning, and identity*. Cambridge: Cambridge University Press.

Ladislava Zbieczuk Suchá je manažerkou Partnerské sítě informačních profesionálů (PARTSIP) a učí na Kabinetu informačních studií a knihovnictví (KISK) na FF MU metodologii výzkumů. Zajímá se o metody výzkumu v knihovnách, design služeb, šéfuje recenzovanému oborovému časopisu ProInflow. Snaží se přivádět na akademickou půdu lidi z praxe a studentům usnadňovat opačnou cestu. Nejraději by pracovala z kavárny. Snaží se dostudovat doktorské studium na Univerzitě Komenského v Bratislavě. Velmi zřídka napíše něco na ladka.posterous.cz.

Tomáš Bouda: 10 hodnot sekce experimentálního knihovnictví

Sekce experimentálního knihovnictví (SEX)

SEX (<http://www.facebook.com/sex.knihovna>) je síť knihovníků, kteří vidí knihovnictví a jeho další vývoj podobně. Chceme ve svých knihovnách zavádět inovace, vzájemně se přitom podporovat, být inspirací. SEX vznikl na podzim 2011. Během společného víkendu prodiskutovalo a sepsalo patnáct zakládajících členů své lidské a profesní hodnoty. Pro mě osobně to byl hodně silný zážitek. Deset hodnot SEXu je pro nás nyní základní esencí a vodítkem ve všem, co děláme.

Hodnoty nás spojují a ukazují směr

Deset hodnot SEXu je základním stavebním kamenem celé Sekce experimentálního knihovnictví. Rád bych krátce představil ty, které mě nejvíce oslovují.

Hned v první hodnotě **„Nebojme se experimentovat s cílem najít lepší kvalitu“** je obsaženo hned několik rovin. Cítíte to riziko? Jsme ochotni v knihovnách riskovat, nebo si jenom sedět na tom, co máme, a nové, neověřené věci raději nezkoušet, protože když se něco pokazí, neseme za to odpovědnost? Hraje tu roli ztráta prestiže nebo třeba nepříjemné pohledy kolegů?

Hodnota druhá, **„Budujme vztahy založené na komunikaci, spolupráci, sounáležitosti a podpoře.“** souvisí úzce s hodnotou první. Rád bych zde vyzdvihl především sounáležitost a podporu. Snažme se odstraňovat rivalitu a nahradíme ji porozuměním, empatií a povzbuzením. Stůjme také za těmi, kteří často naráží na nepochopení u vedení, zřizovatelů či vlády. Ať už je to situace, kdy se snažíme v knihovně prosadit odemčený záchod nebo společné připomínkování novely autorského zákona.

Šestá hodnota, **„Budme flexibilní a podporujeme změny“** odkazuje mimo jiné na fakt, že polovina změn, které se v organizacích dějí, nepřichází shora, ale od zaměstnanců, kteří nejsou ve vedoucích pozicích. Naslouchejme tomu, co říkají ti, kteří se dostávají každý den do kontaktu s návštěvníkem knihovny. Snažme se pochopit vedoucí regionálních knihoven a na krajské úrovni s tím něco dělat.

10 HODNOT SEX

SEKCE EXPERIMENTÁLNÍHO KNIHOVNICTVÍ

NEBOJME SE EXPERIMENTOVAT S CÍLEM NAJÍT LEPŠÍ KVALITU 1

BUDUJME VZTAHY ZALOŽENÉ NA **KOMUNIKACI**, SPOLUPRÁCI, SOUNÁLEŽITOSTI A PODPOŘE. 2

VĚŘME V TO, CO DĚLÁME 10

SDÍLEJME SVÉ **VIZE**, NÁPADY, ZKUŠENOSTI, PROBLÉMY A **VÝSLEDKY** 4

NEBOJME SE ZAZÁŘIT 8

PROPOJUJME LIDI A TÉMATA V OBORU I MIMO NĚJ 3

BUĎME **INSPIRATIVNÍ A NAKAŽLIVÍ** 5

BUĎME **KREATIVNÍ A INICIATIVNÍ** 9

BUĎME FLEXIBILNÍ A **PODPORUJME ZMĚNY** 7

VYTVÁŘEJME ZÁBAVNÉ A **VÝSTŘEDNÍ VĚCI** 6

MĚNÍME * PROPOJUJEME * SDÍLÍME * INSPIRUJEME * ŽIJEME

WWW.FACEBOOK.COM/SEX.KNIHOVNA

Osobně mě nejvíce oslovuje hodnota osmá – „**Nebojme se zazářit.**“ Nebojme se prezentovat své nápady v knihovně či vystoupit na některé konferenci se svými zkušenostmi a přijímat kritiku i úspěch.

V Sekci experimentálního knihovnictví se sešli lidé, kteří věří, že právě tyto hodnoty mohou být základem pro nastartování dobré spolupráce mezi knihovnami – především mezi konkrétními lidmi, kteří v knihovnách pracují.

Pět aktivit, které chce sex naplňovat

Jsou to slova: „**Měníme. Propojujeme. Sdílíme. Inspirujeme. Žijeme.**“ Právě u slovesa „**Žijeme**“ jsme strávili diskuzi téměř celé dopoledne. Nakonec jsme jej zahrnuli proto, že si myslíme, že knihovnictvím, prací s lidmi (jak uživatelem, tak kolegy) nebo vytvářením nových služeb je třeba žít. Žít v tom smyslu, že jsme všichni odpovědní za celkový obraz a stav knihovnictví a knihoven. Prostřednictvím toho jsme odpovědní za celou společnost.

Jakou podobu má sekce experimentálního knihovnictví?

SEX vlastně není sekce

SEX nemá podobu součásti jakéhokoliv oficiálního uskupení. SEX je otevřený, nabízí to, co umí, a sám pozoruje, učí se a přijímá podněty odjinud. Chceme však zároveň otevírat nová témata a ptát se, proč něco funguje po dvacet let tak, jak to funguje. Chceme se ptát, jestli by to nebylo lepší dělat jinak, efektivněji a kvalitněji. Chceme, aby se knihovny opravdu staly živými komunitními centry bez bariér. Chceme, aby v SEXu každý našel oporu, něčí radu nebo zastání. Nechceme zkrátka bořit (i když i to je někdy třeba), ale spolupracovat, zlepšovat a měnit.

SEX je síť lidí

SEX naplňuje více než jedno téma. Jde o síť lidí, kde každý má své zájmy a své oblasti, kterým nejlépe rozumí a chce se v nich rozvíjet. Zároveň však všichni ctíme oněch deset hodnot a sdílíme představu, jak má české knihovnictví a knihovny fungovat. SEX spočívá v setkávání lidí z praxe, akademické a soukromé sféry. Věříme, že právě kontakt a komunikace mezi námi mohou přinést nové nápady při řešení starých i nových problémů. Věříme, že tak je možné předcházet situacím, kdy do hry vstupují osobní zájmy nebo situace, kdy není jednoduché domluvit se na společném postupu. Nebo když si prostě jenom nerozumíme. Pokud mluvíme o zájmech jednotlivých členů SEXu, pak je to například informační gramotnost, marketing, projektový a strategický management, fundraising a myšlenka na konsorcium knihoven, design služeb, práce s dětmi, knihovna jako komunitní centrum, odborné vzdělávání knihovníků a mnoho dalšího. Každý člen SEXu se věnuje jedné nebo více oblastem, tu rozvíjí a snaží se zpřístupnit ostatním. V dané oblasti poskytovat rady, podporu, pořádat akce a inspirovat.

SEX není řízen centrálně

SEX nemá vedení ani mluvčího, což se odvíjí od samotného charakteru sítě lidí, kde je každý rovnocenný každému. Všechno rozhodování probíhá na nepravidelných poradách SEXu, na které jsou zváni všichni jeho členové.

Do SEXu může vstoupit každý

Do SEXu může vstoupit každý, kdo se ztotožňuje s deseti hodnotami SEXu a aktivně je vyznává, chce se věnovat vlastnímu tématu, rozvíjet jej, inspirovat ostatní a kontaktuje jakéhokoli člena SEXu, který ho pak představí ostatním. Tato pravidla mají zajistit především, že přijímaný člen SEXu bude chápat a podporovat myšlenku SEXu a bude jakousi inspirací pro své okolí.

SEX inspiruje

Díky naší spolupráci vznikla například akce Mladí v hledí knihovny (2012) nebo Inspirativní metodiku a pro pořádání oborových akcí (2012).

Zdroje

Bouda, Tomáš et al. Inspirativní metodika pro pořádání oborových akcí. 2012. Inflow.cz [online]. 5(6) [cit. 2012-10-10]. ISSN 1802-9736. Dostupné z: <http://www.inflow.cz/inspirativni-metodika-pro-poradani-oborovych-akci>.

Mladí v hledí knihovny. 2012. Městská knihovna Třinec [online]. [cit. 2012-10-10]. Dostupné z: http://www.knih-trinec.cz/obrazky/MVH_program.pdf.

Wolná, Martina. [2011 -]. SEX: Sekce EXperimentálního knihovnictví. [online]. [cit. 2012-10-10]. Dostupné z: <http://www.facebook.com/sex.knihovna>.

Tomáš Bouda je jedním ze zakládajících členů Sekce experimentálního knihovnictví, odborným garantem projektu Partnerská síť informačních profesionálů na KISK FF MU a doktorandem na ÚISK FF UK.

Lukáš Křížko:

Jak se staví komunita učitelů

Začátek každé práce je těžký a nezáleží na tom, v jaké oblasti se právě pohybujete. Je jasné, že umění začít je velmi důležité a projeví se nejvíce právě ve chvíli, když začínáte s něčím zcela novým. Zvláště, je-li tím novým komunita uživatelů pravidelně se scházejících ve virtuálním světě webu, podpořená kvalitním, garantovaným obsahem a online vzděláváním.

Tato myšlenka zněla v roce 2008, což byl rok prvního přerodu Metodického portálu RVP. CZ z webu generace 1.0 na web generace 2.0., zcela nereálně. Byla to doba, kdy se Facebook teprve pomalu prokousával přes zapomenuté hvězdy Šumavy a jiné dnes běžné komunitní prvky internetu byly ještě pro běžnou populaci zcela neznámé. Nemluvě o tom, že tuto síť vytváříte v tak uzavřeném a neměnném prostředí, jakým je české školství.

„Součástí kvality je samozřejmě i vnitřní motivace a víra v samotný smysl projektu a jeho uplatnění v daném segmentu.“

Ideální prostředí pro zrod myšlenky

Naštěstí na počátku úspěšného startu portálu www.rvp.cz stály tři hlavní ukazatele, které mohly podobný projekt nastartovat.

Prvním z nich byla probíhající reforma regionálního školství, do kterého se zaváděly tzv. Rámcové vzdělávací programy, které místo pevných osnov otevíraly volnost v pojetí výuky a nabízely školám neomezené možnosti v profilaci a otevřenosti výuky.

Druhým ukazatelem byla potřeba připravit adekvátní plošnou a efektivní podporu celému procesu reformy.

Třetím aspektem byla možnost čerpání prostředků z ESF.

Tyto tři aspekty se vygenerovaly v době, kdy se ve světě internetu začaly objevovat zajímavé, nové a fungující nástroje komunikace a vzájemného sdílení. A na základech této právě probíhající IT revoluce a obou dalších příležitostí postavil svou budoucnost i Metodický portál RVP.CZ

Překonání hrozeb na začátku

Stejně jako byly na počátku důležité příležitosti, vygenerované ideálním načasováním shody mnoha okolností, stál a v mnoha ohledech ještě dnes stojí přímo v jejich nejbližší opozici příjemce celé myšlenky. Tímto příjemcem se stal učitel regionálního školství od mateřských škol až po střední odborné školy.

Pro tuto cílovou skupinu bylo nutné analyzovat možná rizika a ohrožení, která bychom mohli shrnout do tří celků:

- 1. Učitelé to nechtějí.** V tomto bodě bych spojil dva problémy, které vedou učitele k tomu závěru. Učitelé jednoduše žádnou reformu nechtěli a zároveň odmítali příležitosti, které jim nabízely nové technologie a jejich implementace do výuky. Učitelé nechtěli nic nového, protože měli své léty ověřené přípravy, a zažitě a alespoň trochu fungující postupy. Na základě této primární hrozby vznikla další dvě rizika projektu.
- 2. Učitelé mají pocit, že to nepotřebují, proto to budou ignorovat.**
- 3. Učitelé neumí pracovat s ICT nástroji, proto nebudou mít zájem je používat.** Učitelé se i díky ne zcela povedeným projektům v oblasti ICT v minulých obdobích stavěli k využívání internetu v procesu vzdělávání velmi rezervovaně. Velká většina neuměla s ICT nástroji ani pracovat.

Kdyby se management portálu a management Výzkumného ústavu pedagogického v Praze (VÚP) – nyní Národní ústav pro vzdělávání (NÚV) – těmito předpoklady řídily a nechaly ovlivnit, nikdy by portál nevznikl.

Krátká historie v datech

Idea portálu vzniká v roce 2003, kdy se na svět klube i jeho první verze. Inovovaný portál byl spuštěn v roce 2005 a nese již název RVP, což je zkratka pro rámcové vzdělávací programy. V roce 2006 je zahájeno financování z ESF a v roce 2007 doznává první výrazné změny designu. V roce 2008 vstupuje na portál první z tzv. modulů ze skupiny nástrojů webu 2.0, kterým je modul Digitální učební materiály (DUM). V roce 2009 dochází k dalšímu výraznému faceliftu, který je spojen i s definitivním přechodem celého obsahu od webu 1.0 ke kompletní nabídce prostředí s prvky webu 2.0. Na portále tak vznikají tzv. komunitní moduly, jako například Diskuze, Blogy, Wiki, Digifolio a vzdělávací modul E-learning postavený na LMS systému Moodle. Poté jsou postupně na web implementovány další nové moduly a prostředí, které se ustálily koncem roku 2011 na počtu 16 nástrojů (prostředí).

Metodický portál tedy v roce 2012 obsahoval:

- **Titulní stranu** s aktivním fulltextovým vyhledáváním, s prostory pro informace o aktuálním obsahu a statickými stránkami s informativním obsahem.
- Podpůrnou strukturu stránek **Pro autory** s pravidly portálu pro uživatele.
- **Profil uživatele** s funkcí tvorby kolekcí materiálů z celého portálu a s možností tvorby přátel a chatování.
- Nástroj pro **Webináře** (online semináře) implementovaný do struktury portálu na softwaru DIM DIM.
- Modul **Články** obsahující recenzované odborné i praktické články využitelné pro rozvoj i praxi učitele. Učitelé mohou sami přispívat.
- Modul **DUM** s databází garantovaných učebních materiálů využitelných přímo ve výuce, které vkládají sami učitelé.
- Modul **Odkazy** s databází kontrolovaných odkazů využitelných přímo ve výuce. Opět s možností vložit odkaz uživatelem.

- Modul **AudioVideo**, který obsahuje videa vytvořená v rámci partnerských projektů a organizací, která měla významný pedagogicko-didaktický základ s možností rozšíření pro vkládání obsahu uživateli.
- Modul **WIKI**, obsahující několik tisíc hesel, který pracuje na principu společné tvorby obsahu webu podobně jako známý projekt wikipedie.
- Modul **Blogy**, který umožňuje založení a vedení vlastního blogu uživatelem portálu a obsahuje databázi několika tisíc příspěvků.
- Modul **Diskuze**, do kterého mohou volně přispívat uživatelé portálu a který je kontrolován a řízen moderátorem diskuzí.
- Modul **Digifolio**, který nabízí osobní prostor na stránkách portálu pro sebezprezentaci, prezentaci projektů, institucí s možností jejich dalšího síťování.
- Modul **E-learning** obsahující kvalitní tutorované kurzy vytvořené v módu tzv. Blended learningu a fungující na LMS Moodle.
- Modul **EN** (Evaluační nástroje) nabízející školám 30 nástrojů pro realizaci evaluace a následného ohodnocení a plánování rozvoje školy, které vznikly v partnerském projektu ESF Cesta ke kvalitě.
- Modul **Profil Škola²¹**, který obsahuje hodnotící a rozvojové nástroje pro implementaci ICT do výuky.
- Modul **EJP** (Evropské jazykové portfolio), obsahuje nástroj pro sebehodnocení a zaznamenávání výsledků rozvoje žáka v jazykových dovednostech, který vznikl v jiném projektu ESF se stejným názvem.

Důležití jsou lidé

Pro projekt podobného charakteru jsou klíčovým bodem lidé. Musím uznat, že v průběhu let se na portále vystřídala spousta velmi kvalitních a zajímavých osobností, které v mnoha ohledech ovlivňovaly a posouvaly celou myšlenku dál. Byly to osobnosti z pedagogiky nebo i významné osobnosti ze světa tvorby komunit. Úspěch podobného projektu je vždy postaven i na velmi vysoké kvalitě všech zúčastněných lidí.

Součástí kvality je samozřejmě i vnitřní motivace a víra v samotný smysl projektu a jeho uplatnění v daném segmentu. V projektu by tedy měli figurovat lidé, kteří jsou ochotni pro onu myšlenku pracovat i nad rámec svého úvazku a v klíčových momentech obětovat i svůj čas a své základní osobní potřeby (například spánek).

Pro tuto motivaci je dle mého klíčový leader projektu, který by měl být samozřejmě ve všech výše zmíněných ohledech nejvíce nadchnutým členem týmu, který svou podstatou strhává ostatní k vyšším výkonům a zároveň je dokáže motivovat a vést ke zdárnému naplnění myšlenky. Samostatnou kapitolou je potom i postupný osobní a kvalitativní růst lidí zainteresovaných do projektu a jejich vzrůstající cena na trhu práce v ohledu na zavádění inovativních technologií.

Čas nejsou vždy peníze

Důležitou částí úspěchu je i možnost procházet a objevovat doposud neobjevené a nepopsané cesty. Díky podpoře ESF měli lidé kolem portálu možnost vstoupit do neprošlapa-

ných cest a stát se tak z pohledu zavádění některých technologií pionýry (Webináře, Digitální učební materiály, Digifólio apod.).

Mimo to jsme měli možnost přistupovat ke každému novému úkolu jako k nepopsanému listu, kdy na počátku byla pouze idea. Díky časové dotaci byla možnost tyto ideje uchopit z mnohem širších hledisek, která umožňovala mnohem komplexnější přípravu a realizaci jednotlivých částí portálu. Ve spojení s kvalitním personálním zázemím proto mohly vznikat nové a nové moduly a jejich obsah.

„Bez obsahu a ideálně ještě ke všemu garantovaného a placeného obsahu je tvorba komunity skoro nemožná.“

Peníze jsou na prvním místě

Penězi byla podpořena hlavně obsahová a vývojová stránka portálu. V podstatě byla po celou dobu projektu zcela dotována tvorba obsahů do modulů Články, DUM a Odkazy platbou autorům a recenzentům za jednotlivé články. Částečně byla podporována tvorba i v modulech WIKI, Blog a Digifolio platbou za editaci hesel. Projekt financoval nákladnou tvorbu a prvotní testování kurzů DVPP pro učitele a platil za servis netmoderátorů v diskuzích.

Co tímto odstavcem chci říci, je asi jasné. Bez obsahu a ideálně ještě ke všemu garantovaného a placeného obsahu je tvorba komunity skoro nemožná. Proto je myšlenka komunity hluboce spojena s kvalitním obsahem a náročností tento obsah získat. Bez ohledu na to chci uvést, že finanční náklady by měly být v průběhu projektu snižovány a postupně nahrazovány jinými benefity tak, aby se z webu stalo opravdu komunitní centrum a místo dobrovolného setkávání.

Jak to funguje bez ESF?

Po ukončení projektu na konci roku 2011 dostal Metodický portál do rukou Národní ústav pro vzdělávání, který na jeho provoz dostává na rok přibližně 5 – 10 % nákladů, které byly na provoz dostupné v průběhu projektu ESF. Přesto je po několika měsících provozu portálu znát, že byl díky projektu ESF položen zdravý základ postavený na vybudování zainteresované skupiny uživatelů (srdcařů nebo V.I.P. uživatelů), kteří v době bez dotace vytvářejí obsah zdarma a jsou to zároveň ti, kteří pomáhají s moderací diskuzí a s kontrolou a úpravami některých částí portálu.

Mimo to se podařilo za dobu projektu ESF získat tak zajímavý a objemný obsah, že uživatelé oceňují jeho kvalitu i opakovaným návratem na stránky RVP. Tím se stává a možná už i stal opravdovým každodenním pomocníkem pedagoga v jeho praxi. Dlužno dodat, že se také podařilo navázat na portál autory z řad Národního ústavu pro vzdělávání, kteří pro portál nejen že vytvářejí kvalitní obsah, ale využívají nástrojů a prostředí portálu k naplňování některých svých úkolů, které jsou tak směřovány přímo k pedagogům v praxi.

Shrnutí rvp.cz v osmi bodech

1. Idea, která se zrodí ve správný čas a na správném místě a která je ke všemu podpořená zajímavými finančními prostředky.

2. Překonání závažných hrozeb vizionářským pohledem do budoucna.
3. Sestavit, udržovat a doplňovat motivovaný a nadšený tým lidí.
4. Čas na prozkoumání slepých ne zcela přímočarých cest a možnost učit se z vlastních chyb.
5. Otevřené vedení.
6. Kvalitní a zajímavý obsah portálu.
7. Komunita nadšených a vnitřně motivovaných uživatelů.
8. Velké peníze na rozjezd a výrazně menší peníze na provoz.

Zdroje

Metodický portál RVP.CZ [online]. [cit. 2012-09-09]. ISSN: 1802-4785. Dostupné z: <http://rvp.cz>

Lukáš Křížko vystudoval Vysokou školu uměleckoprůmyslovou obor sochařství. Pracoval jako učitel výtvarné výchovy, následně v soukromém gymnáziu OPEN GATE. V roce 2007 zahájil spolupráci s Výzkumným ústavem pedagogickým v Praze na rozvoji Metodického portálu RVP.CZ v rámci ESF projektů, z kterých je rozvoj portálu financován. Od roku 2011 se v soukromé sféře zabývá marketingem a realizací IT projektů – především nacházení nových IT trendů ve vzdělávání a jejich přenosu do českého prostředí. V současné době pracuje pro firmu BOXED s.r.o., kde staví další komunitní portál pro učitele a rodiče s názvem DUMy.cz.

Jan Emmer: Knihovny soukromých vysokých škol – (ne)spolupracující komunita?

Dva roky s PARTSIP

„Byl jsem jediným účastníkem-knihovníkem ze soukromé VŠ. Se stejným jevem se setkávám i na seminářích AKVŠ a konferencích.“

Všechny kurzy a workshopy projektu Partnerská síť informačních profesionálů (PARTSIP) byly věnované spolupráci a síťování, výměně zkušeností, navazování kontaktů. Celé ty téměř dva roky jsem si velmi užil a mnoho nového i využil. Nicméně jedna věc mne mrzela a mrzí – pokud vím, byl jsem jediným účastníkem-knihovníkem ze soukromé VŠ. Se stejným jevem se setkávám i na seminářích AKVŠ a konferencích; ať již „Seč“, Inforum, či Bibliotheca Academica.

Jsou knihovny soukromých vš opravdu takovou „okrajovou“ nikou našeho knihovnického univerza?

Již několik let si vytvářím statistické přehledy, zjišťuji, jak rostou či stagnují tyto „soukromé“ knihovny. Nezdá se to, ale soukromé VŠ navštěvovalo v akademickém roce 2011/2012 53 796 studentů (Data o studentech, 2012). Pokud k tomu přičteme i pedagogy – interní i externí – dostáváme možnou „obsluhovanou populaci“ kolem 55 000 duší. Samozřejmě ne každý student či pedagog do knihovny v průběhu studia zavítá, na VŠFS ulovím tak 70 %.

V tabulce níže se můžete seznámit s podrobnějšími údaji pro knihovny dvanácti největších soukromých VŠ. Údaje jsou převzaty z „oblíbeného“ každoročního výkazu V21 – Výkaz o vysokoškolských knihovnách. Data jsou tedy k 31. 12. 2011. (Přehled o dodaných datech výkazu V21, 2012)

Je zřejmé, že zejména první trojice může velikostí fondu a počtem studentů konkurovat mnoha fakultám veřejných vysokých škol (také se to stává, máme pár externích uživatelů z ČZU či VŠE). Jak vidno, některé školy disponují slušnými prostředky na nákup publikací, abo-

nují mnoho periodik, jsou schopny financovat nákup elektronických databází, mají dostatečné studijní prostory, nabízejí (M)MVS i rešerše – v podstatě jde tedy o standardní VŠ knihovny.

„Podle mne se ale časem na našem konkurenčním poli začne oddělovat zrno od plev a pak může kvalita knihovny hrát pozitivní roli ať již směrem k budoucím studentům, tak i Akreditační komisi.“

Co nás odlišuje? právě ta naše „neveřejnost“.

Nejvíce to pocítujeme právě při akvizici elektronických zdrojů, kdy nejsme schopni se díky kritériím zúčastnit konsorcií, ať je naše právní forma jakákoli (o.p.s., a.s., s.r.o., v.o.s.). Možná právě to je příčinou, že většina knihovníků soukromých VŠ v podstatě žádným způsobem nespolupracuje, nestýká se s obdobně „postiženými“ kolegy, hraje si na svém písečku. Vzděláním to asi nebude, podle webových stránek jednotlivých knihoven jsou tyto řízeny absolventy ÚISKu, KISKu či Zelené lišky. Svoji roli asi spíše hraje i možný pocit konkurence – vzhdyť se na demograficky složitém trhu se vzděláním pereme o stejné potenciální studenty – klienty. Nepředpokládám sice, že by si některý student volil soukromou VŠ podle kvality její knihovny, ale bylo by to krásné.

Podle mne se ale časem na našem konkurenčním poli začne oddělovat zrno od plev a pak může kvalita knihovny hrát pozitivní roli ať již směrem k budoucím studentům, tak i Akreditační komisi. Zejména některé malé školy a jejich „mikroskopické“ knihovny nemohou stačit současným požadavkům na moderní vzdělávací instituci.

Možnosti spolupráce

Jsou tedy nějaké možnosti, jak přeci jen začít se spoluprací a synergií, jak zlepšit naši provázanost, informovanost, jak těžit z našeho (ač konkurenčního) postavení? Některé cesty mne napadají:

Jak vidno z tabulky, některé soukromé VŠ si platí přístupy do elektronických databází, zejména EBSCO a Proquest. Opravdu by nebylo možné spojením našich škol získat lepší finanční podmínky díky nějakému „mikrokonserciu“? V současné době totiž za tyto produkty platíme trochu jiné částky než veřejné VŠ.

- **Větší zapojení soukromých knihovníků do spolkového a konferenčního dění.**

V rámci Asociace knihoven vysokých škol nejsme zapojeni nikdo (asi i pochopitelně vzhledem k vyšší poplatku), nicméně si dovedu představit, že se můžeme potkávat v rámci Klubu VŠ knihovníků SKIP. Zatím jsou tam zastoupeny pouze BIVŠ, Vysoká škola Karlovy Vary, Vysoká škola hotelová a Metropolitní Univerzita (Hornochová, 2012). Já tam nejsem, drbu si hlavu a již pracuji na nápravě.

- **Osobní návštěvy v knihovnách – inspirace dobrou praxí.** Zde již nějaký zárodek funguje v trojlístku BIVŠ, VŠFS a Metropolitní Univerzita.

- **Výměna periodik.** Většina soukromých VŠ vydává své vlastní vědecké časopisy, některé z nich jsou již na seznamu Recenzovaných neimpaktovaných periodik. Velmi se mi osvědčuje výměna těchto periodik, což je běžná praxe s veřejnými VŠ, ale rozběhla se i s některými soukromými VŠ.

Soukromá vysoká škola	Počet studentů	Knih. systém	Počet svazků	Počet svazků na 1 studenta	Roční přírůstek	
Univerzita Jana Amose Komenského Praha, s. r. o.	9 808	KP-WinSQL	28 978	3	2 736	
Metropolitní univerzita Praha, o. p. s.	5 825	Clavius	30 134	5,2	5 470	
Vysoká škola finanční a správní, o. p. s.	5 241	KP-WinSQL	35 216	6,7	2 836	
Bankovní institut vysoká škola, a. s.	4 679	Clavius	6 695	1,4	960	
Vysoká škola obchodní v Praze, o. p. s.	3 284	Clavius	10 160	3	1 930	
Vysoká škola ekonomie a managementu, o. p. s.	2 800	–	4 164	1,5	621	
Vysoká škola hotelová v Praze 8, s. r. o.	2 103	–	7 973	3,8	318	
Vysoká škola podnikání, a. s.	2 093	Clavius	6 177	2,1	493	
Vysoká škola manažerské informatiky a ekonomiky, a. s.	1 675	–	7 577	4,5	2 013	
Akademie STING, o. p. s.	1 240	–	8 562	6,9	465	
Vysoká škola mezinárodních veřejných vztahů Praha, o. p. s.	1 155	–	9 186	8	558	
Škoda Auto, a. s. Vysoká škola	981	–	55 801	56	5 110	

Knihovny soukromých VŠ – 12 škol s nejvíce studenty

Počet titulů tištěných periodik	Otevřeno hodin týdně	MVS/ MMVS/ rešerše	Prostředky na nákup fondu	Prostředky na nákup na 1 studenta	Dostupné databáze	Počet míst ve studov- nách
60	56	A/N/A	286 700 Kč	29 Kč	Proquest 5000	16
89	59	A/A/N	1 441 000 Kč	247 Kč	EBSCO/ JSTOR	90
57	56	A/A/A	1 345 000 Kč	257 Kč	Proquest 5000, ASPI, Newton Media Search	54
21	44	A/N/A	360 000 Kč	77 Kč	ASPI/EBSCO	39
38	54	N/N/A	205 216 Kč	62 Kč	–	131
20	15	N/N/N	200 000 Kč	71 Kč	–	38
4	40	N/N/N	56 000 Kč	27 Kč	–	86
14	45	N/N/N	97 121 Kč	46 Kč	EBSCO	13
3	20	N/N/A	–	–	–	52
23	18	N/N/N	80 452 Kč	65 Kč	–	6
35	29	N/N/A	115 349 Kč	100 Kč	–	11
0	55	A/A/A	700 000 Kč	714 Kč	–	94

- Stejně jako u elektronických zdrojů bychom mohli využít **spojené síly při vyjednávání cen s dodavateli literatury** (pokud má škola centrálního dodavatele).

Je tedy zjevné, že možných cest pro spolupráci je dostatek, spíše jde o vůli. Prvním nutným krokem ovšem podle mne je, že se vůbec musíme (chtít) setkat. Právě pro tyto účely je platforma PARTSIP a jí podobné ideální – tímto ještě jednou děkuji celému týmu za velmi inspirativní okamžiky a setkání, ať již na seminářích, workshopu pod Křemešníkem, či na Cestě za lepším rozhraním. Síťování zdar!

Zdroje

Hornochová, Petra. 2012. Klub vysokoškolských knihovníků. Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR [online]. c. 2010 – 2012 [cit. 2012-09-13]. Dostupné z: <http://ciks.vse.cz/skip/KVSK/clenove.aspx>.

Data o studentech, poprvé zapsaných a absolventech vysokých škol: Výkonové ukazatele – studenti podle vysoké školy/fakulty. 2012. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy [online]. Praha: MŠMT, [cit. 2012-09-13]. Dostupné z: <http://dsia.uiv.cz/vystupy/f2/f21.xls>.

Přehled o dodaných datech výkazu V21. 2012. Ústav pro informace ve vzdělávání – samostatné oddělení metodiky a analýz: vysoké školy [online]. Praha: MŠMT, [cit. 2012-09-13]. Dostupné z: <http://dsia.uiv.cz/kdokdyco21.html>.

Jan Emmer je jediným certifikovaným informačním mediátorem z prostředí soukromých vysokých škol. Vede Centrum knihovnických služeb na Vysoké škole finanční a správní. Na poměry českých soukromých vysokých škol jedna z největších knihoven. Snaží se dohánět standardy veřejných akademických knihoven a nabízet obdobné služby.

Adam Hazdra: Starcube a JIC – síťování je o posilování vzájemné energie

---

Jak vypadá síťování z pohledu jihomoravského inovačního centra (JIC)?

Děláme toho v této oblasti spoustu, je to vlastně naše stěžejní aktivita, protože naším posláním je pomáhat lidem dělat skvělé inovativní firmy a to bez neustálého propojování prostě nejde. Místo abych ze sebe lámal nějaká univerzální moudra, promluvil jsem na toto téma s **Michalem Hrabím**, manažerem jednoho z našich nejzasíťovanějších projektů – podnikatelského urychlovače StarCube (www.starcube.cz).

Adam: Co je StarCube a jak vznikl?

Michal: StarCube je startup akcelerator, čili program, který lidem pomáhá vytvořit základy úspěšných firem a pomoci s rozvojem jejich projektů. Základy StarCube byly položeny před několika lety, kdy jsme v rámci mezinárodní spolupráce mezi inovačními centry narazili na zajímavé programy na podporu podnikání v Tunisku a Belgii. To bylo v roce 2009, kdy se o startupech v ČR vůbec nemluvalo. Existovala zde sice technologická centra, ale startup scéna byla neznámá. StarCube, která se poprvé uskutečnila v roce 2010, se tak od začátku snažila přinést něco, co zde dosud chybělo.

Adam: Jak takový pobyt v podnikatelském akceleratoru vypadá?

Michal: Program probíhá tím způsobem, že nejprve vybíráme vhodné projekty několikafázovým procesem. Následně vybrané týmy pozveme na tzv. boot camp, kterému někteří říkají tábor smrti. To je úvodní třídní setkání, během kterého zabrousíme do všech oblastí, které se týkají rozjezdu podnikání, ať už se jedná o analýzu trhu, business model atd.

Po boot campu následuje série specializovaných workshopů s odborníky, kteří jednotlivá témata probírají do hloubky. K tomu se pravidelně konají setkání s úspěšnými podnikateli, marketéry a dalšími zkušenými mentory a řada dalších workshopů. Program uzavírá StarCube Show, čili závěrečná prezentace projektů ve stylu demo day. Poslední StarCube Show, která se uskutečnila v květnu na brněnské hvězdárně, byla největší akcí tohoto druhu v České republice vůbec.

Adam: Kdo za StarCube stojí?

Michal: V současné chvíli má tým StarCube pět členů, ovšem poslední běh organizačně zastřešili pouze tři z nich. Významné pomoci se nám ale dostává i od jiných týmů JICu. V neposlední řadě čerpáme zkušenosti a podporu od rozsáhlé sítě externích odborníků, sponzorů a mentorů.

Adam: Proč se lidé do StarCube vlastně hlásí?

Michal: Pomáháme jim realizovat jejich sny a dostat se z bodu nula do bodu, „mám vlastní firmu“. Umíme zprostředkovat důležité kontakty, ke kterým by se jinak těžko dostávali. A samozřejmě lidé přicházejí kvůli tomu, že je to zábava. Dáváme do realizace programu maximum. To motivuje účastníky k podávání ještě lepších výkonů a během StarCube vzniká neopakovatelná synergie, na kterou nejsou zvyklí z vysokých škol ani zaměstnání. To zase motivuje nás k tomu, abychom podávali ještě lepší výkon, což ještě více motivuje týmy a tak pořád dokola.

Adam: Co je na StarCube nejtěžší?

Michal: Vše rozumně uřídit, skloubit, sladit, dodržet termíny a zároveň se z toho nezbláznit. Ne vždy se všechno podaří, ale snažíme se o co nejvyšší kvalitu. Druhým oříškem je některým pochybovačům vysvětlit přínosy a smysl StarCube. Takovým lidem ale obvykle říkám, ať se přijdou podívat či ať si to zkusí, že do týdne názor určitě změní.

Adam: Jakým způsobem StarCube propagujete?

Michal: Na začátku jsme používali tradiční způsoby propagace, zejména letáky a plakáty. Také jsme kontaktovali vysoké školy, aby o nás mluvily a aby se o nás vědělo. S tím jsme ovšem nebyli spokojeni, počet přihlášek neodpovídal investovanému úsilí.

Proto se v poslední době zaměřujeme na sociální sítě a také se účastníme řady akcí, kde se vyskytuje naše cílová skupina a kde se snažíme náš projekt prezentovat. Jako vůbec nejlepší způsob propagace se ale stále osvědčuje to, když účastníci StarCube sdílejí zážitky se svými známými a kamarády. Pro zájemce je totiž daleko přínosnější získat názor od účastníka a nikoli od nás. Stále oblíbenější je také používání success stories a výsledků firem, které StarCube prošly v minulých letech.

Adam: Jak se služba jako StarCube inovuje?

Michal: Neustále sbíráme zpětnou vazbu od účastníků, lektorů, mentorů. Zajímá nás i názor lidí, kteří se do StarCube nedostali. Ačkoli využíváme i dotazníků a emailů, snažíme se s lidmi mluvit přímo, protože tak zjistíte daleko víc. Zpětnou vazbu získáváme a vyhodnocujeme i v průběhu akcelérátoru a věci měníme i třeba v horizontu jednoho týdne. StarCube je sice dopředu poměrně dobře připravená, ale je tam i velká flexibilita, kterou často využíváme. Službu se snažíme přizpůsobit aktuálním potřebám.

Adam: Jak bude StarCube vypadat za tři roky?

Michal: Za tři roky budeme patřit do top 10 evropských akcelérátorů, na tom teď usilovně pracuje spousta lidí, včetně mentorů, investorů anebo našich partnerů jako jsou Pricewater-

houseCoopers, Microsoft, Nokia a další. Změníme se v program, který bude produkovat řadu spin-off a spin-out firem. Firmy budou založeny na špičkových technologiích, budou vycházet z dlouholetého vývoje na univerzitách. V Brně vzniká také řada předních výzkumných center jako je CEITEC, s nimiž plánujeme navázat úzkou spoluprací. Očekávám nárůst interakce mezi univerzitami, jejich centry pro transfer technologií a firmami. Celkově si myslím, že dojde k větší integraci celého prostředí, v němž StarCube a další aktivity Jihomoravského inovačního centra budou hrát nezastupitelnou roli. Doufám také, že i další kvalitní programy na podporu firem budou vzájemně spolupracovat a zvyšovat celkovou úroveň a prestiž České republiky.

Adam: Michale, díky za rozhovor!

Tak co na to říkáte?

Že tam je spousta cizích slov? Na to se neohlížejte, sám mnoha z nich plně nerozumím. Důležitý je Michalův pohled na propojování lidí. Setkal jsem se už i s hodně formálním síťováním, které si zakládalo na potřásání rukou, vizitkách a oblecích. Tomu se holt v případě nějaké diplomatické návštěvy, které u nás občas zastaví, nevyhnete.

Je ale vidět, že síťování nejlépe funguje v neformálním prostředí, a to zejména, když lidé pracují na společném projektu či mají společný obchodní nebo technologický zájem. Tam teprve vyplouvají napovrch skrytá energie a nové myšlenky. Tam také naplno pocítíte sílu vaší sítě, protože vás najednou napadnou další lidé, které znáte a kteří by mohli k věci přispět.

Pokud vás zajímají další formy síťování u nás, mrkněte na www.jic.cz a hledejte třeba *120 vteřin pro inovativní firmy*, *Business Grill*, *Open Day*, *Coffee Break* a další. A pokud se k nám chcete podívat, pište na hazdra@jic.cz, rád vám to všechno ukážu.

Zdroje

StarCube [online]. c2009 [cit. 2012-10-10]. Dostupné z: <http://www.starcube.cz>.

Jihomoravské inovační centrum [online]. c2009 [cit. 2012-10-10]. Dostupné z: <http://www.jic.cz>.

Adam Hazdra na Jihomoravském inovačním centru propojuje lidi, předělává služby a radí firmám, jak na základě znalostí trhu a zákaznického chování udělat svým klientům skvělé zážitky. Spolupracuje s Kabinetem informačních studií a knihovnictví FF MU Brno, Vysokou školou ekonomickou v Praze, Českou spořitelnou a dalšími v oblasti designu služeb. Na toto téma také právě píše s týmem autorů knihu *Chceme lepší služby*. Vystudoval řízení inovací v Německu a Anglii. Jeho cílem je pomoci lidem dělat skvělé služby, i když ví, že je to setsakramentsky těžké.

Komunity, sítě a spolupráce

20 pohledů pro knihovny

Eva Víchová a kolektiv autorů

Tomáš Bouda, Barbora Buchtová, Vladimíra Buchtová, Jan Emmer, Jindřich Fáborský, Libuše Foberová, Helena Gajdušková, Adam Hazdra, Dagmar Chytková, Zuzana Ježková, Jindřich Juráš, Lukáš Křížko, Michal Lorenz, Lenka Navrátilová, Čestmír Štuka, Jaroslav Novotný, Martin Šmíd, Pavla Švástová, Ilona Tríková, Vlastimil Veselý, Ladislava Zbiejczuk Suchá

Vydala Masarykova univerzita v roce 2012

Grafická úprava David David

1. vydání, 2012

Náklad ?? výtisků

Tisk POINT CZ, s.r.o., Milady Horákové 20, 602 00 Brno

ISBN 978-80-210-6115-6

muni
PRESS

ISBN 978-80-210-6115-6

9 788021 061156